

Вісник Національного банку України

2/2004

Щомісячний науково-практичний журнал
Національного банку України

Видається з березня 1995 року

№ 2 (96) ♦ Лютий 2004

Номер підписано до друку 30.01.2004 р.

Редакційна колегія:

КІРСЄВ О.І. (голова),
БУРЯК С.В., БАЖАЛ Ю.М., ГАЙДАР Є.Т.,
ГАЛЬ В.М., ГАЛЬЧИНСЬКИЙ А.С., ГЕЄЦЬ В.М.,
ГРЕБЕНІК Н.І., ГРУШКО В.І., ДОМБРОВСЬКИ Марек,
ІЛАРІОНОВ А.М., КРАВЕЦЬ В.М.,
КРОТЮК В.Л., КРЮЧКОВА І.В.,
ЛАНДІНА Т.В., МАТВІЄНКО В.П.,
МЕЛЬНИЧУК М.О., МІЩЕНКО В.І.,
МОРОЗ А.М., ОСАДЕЦЬ С.С.,
ПАЛАМАРЧУК А.Б., ПАСІЧНИК В.В.,
ПАТРИКАЦ Л.М., ПЕТРИК О.І.,
ПОДОЛЄВ І.В., РАЄВСЬКИЙ К.Є.,
РИЧАКІВСЬКА В.І., САВЛУК М.І., САВЧЕНКО А.С.,
СЕНИЩ П.М., СМОВЖЕНКО Т.С., ФЕДОСОВ В.М.,
ХОФФМАНН Лутц, ШЕВЦОВА О.Й.,
ШЛАПАК О.В., ШУМИЛО І.А.,
ЮЩЕНКО В.А., ЯРЕМЕНКО С.О.,
ЯЦЕНЮК А.П.

Номер підготовлено редакцією
періодичних видань НБУ

Головний редактор
ПАТРИКАЦ Л.М.

Заступник головного редактора
КРОХМАЛЮК Д.І.

Відділ з випуску журналу "Вісник НБУ"
Начальник відділу **ПАПУША А.В.**

Заступник начальника відділу **ГАВРИЛЕНКО З.А.**

Редактор з питань бухгалтерського обліку,
розрахунків та інформаційно-програмного
забезпечення **КОМПАНИЄЦЬ С.О.**

Редактор з питань валютного регулювання
та міжнародних банківських зв'язків **БАКУН О.В.**

Редактор з питань економіки, законодавчого
забезпечення та комерційних банків

В'ЮНСКОВСЬКИЙ М.І.

Головний художник **КОЗИЦЬКА С.Г.**

Літературний редактор **КУХАРЧУК М.В.**

Дизайнер **ПЛАТОНОВА Н.Г.**

Коректори **СІЛЬВЕРСТОВА А.І., ГОРБАНЬ Н.В.**

Оператор **ЛИТВИНОВА Н.В.**

Реклама і розповсюдження:

ГРЕБІШКОВ В.І., ФЕСЕНКО Н.М.

Фото **НЕГРЕБЕЦЬКОГО В.С.**

Черговий редактор
ПАПУША А.В.

Адреса редакції:

просп. Науки, 7, Київ-028, 03028, Україна

тел./факс: (044) 264-96-25

тел.: (044) 267-39-44

E-mail: litvinova@bank.gov.ua

Журнал зареєстровано Держкомвидавком України
09.06.1994 р., свідоцтво КВ № 691

Журнал рекомендовано до друку

Вченою радою Київського національного
економічного університету

Публікації в журналі Вищою атестаційною комісією
України визнано фаховими

Передплатний індекс "Вісника НБУ"

та додатка "Законодавчі і нормативні акти
з банківської діяльності" у Каталозі видань України
Державного підприємства по розповсюдженню
періодичних видань "Преса" 74132

Дизайн

Редакція періодичних видань НБУ

Надруковано з готового оригінал-макета
департаментом організації виробництва і
господарської діяльності НБУ

Формат 60 × 90 / 8. Друк. офсетний.

Фіз. друк. арк. 9.0

Умовн. друк. арк. 9.0. Обл.-вид. арк. 9.5

При передруку матеріалів, опублікованих у журналі,
посилання на "Вісник Національного банку України"
обов'язкове. Редакція може публікувати матеріали в
порядку обговорення, не поділяючи думку автора.
Відповідальність за точність викладених фактів несе
автор, а за зміст рекламних матеріалів —
рекламодавець.

© Вісник Національного банку України, 2004

ЗМІСТ

МАКРОЕКОНОМІКА

- І.Крючкова** Структурні зрушення у зовнішній торгівлі України: тенденції та перспективи3
Індекси споживчих цін та цін виробників промислової продукції в Україні у 1991—2003 рр.46

БАНКИ УКРАЇНИ

- Г.Карчева** Становлення та перспективи розвитку єдиної інформаційної системи “Реєстр позичальників”7
О.Заруцька Деякі питання збалансованого розвитку операцій банківської системи Дніпропетровської області11
Р.Гриценко Тенденції банківського бізнесу: злиття банків, страхових компаній та пенсійних фондів15
Д.Лукін, Т.Мазило Етичні аспекти бізнесу українських банків22
О.Бакун Українські банки — до рівня європейських стандартів43
Динаміка фінансового стану банків України на 1 січня 2004 року44
Офіційний список банків України, включених до Державного реєстру банків, та перелік операцій, на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та письмовий дозвіл Національного банку України на здійснення операцій54
Нумерація операцій, на які Національний банк України надає банкам банківську ліцензію та письмовий дозвіл на здійснення операцій66
Банки, вилучені з Державного реєстру банків України (24.06.1992 р. — 01.01.2004 р.)67
Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2004 року70

ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК

- Зустріч керівників центральних банків України й Китаю33

ВАЛЮТНИЙ РИНОК

- О.Береславська** Курсова стабільність і макроекономічні досягнення в Україні18
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за грудень 2003 року)50
Офіційний курс гривні щодо євро, долара США та російського рубля у 2003 р., встановлений Національним банком України52
Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за грудень 2003 року)53

СВІТОВА ЕКОНОМІКА

- О.Галиць** Особливості здійснення транскордонних переказів у Європейському Союзі25

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

- Л.Хорін** Якість страхових послуг для іпотеки28
Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у грудні 2003 року47
Динаміка облікової та ломбардної ставок НБУ в 1992—2003 рр.48
Динаміка ломбардної ставки Національного банку України за період із 7 квітня по 31 грудня 2001 р., у 2002 і 2003 рр.49

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

- С.Білобловський** Трансформована консолідація30

БАНКИ, ПРАВО, КОНСУЛЬТАЦІЇ

- Огляд найновіших законодавчих та нормативно-правових актів з питань банківської діяльності34

НОВІ КНИГИ

- А.Мороз** Електронні фінансові послуги: історія становлення та перспективи розвитку36
Л.Безчасний Новий погляд на інвестиційно-інноваційну модель економічного зростання39

НОВИНИ, ФАКТИ, КОМЕНТАРІ

- Калейдоскоп подій40

ФОНДОВИЙ РИНОК

- Ринок державних цінних паперів України у грудні 2003 року69

НУМІЗМАТИКА І БОНІСТИКА

- Про введення в обіг ювілейної монети “350-річчя Переяславської козацької ради 1654 року”29

- АНОТАЦІЇ**71

Дослідження/

Структурні зрушення у зовнішній торгівлі України: тенденції та перспективи

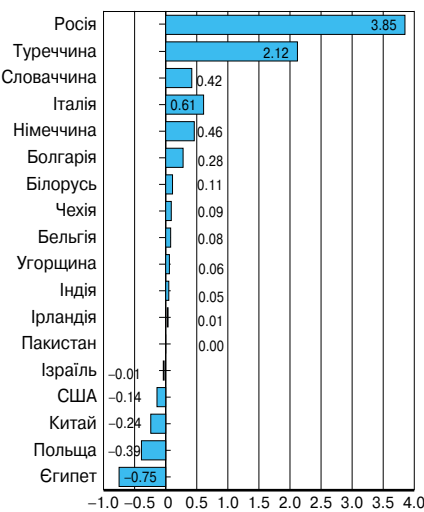
Зовнішня торгівля країни та її структурні характеристики — індикатори стану економіки і процесів, що в ній відбуваються. Для України, яка виходить із кризи, важливим є зростання високотехнологічного імпорту, а також постійне розширення експорту інвестиційних і споживчих товарів. З іншого боку, відносно низькі внутрішні ціни та минулорічне балансування основних світових валют на тлі стабільності гривні щодо долара США вплинули на структуру і сприяли поживленню внутрішнього попиту в 2003 р. та викликали зміни у зовнішній торгівлі. Аналіз структурних змін у географії торгівлі та її характеристик у розрізі складових за розширеною економічною класифікацією (РЕК) дав змогу з'ясувати чинники структурних зрушень.

За офіційними даними Держкомстату¹, обсяги експорту зовнішньої торгівлі України товарами за січень — жовтень 2003 р. становили 18 529.1 млн., імпорту — 18 223.3 млн. доларів США і порівняно із аналогічним періодом 2002 р. збільшилися відповідно на 27.7 та 32.9%; позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становило 305.8 млн. доларів (у січні — жовтні 2002 р. — 796.4 млн. доларів).

Одним із впливових чинників динаміки зовнішньої торгівлі є зміна цінової конкурентоспроможності економіки (показник, обернений до реального ефективного обмінного курсу національної валюти). За січень — жовтень 2003 р. цінова конкурентоспроможність економіки України (на продовження тенденції двох попередніх років) підвищилася на 6.6 відсоткового пункту (в. п.), тоді як в основних країн-партнерів цей показник знижувався, що разом зі сприятливою ціновою динамікою на

¹ Держкомстат України. Доповідь про соціально-економічне становище України за січень — листопад 2003 року, с. 41.

Графік 1. Приріст цінової конкурентоспроможності економіки України відносно країн-партнерів з експорту за січень — жовтень 2003 р. (+/- в. п.)

зовнішніх ринках дало вітчизняним товаровиробникам змогу збільшити обсяги прибуткового експорту. Найвищі цінові переваги сформувалися щодо країн СНД та єврони, найнижчі — щодо Єгипту, Китаю та Польщі (див. графік 1). Але, як свідчать зміни у географічній структурі експорту, зниження РЕОК гривні перестало бути автоматичним важелем приросту частки експорту щодо згаданих регіонів. Слід також зазначити, що минулорічне (за січень — жовтень) збільшення розриву внутрішніх і зовнішніх цін не відповідало зменшенню розбіжності у рівнях життя в Україні та країнах ЄС, адже останнє мало б супроводжуватися реальним зміцненням РЕОК². Схоже, що розширення українського експорту за окремими географічними напрямками повинно зумовлюватися вже іншими чинниками.

Розглянемо *зміни*, що відбулися в аналізованому періоді у *географічній*

² За розрахунками фахівців Інституту економічного прогнозування Національної академії наук України, у січні 2003 року внутрішні ціни в Україні відносно країн ЄС були меншими в 5.3 раза, а в жовтні — у 5.7 раза.

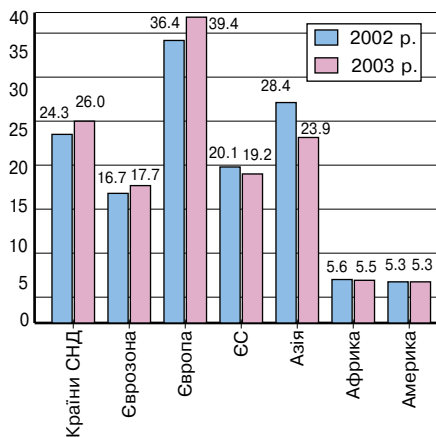

Ірина Крюкова

Завідувач відділу моделювання та короткострокового прогнозування Інституту економічного прогнозування Національної академії наук України. Кандидат економічних наук

2003 року під впливом сформованої інвестиційної моделі розвитку та інших чинників помітно змінилася структура зовнішньої торгівлі України — як у розрізі окремих країн і регіонів, так і за складовими розширеної економічної класифікації. Деякі країни, використовуючи подорожчання євро, спромоглися розширити свої квоти на українському ринку, потіснивши не лише зарубіжних конкурентів, а й вітчизняних товаровиробників. У статті висвітлено тенденції та перспективи цих процесів і чинники, що вплинули на них.

Графік 2. Структурні зміни експорту, %

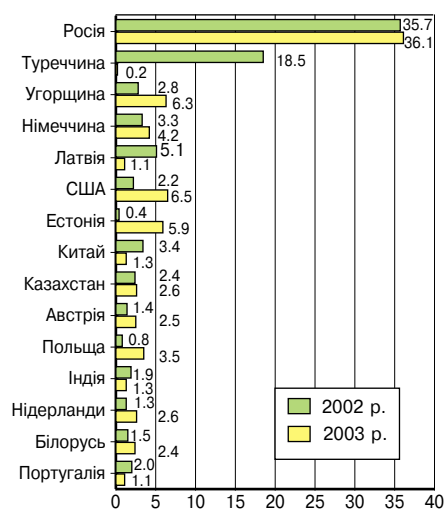

структурі експорту в розрізі складових розширеної економічної класифікації.

Набуті впродовж трьох років цінові переваги все ж дали українським експортерам змогу дещо збільшити частку експорту в єврозону: із 16.7% у 2002 році (січень — жовтень) до 17.7% у поточному, проте частка країн ЄС (включаючи Швецію, Ісландію, Великобританію та Норвегію) знизилася. Щодо країн СНД, де ринок розширювався досить динамічно, то складова експорту збільшилася з 24.3 до 26% (див. графік 2).

Причому в структурі експорту інвестиційних ресурсів високою залишилася частка Росії (див. графік 3). Посилилися також позиції українських інвестиційних експортерів у Естонії, Угорщині та Польщі. Водночас значно — на 18.3 в. п. — скоротилася частка Туреччини. Як свідчать статистичні дані, головними позиціями, що зумовили скорочення експорту в Туреччину, стали “інструменти змінні для ручних знарядь, з механічним приводом чи без нього або для верстатів” і “пластини, бруски, наконечники та аналогічні ви-

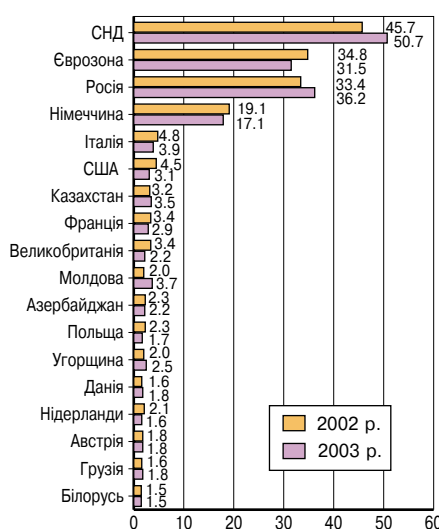
Графік 3. Частка в експорті інвестиційних товарів, %

роби для інструментів, не встановлені на них, з металокераміки”. Якщо у 2002 р. їх експорт до Туреччини становив майже 500 млн. доларів, то у 2003 р. вони практично зникли із експортного переліку до цієї країни, що досить вагомо вплинуло на сальдо зовнішньої торгівлі та є дивним з огляду на звичайний хід торгівлі між двома країнами.

У географії експорту споживчих товарів за 10 місяців 2003 р. порівняно з відповідним періодом 2002 р. зросли частки країн СНД, особливо Росії, тоді як питома вага єврозони зменшилася практично щодо всіх країн, крім Данії (див. графік 4).

Графік 4. Частка в експорті споживчих товарів, %

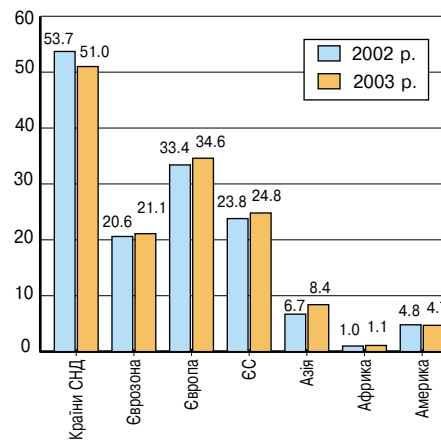
На відміну від споживчих товарів, переважна частина українського експорту товарів проміжного споживання спрямовувалася в європейські країни (41.2 порівняно з 39% у 2002 р.). У країни СНД експортовано лише 18.4% цих товарів, хоча порівняно з аналогічним періодом 2002 р. їх частка збільшилася на 2.3 в. п.

Отже, зростання експорту супроводжувалося структурним зміщенням у бік країн єврозони та СНД. Причому в єврозону більше експортувалося товарів проміжного споживання, а в СНД — інвестиційних і споживчих товарів.

За аналізований період змінилася також географічна структура українського імпорту.

Найбільше (із 6.7 до 8.4%) зросла частка азіатського товарного імпорту в Україну (див. графік 5). Зокрема посилилися позиції Китаю (2.3%), Південної Кореї (1%) та Японії (1.5%): обсяг імпорту із цих країн збільшився вдвічі. Безумовно, китайські та корейські виробники скористалися своїми ціновими перевагами перед

Графік 5. Структурні зміни в імпорті (% від імпорту товарів)

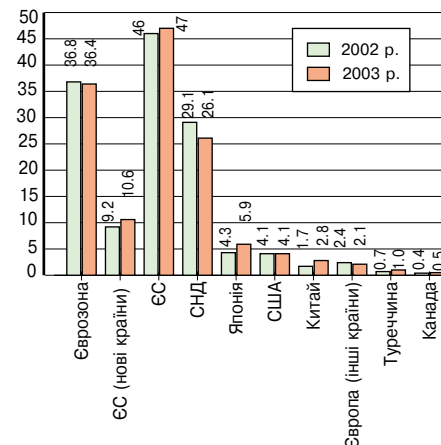

розвинутішими країнами, адже усереднені внутрішні ціни в Україні лише трохи відрізняються від внутрішніх цін Китаю. Водночас зміцнення позицій Японії на українському ринку відбувалося під дією інших чинників. Складова імпорту з єврозони та Європи загалом теж дещо зросла, а частка імпорту товарів із країн СНД скоротилася (попри те, що частка імпорту Росії збільшилася з 37.1 до 38.8%).

В умовах формування інвестиційної моделі розвитку в Україні найагресивнішими партнерами щодо захоплення інвестиційного сегмента українського ринку виявилися імпортери з Японії, Китаю та країн, які приєднуються до ЄС у 2004 році. Розширилися сегменти³ саме цих держав (див. графіки 6, 7), тоді як частка європейських країн зменшилася. Зберегти свої позиції на українському ринку європейським товаровиробникам завадило минулорічне зміцнення РЕОК Євро.

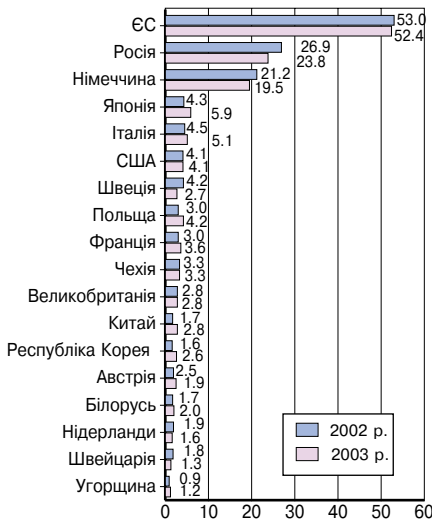
В імпорті споживчих товарів євро-

Графік 6. Географічна структура імпорту інвестиційних товарів, %

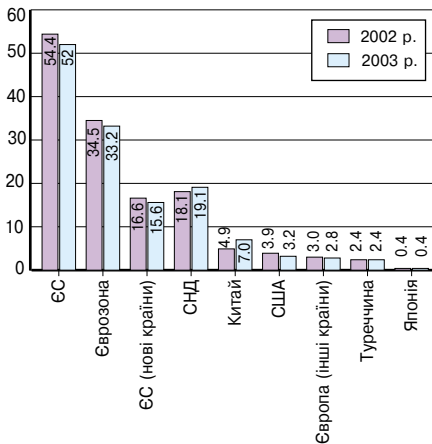
³ Тут і далі розраховано за методологією ОЕРС фахівцями Інституту економічного прогнозування на базі місячних даних зовнішньої торгівлі за десятизначними кодами (виконавець — О.Г. Білоцерковець).

Графік 7. Частка в імпорті інвестиційних товарів, %

пейці теж втратили, тоді як Китай збільшив власну частку на 2.1, а країни СНД — на 1 в. п. (див. графік 8). Серед країн СНД найсуттєвіше зріс імпорту споживчих товарів із Росії (на 0.5%), а із європейських країн вдалося поліпшити позиції лише Німеччини (на 0.6 в. п.).

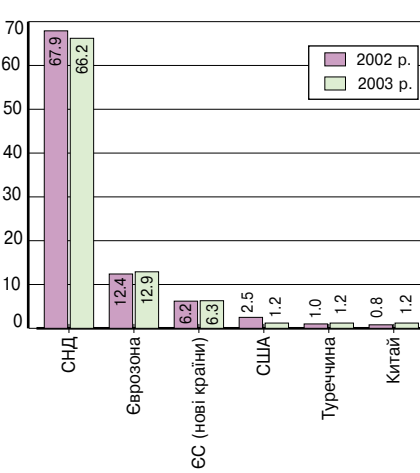
Графік 8. Структурні зміни в імпорті споживчих товарів, %

Перше місце в ієрархії країн — імпортерів товарів проміжного споживання залишилося за Росією — поставальником в Україну сировини й газу. В цій класифікаційній позиції її структурний рівень підвищився з 44.2 до 48.6%, тоді як частка Туркменістану знизилася з 18.2 до 12%. Серед європейських країн (див. графік 9), які, попри зміцнення євро, спромоглися збільшити свою частку в імпорті товарів проміжного споживання, — Великобританія (на 1.5 в. п.) та Фінляндія (на 0.5 в. п.). Крім того, посилили свою присутність Бразилія (на 1.5 в. п.), Китай і Туреччина (на 0.3 в. п.).

Сальдо. Як уже зазначалося, за 10 місяців 2003 р. позитивне сальдо ук-

Графік 9. Частка в імпорті товарів проміжного споживання, %

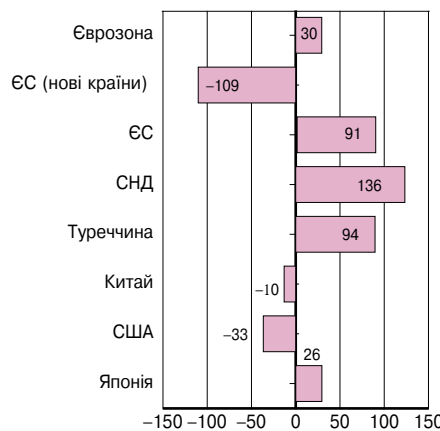

раїнської зовнішньої торгівлі товарами зменшилося порівняно з аналогічним періодом попереднього року (див. графік 10).

Стосовно ЄС і країн нової хвилі його розширення український експорт за темпами збільшення перевищував імпорту, але абсолютний приріст імпорту був вищим. Водночас на 152 млн. доларів збільшився від'ємний баланс у торгівлі з єврозоною. Проте, попри цінові переваги, сальдо у торгівлі з країнами єврозони залишається від'ємним — мінус 553 млн. доларів (у торгівлі з країнами ЄС — мінус 928 млн. доларів). Захисні бар'єри розвинутих європейських ринків надійно протистоять ввезенню відносно дешевих українських товарів. Після розширення ЄС ці чинники посиляться, відтак цінові переваги вітчизняних експортерів спрацьовуватимуть лише частково.

Щодо складових експорту за розширеною економічною класифікацією, то частка продовольчих товарів зростає з 3.8 до 4.9% (номінальний приріст — 64.5%),

Графік 10. Скорочення сальдо за 10 місяців 2003 р. у торгівлі товарами = 100%*

* Мінус означає внесок у поліпшення сальдо, плюс — у погіршення.

непродовольчих — із 5.2 до 5.3% (31.3%); загальний обсяг споживчих товарів у експорті збільшився з 9 до 10.2%; водночас із 72.4 до 74% зріс рівень товарів проміжного споживання і з 18.5 до 15.7% зменшилася частка інвестиційних ресурсів. У структурі інвестиційного експорту з 14.6 до 23.8% зросла складова товарів високотехнологічних видів економічної діяльності, а також середньовисокотехнологічних — із 57.1 до 68.8%. Водночас у номінальному співвідношенні за 10 місяців 2003 р. порівняно з відповідним періодом 2002 р. Україна імпортувала високотехнологічного обладнання на 27% більше, ніж експортувала. Якщо посилення експортної складової споживчих товарів — явище позитивне, то зменшення частки інвестиційного експорту — негативне, хоча якісне зміщення у бік продукції високотехнологічних видів економічної діяльності є здоровою ознакою.

Серед складових імпорту товарів за позиціями РЕК стабільною залишилася лише частка імпорту споживчих товарів, тоді як частка імпорту товарів проміжного споживання зменшилася з 66.9 до 64.2%. Серед товарів проміжного споживання найбільше зміцнення спостерігалось щодо продукції сільськогосподарства (приріст на 2 в. п., пов'язаний зі збільшенням імпорту зернових культур), харчової промисловості (на 1.7 в. п.) та продукції такого виду економічної діяльності, як “видобування вугілля, торфу, уранових руд” (імпорту вугілля збільшився у 2.6 раза).

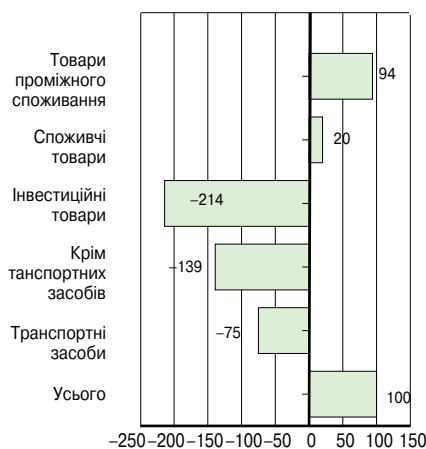
Найхарактернішим для минулого року стало структурне зміцнення у бік імпорту інвестиційних товарів, питома вага яких збільшилася з 22.4 до 24.6%, в основному за рахунок розширення імпорту наземного транспорту, де вагому частку становить імпорту легкових автомобілів та їх частин і пристроїв. У підсумку питома вага транспортних засобів у загальному імпорті зросла з 6.9 до 8.9%, а безпосередньо в обсязі імпортованих інвестиційних ресурсів — із 30.9 до 36.3%. **Розширення імпорту автомобілів** на тлі активного включення в оборот доларових заощаджень населення та поживлення внутрішнього ринку автомобілів є одним із примітних явищ 2003 року.

Високі темпи зростання імпорту інвестиційних ресурсів (на 46.8%), особливо наземного транспорту (на 71.3%) саме і забезпечили структурне зміцнення на користь цієї групи товарів. На жаль, воно супроводжувалося абсолютним скороченням обсягів експорту інвестиційних “товарів без транспортних засобів”, тобто машин

і обладнання. Внаслідок від'ємне сальдо за цією позицією зросло з мінус 282 млн. доларів до мінус 1 млрд. 47 млн. доларів, або в 3.7 раза.

Загалом до минулорічного зменшення позитивного сальдо у зовнішній торгівлі товарами спричинилося небувале збільшення негативного сальдо у торгівлі інвестиційними ресурсами, що пов'язано з інвестиційним сплеском і потужним зростанням попиту на транспортні засоби (див. графік 11). Незважаючи на те, що обсяги виробництва автомобілів в Україні збільшилися торік у 2.2 раза, це не задовольнило зростаючого попиту.

Графік 11. Внесок окремих груп товарів у зміну сальдо, %

Щодо *технологічних характеристик імпорту*, то, за нашими розрахунками, проведеними за методологією ISIC⁴, 2003 року структура інвестиційного імпорту за технологічним рівнем дещо погіршилася. Якщо за порівнюваний період 2002 р. частка інвестиційних товарів високотехнологічних видів економічної діяльності (*high-technology industries*) в імпорті продукції обробної промисловості становила 18%, то у 2003 р. — 17.1%. Номінальне зниження обсягів високотехнологічного імпорту за позицією “будівництво повітряних та космічних літальних апаратів” становило 13%, а приріст за позицією “виробництво канцелярських та електронно-обчислювальних машин” — 48.4%.

У цій групі економічної класифікації рівень імпортованих середньо-високотехнологічних товарів обробної промисловості (*medium-high-technology industries*) зріс із 68.1 до 70.6% за рахунок вищезгаданого стрибка в імпорті автомобілів — з 25.1 до 30.8% і зростання обсягів у 1.8 раза.

Тобто минулого року структура інвестиційного імпорту змінилася на користь продукції середньо-високотех-

нологічних видів економічної діяльності.

Проблема нарощування високотехнологічного імпорту й експорту товарів виробничого призначення залишається актуальною і свідчить про те, що економічне зростання в Україні у 2003 р. не супроводжувалося якісними змінами в технологічному рівні імпорту товарів обробної промисловості. З огляду на вплив курсоутворення, різниця між паритетним та обмінним курсом і подорожчання євро залишаються не лише факторами стимулювання припливу в країну відносно дорогого для українських інвесторів та споживачів високотехнологічного імпорту, а й факторами зміни сегментації вітчизняного ринку інвестиційних товарів на користь дешевших азіатських.

У структурі імпорту споживчих товарів обробної промисловості складові за всіма чотирма позиціями, які характеризують технологічний рівень, залишилися майже без змін. *Водночас у структурі імпорту товарів проміжного споживання* зросла частка низькотехнологічного імпорту (з 33.8 до 35.3%) за рахунок збільшення питомої ваги (з 5.7 до 10.1%) імпорту продукції харчової промисловості з низьким рівнем переробки.

ВИСНОВКИ

Фактори, які спостерігалися впродовж 10 місяців 2003 року — посилення інвестиційного попиту, динаміка РЕОК та поглиблення розриву внутрішніх і зовнішніх цін, а також девальвація долара США щодо євро, — вплинули на обсяги та структурні зміни в географії зовнішньої торгівлі та її складових за РЕК і технологічним рівнем. Водночас інвестиційна модель розвитку економіки спричинилася до значних змін у результатах торгівлі, а саме — до скорочення позитивного сальдо внаслідок значного збільшення негативного сальдо у торгівлі інвестиційними товарами.

У географії імпорту виразно проявилася тенденція до зміцнення позицій азіатських країн на українському ринку, особливо на споживчому та інвестиційному, де частка високотехнологічного європейського імпорту дещо зменшилася.

У географії експорту відбулося структурне зміщення у бік країн СНД та єврозони. Водночас цінові переваги українських експортерів не можуть сповна проявитися через захисні обмеження, які застосовують країни Євросоюзу. Це означає, що в перспективі, після розширення ЄС, зростуть і загальні обмеження щодо України, тому можна

очікувати від'ємного сальдо у торгівлі з країнами, стосовно яких досі воно було позитивним.

Зміни у географічній структурі імпорту пояснюються як ціновими чинниками, так і змінами у структурі вітчизняного попиту в бік його посилення на інвестиційні ресурси. Значне зростання імпорту інвестиційних ресурсів супроводжувалося скороченням їх експорту, що призвело до збільшення негативного сальдо в торгівлі ними.

Збільшення інвестиційного імпорту не супроводжувалося підвищенням його технологічного рівня, оскільки головним чинником стало потужне зростання імпорту транспортних засобів, особливо автомобілів.

Структурні процеси у зовнішній торгівлі сигналізують: **за нинішнього стану вітчизняної економіки немає економічних обґрунтувань девальвації національної валюти, навпаки — зменшення розриву в рівні життя в Україні та ЄС має сприяти формуванню стійкої тенденції до зміцнення реального ефективного курсу гривні.** Це в свою чергу стане чинником поступового зростання високотехнологічного інвестиційного українського імпорту і розширення торгівлі з ЄС.

ПЕРСПЕКТИВИ

У 2004 р. з ряду причин⁵ очікуються зміни у структурі внутрішнього попиту з посиленням споживчої складової за рахунок послаблення інвестиційної. Це вплине як на структуру імпорту за РЕК, так і на сальдо торгівлі. Так, класифікаційна позиція інвестиційних ресурсів у обсязі імпорту дещо зменшиться, тоді як частка товарів споживчого спрямування — зросте, причому триватиме “захоплення” споживчого ринку азіатськими країнами. З іншого боку — нарощення інвестиційного та споживчого експорту матиме позитивний вплив на структурні процеси та результати зовнішньої торгівлі. Перевищення експорту над імпортом дасть змогу не лише зберегти стабільність національної валюти, а й розпочати сталий рух у бік її реального зміцнення. Останнє стає ключовим чинником прогресивних структурних зрушень в економіці з посиленням взаємостимулюючого розвитку вітчизняних підприємств та зменшенням залежності від зовнішньої кон'юнктури. □

⁵ Серед найвагоміших — зростання рівня наявних доходів домогосподарств під впливом виборчої кампанії та зменшення оподаткування фізичних осіб.

⁴ Виконавець — молодший науковий співробітник О.Г. Білоцерковець.

Становлення та перспективи розвитку єдиної інформаційної системи “Реєстр позичальників”

Кредитні бюро функціонують практично в усіх розвинутих країнах. Мати кредитну історію зацікавлені самі позичальники, адже це розширює їх можливості доступу до фінансових послуг за дещо нижчими процентними ставками. Скажімо, у США кожен громадянин, як правило, відкриває власну кредитну історію з моменту першої самотійної покупки. Ця історія безперервно розвивається — змінити чи переписати її неможливо [1].

Кредитні бюро в різних країнах виникали і функціонували по-різному, тому мають певні відмінності. Здебільшого вони стосуються:

1) форми власності та виду участі в бюро (є, наприклад, приватні кредитні бюро, участь у яких — добровільна, а є обов'язкові державні кредитні реєстри);

2) виду інформації, що накопичується в базі даних (вона може бути негативною, позитивною або негативною й позитивною водночас);

3) суб'єктів кредитних історій (це лише фізичні або лише юридичні особи; фізичні особи та представники підприємництва й малого бізнесу; і фізичні, і юридичні особи);

4) кола користувачів (ними можуть бути лише банки; банки, суди, податкові та інші органи);

5) змісту інформації, що надається за запитами, тощо.

Становлення повноцінного кредитного бюро — процес складний і тривалий. Світовий досвід свідчить, що для цього потрібно щонайменше років п'ять. Наприклад, у Польщі кредитне бюро було створене в 1997 році, а перший кредитний звіт на запит банку продано лише в 2001-му [3, с. 59].

Більш як два роки тому в Україні теж засновано різновид кредитного бюро — єдину інформаційну систему обліку позичальників (боржників), які мають прострочену заборгованість за кредитами, наданими банками (надалі — ЄІС “Реєстр позичальників”).

Шлях до його створення виявився складним і тривалим.

Ідея заснування в нашій країні кредитного бюро обговорювалася давно — практично із часу створення банківської системи України. Однак відсутність відповідної законодавчої бази та зацікавленості самих банків ускладнювала його створення.

Поштовхом до цього став Указ Президента України “Про заходи щодо зміцнення банківської системи України та підвищення її ролі в процесах економічних перетворень” від 14.07.2000 р. № 891/2000, пунктом 2 якого передбачено заснування Національним банком України за участі державних та комерційних банків єдиної інформаційної системи обліку позичальників (боржників), котрі мають прострочену заборгованість за банківськими кредитами.

Одна з основних проблем, яка ускладнювала створення зазначеної системи, полягала в тому, що згідно зі статтею 60 Закону “Про банки і банківську діяльність” інформація про позичальників (боржників), котрі мають прострочену заборгованість за кредитами, наданими комерційними банками, в Україні вважається банківською таємницею. Водночас статтею 62 того ж закону передбачено, що банки мають право надавати загальну інформацію, що становить банківську таємницю, іншим банкам в обсягах, необхідних при наданні кредитів, банківських гарантій.

Нагадаємо, що згідно із чинним законодавством України інформаційна система на зразок кредитного бюро може створюватися лише на добровільних засадах. Тож до її заснування необхідно було вирішити ще одне складне завдання — заручитися підтримкою банків, їх згодою надавати інформацію про позичальників, які мають прострочену заборгованість. Пропозицію НБУ створити Реєстр позичальників спочатку підтримали 34 банки. Вони висунули зустрічну вимогу: уможливити вільний та швидкий доступ до даних інформаційної бази.

Ганна Карчева

Начальник управління аналізу звітності та оперативного моніторингу департаменту методології та планування банківського нагляду Національного банку України. Кандидат економічних наук

В умовах динамічного нарощування банками України обсягів кредитних операцій (лише за останні три роки вони збільшилися майже втричі й до кінця 2003-го сягнули близько 70 млрд. грн.), важливого значення набуває підвищення ефективності управління банківськими ризиками. Важливим інструментом зниження кредитних ризиків в усьому світі є кредитні бюро, основне призначення яких — накопичувати та надавати інформацію щодо виконання позичальниками своїх фінансових зобов'язань.

Узгодивши інтереси зацікавлених сторін, Національний банк України 27 червня 2001 року заснував єдину інформаційну систему обліку позичальників (боржників), які мають прострочену заборгованість за кредитами, наданими банками (Реєстр позичальників), прийнявши відповідну постанову (№245). Нею також було затверджено положення про Реєстр [4]. Зазначені документи розроблено з урахуванням вимог чинного законодавства, зауважень та пропозицій, які надійшли від Асоціації українських банків та безпосередньо від комерційних банків.

Вітчизняна ЄІС “Реєстр позичальників” створена й функціонує за тими ж принципами, що й більшість зарубіжних кредитних бюро. Основні з них:

◆ **принцип добровільності, взаємодії та взаємного обміну інформацією** — інформація надається і отримується лише банками, які уклали договір з Національним банком України на отримання інформаційно-довідкових послуг з ЄІС “Реєстр позичальників”;

◆ **принцип надійності та достовірності інформації** — банки, що надають інформацію до інформаційної системи, несуть (згідно із чинним законодавством) відповідальність за її правильність і достовірність;

◆ **принцип нейтральності** — інформація, подана до Реєстру, становить банківську таємницю і не може використовуватися за нецільовим призначенням; її не можна розголошувати, надавати іншим юридичним чи фізичним особам, крім особи, якої ця інформація безпосередньо стосується. (Дворічний досвід функціонування вітчизняної системи обліку позичальників свідчить, що банки дотримуються цього принципу);

◆ **принцип максимальної безпеки, захищеності інформації** — з метою недопущення несанкціонованого доступу до бази даних у Реєстрі використовуються спеціальні інформаційні технології.

Основні етапи створення та становлення ЄІС “Реєстр позичальників” відображено на графіку.

Зауважимо, що серед країн СНД Україна першою створила інформаційну систему обліку ненадійних позичальників. У банківській системі Вірменії так званий “Кредитний реєстр” засновано лише в січні 2003 року. Оскільки у цій країні досі не вирішено основні проблеми, пов’язані із забезпеченням банківської таємниці, “Кредитний реєстр” функціонує

у структурі Центрального банку Вірменії [5, с. 19].

У Росії з метою обліку ненадійних позичальників планувалося до кінця 2003 року створити національне кредитне бюро, яке діятиме під егідою Асоціації російських банків. До нього мають увійти найбільші кредитні організації країни. Навесні 2004-го, як очікується, російські банкіри почнуть обмінюватися інформацією про позичальників-боржників. Про намір увійти в бюро заявив і Центральний банк Росії. Він прагне стати рівноправним учасником цієї організації і надавати в її розпорядження інформацію про неповернуті кредити [6].

Проаналізуємо детальніше особливості створення та діяльності українського аналога кредитного бюро — Реєстру позичальників.

Він почав функціонувати з 1 жовтня 2001 року й доволі швидко розвивався. Лише за два останні роки кількість банків, які дали письмову згоду на участь у єдиній системі, збільшилася з 34 до 122. Нині сумарні активи банків — учасників системи становлять понад 80% від усіх активів банківської системи України. Кількість банківських установ — учасників ЄІС (з урахуванням філій) до кінця 2003 року досягла близько 570. Занесена до бази даних загальна сума простроченої заборгованості за банківськими кредитами становить 3.01 млрд. грн. Частка прострочених позичок дорівнює близько 90% від загального обсягу прострочених кредитів по всій банківській системі. Кількість заборгованостей, які обліковуються в ЄІС “Реєстр позичальників”, становить 5.5 тисячі. Зауважимо, що база даних Реєстру містить також інформацію, надану ліквідаційними комісіями.

Після укладення договору про участь в ЄІС банк зобов’язаний регулярно надавати інформацію про своїх несумлінних позичальників до бази даних Реєстру і несе відповідальність

(згідно із чинним законодавством) за її достовірність. Кожен учасник системи може зробити запит про того чи іншого боржника. Це дає змогу уникнути кредитування ненадійних позичальників, сприяє зменшенню кредитних ризиків, відсоткових ставок, обсягів резервування за активними операціями.

Інформаційна система передбачає дотримання конфіденційності.

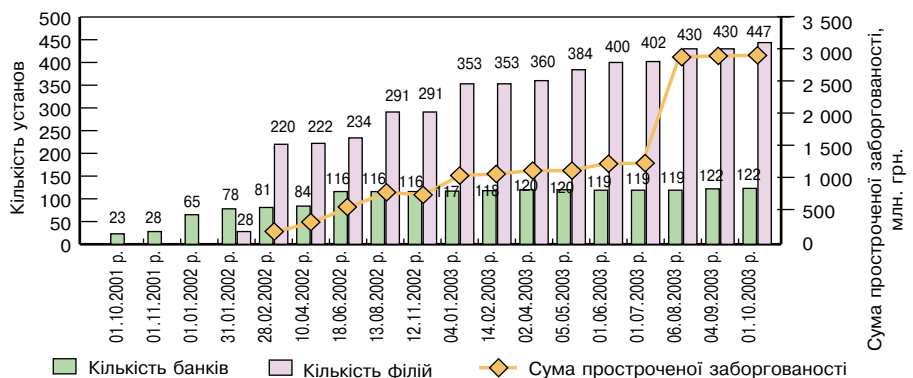
Банкам гарантовано, що інформація, яку вони надають до ЄІС, може бути розкрита лише в агрегованому вигляді і тільки комерційним банкам. Останні ж отримують доступ до даних, необхідних для прийняття рішення про надання позики. Як уже зазначалося, Національний банк та банки — учасники системи не мають права використовувати інформацію ЄІС “Реєстр позичальників” не за цільовим призначенням, розголошувати чи передавати її іншим юридичним або фізичним особам, крім особи, котрої ця інформація безпосередньо стосується. До речі, позичальники при укладенні договору попереджаються, що в разі несвоєчасного погашення заборгованості відповідну інформацію буде надано до Реєстру.

З метою підвищення ефективності функціонування системи та для зручності користувачів банки-учасники можуть надавати своїм філіям, обласним дирекціям дозвіл на користування інформаційно-довідковими послугами Реєстру позичальників.

Регламентує діяльність ЄІС Національний банк. Він гарантує її надійність і безпеку, залучає до системи нових учасників, вносить зміни у порядок її функціонування, забезпечує зберігання внесеної до Реєстру інформації (до 3 років у разі погашення заборгованості й до 10 років у протилежному випадку).

Нині з метою розширення бази даних про ненадійних позичальників розроблено порядок надання системі

Динаміка розвитку ЄІС “Реєстр позичальників”

відомостей про боржників банків, що ліквідовуються.

Як уже зазначалося, основні принципи функціонування вітчизняного реєстру боржників тотожні засадам діяльності більшості кредитних бюро. Та є й певні відмінності. В чому вони полягають?

По-перше, ЄІС “Реєстр позичальників”, на відміну від більшості бюро, — державна інституція. Українські банки — учасники системи — оплачують лише послуги електронної пошти, яка використовується для передачі інформації до Реєстру та у зворотному напрямку, та розробку відповідного програмного забезпечення. Всі інші витрати (а це значні кошти) бере на себе Національний банк.

По-друге, інформація до Реєстру надсилається не раз на місяць на паперових носіях (як у більшості країн, де діють кредитні бюро), а в міру її появи і електронною поштою, що, на нашу думку, є суттєвою перевагою.

По-третє, українська єдина система істотно відрізняється від кредитних бюро обсягом, видами та структурою інформації, що вноситься до бази даних та надається користувачам.

Зупинимося на цій відмінності детальніше і предметніше.

Передусім наголосимо на тому, що Реєстр позичальників містить лише агреговану негативну інформацію — про “поганих” позичальників (кредитні бюро можуть містити як негативні, так і позитивні відомості). Її надають лише банки та ліквідаційні комісії (кредитним бюро інформацію надсилають переважно банки, а в деяких країнах — і податкові та інші державні органи).

Відомості, що надходять до кредитних бюро, більше характеризують особу позичальника, дані, яких вимагає Реєстр, — насамперед його кредитоспроможність.

Наведемо приклад. Кредитне бюро Канади зобов’язує своїх учасників надсилати відомості про позичальника за такими критеріями.

1. Особиста інформація:

- ◆ ім’я фізичної особи;
- ◆ ідентифікаційний номер, громадянство, номер паспорта;
- ◆ нинішня та попередні домашні адреси;
- ◆ дата народження;
- ◆ номер телефону;
- ◆ сімейний стан (ім’я чоловіка чи дружини);
- ◆ трудовий стаж.

2. Інформація про кредитний рахунок:

- ◆ характеристика фінансової діяльності (дані про те, як фізична особа

виконує свої кредитні зобов’язання);

- ◆ відомості про інші позики, іпотечні кредити, кредитні картки, оренду майна тощо;

- ◆ опис діючих у кредитній сфері норм і стандартів (максимальний обсяг кредиту, розмір місячних виплат тощо).

3. Інформація із публічних реєстрів:

- ◆ дані про результати розгляду справ у судах;
- ◆ про можливе банкрутство;
- ◆ відомості про звернення стягнення на нерухоме майно;
- ◆ про податкову заставу.

4. Інформація про реєстрацію:

- ◆ автотранспортних засобів;
- ◆ нерухомого майна;
- ◆ обтяжень (застави) на автотранспортні засоби;

- ◆ обтяжень на нерухоме майно.

5. Різна інформація:

- ◆ облік запитів (відомості про фізичних осіб, які офіційно цікавилися позичальником);
- ◆ інформація банківського характеру (відомості про досвід позичальника в користуванні депозитним рахунком, банкоматами тощо);
- ◆ дані про сплату інших видів платежів.

Порівняємо ці вимоги з вітчизняними:

- 1) за першим критерієм до вітчизняного Реєстру заноситься лиш ім’я позичальника та його ідентифікаційний номер, відомості про те, що він резидент чи нерезидент;
- 2) за другим — лише дані про прострочені позики (дата надання креди-

Порівняльна характеристика ЄІС “Реєстр позичальників” і зарубіжних кредитних бюро	
ЄІС “Реєстр позичальників”	Кредитні бюро
Принцип організації	
Добровільно-договірний	Добровільний; обов’язковий
Форма власності	
Державна	Приватна (акціонерна); державна
Суб’єкти системи	
Юридичні та фізичні особи	Юридичні й фізичні особи, представники підприємництва та малого бізнесу
Постачальники інформації	
Лише банки	Банки, судові та податкові органи, інші
Користувачі	
Лише банки	Банки, судові та податкові органи, інші
Граничне значення заборгованості, яка фіксується системою	
Понад 10 тис. грн.	Не встановлюється
Вид інформації	
Негативна	Позитивна і негативна
Режим надання інформації до системи	
Добровільно-договірний	Добровільний; обов’язковий
Умови отримання інформації	
Безплатно (лише банками — учасниками системи)	На платних засадах
Законодавче врегулювання	
Закон України “Про банки і банківську діяльність”	Директива Європейського Парламенту 95/46 “Щодо захисту прав людини з питань збору та використання персональних даних”; Закон “Про захист персональних даних”
Стимулюючі заходи	
Відсутні	Застосовуються в окремих країнах
Термін зберігання інформації	
10 років або 3 роки (в разі погашення заборгованості)	7—10 років
Ступінь опрацювання інформації	
Інформація надається банкам-учасникам практично в тому ж вигляді, в якому надходить від банків	Інформація надається практично в тому ж вигляді, в якому надходить від банків; інформація опрацьовується; визначається рейтинг підприємств
Вид інформації	
Дані лише про неповернуті кредити	Дані персонального характеру; інформація про кредитний рахунок; відомості із публічних реєстрів; про реєстрацію (нерухомого майна, автотранспортних засобів тощо); інша інформація

ту, дата виникнення прострочення, сума простроченої заборгованості, код валюти, умовна назва банку, філії, обласної дирекції);

3) за критеріями 3, 4, 5 інформація до Реєстру позичальників узагалі не надається.

Дані, які слід надсилати в ЄІС, істотно відрізняються і від тих, що акумулюються у FIBEN — інформаційній картотеці відомостей про підприємства, котра діє при Банку Франції [8, с. 41]. У базу FIBEN, зокрема, заноситься інформація описового характеру (найменування фірми, її юридичний статус, код виду діяльності, юридична адреса, довідка про керівників підприємства, асоційованих осіб тощо); бухгалтерські та фінансові дані (щодо балансів підприємств, рахунків їх прибутків і

збитків, сплати векселів тощо); юридична інформація (відомості про рішення судів).

До картотеки FIBEN мають доступ лише комерційні банки та певні економічні відомства. Кожна зареєстрована особа теж має право поцікавитись інформацією про себе і внести необхідні уточнення.

Деякі зарубіжні кредитні бюро на підставі накопичених даних визначають рейтинги підприємств [8]. Ці та інші відмінності зарубіжних кредитних бюро і української єдиної системи обліку позичальників (боржників), що мають прострочену заборгованість за кредитами, наданими банками, відображено в таблиці.

Реєстр позичальників динамічно розвивається. З метою вдосконалення механізму його функціонування підго-

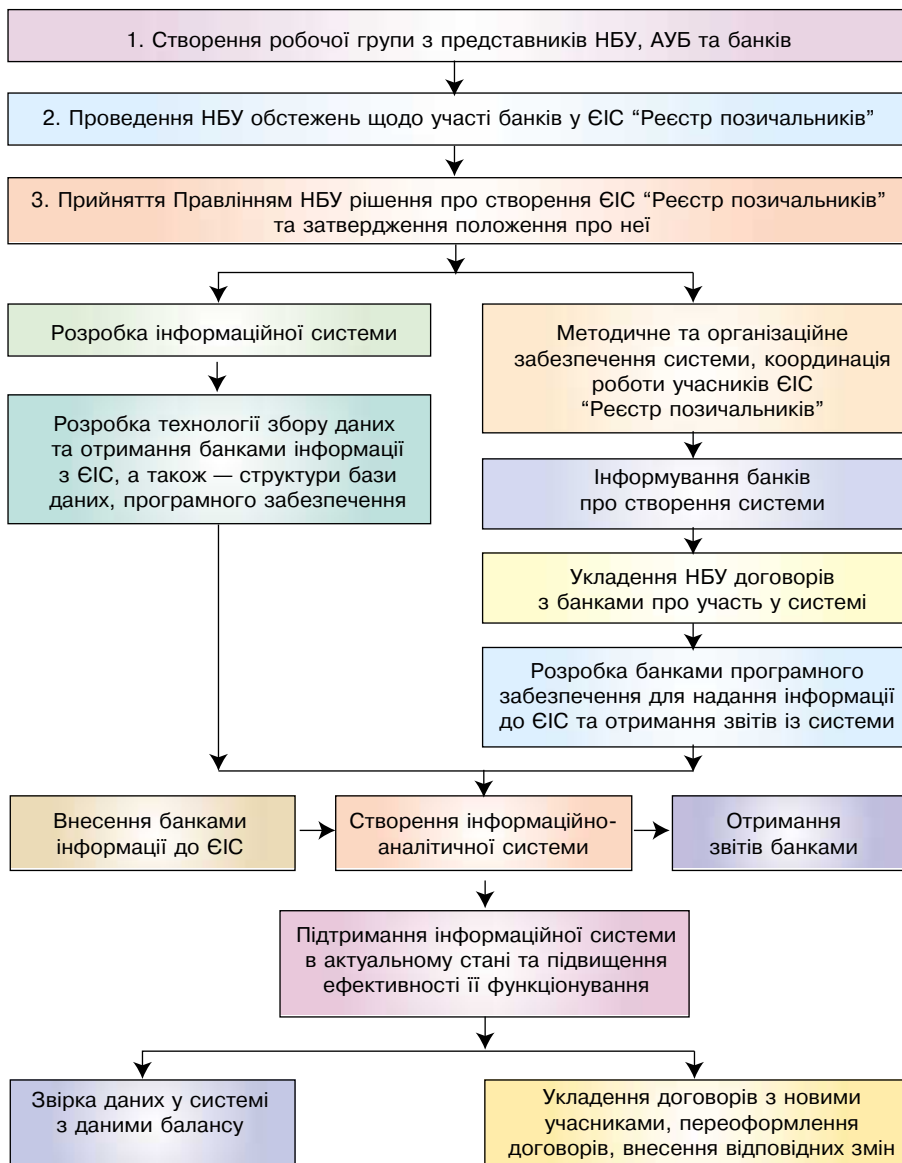
товлено зміни до положення про ЄІС, які затверджено постановою Правління НБУ від 23.12.2003 р. № 573. За пропозиціями банків — учасників системи змінами передбачено доповнити базу даних відомостями про керівників і засновників ненадійних позичальників — юридичних осіб.

Ці та інші зміни, сподіваємося, сприятимуть підвищенню ефективності функціонування системи, зниженню кредитних ризиків у діяльності банків.

На мою думку, для зниження кредитних ризиків варто було б передбачити формування банками 100-відсоткового резерву під кредити, зафіксовані в реєстрі позичальників.

Отже, створена Національним банком України за участі вітчизняних банків єдина інформаційна система обліку позичальників (боржників), які мають прострочену заборгованість за банківськими кредитами, відіграє позитивну роль — у зниженні кредитних ризиків, поліпшенні платіжної дисципліни позичальників, підвищенні транспарентності діяльності банківських установ. □

Основні етапи становлення та функціонування Єдиної інформаційної системи "Реєстр позичальників"

Література

1. Триф А.А. *Инвестиционная и кредитная деятельность коммерческих банков*. — М.: ОАО "Изд-во "Экономика", 1997. — 224 с.
2. Гамза В.А. *Бюро кредитных историй, или Как поставить точку в этой истории // Банковское дело*. — 2002. — № 11. — С. 10.
3. Копейкин А.Б., Пастухова Н.С., Рогожина Н.Н. *Опыт создания кредитного бюро в Польше — некоторые рекомендации для России // Деньги и кредит*. — 2003. — № 4. — С. 59—63.
4. Положення "Про єдину інформаційну систему "Реєстр позичальників", затверджене постановою Правління НБУ від 27.06.2003 р. № 245.
5. Саркисян Т. *Финансовый рынок Армении: опасная диспропорция // Аналитический банковский журнал*. — № 61(97). — 2003. — С. 18—20.
6. *В ожидании черных списков // Известия*. — 2003. — 28 октября.
7. *Матеріали засідання за круглим столом на тему "Бюро кредитних історій: світовий досвід та надбання України", 23 травня 2003 року.*
8. Алпатов С.Б. *Банк Франции: информационная картотека данных о предприятиях // Банковское дело*. — 2002. — № 2. — С. 41.
9. Ильинский И.В. *Россия на пути к созданию института кредитных историй // Банковское дело*. — 2003. — № 7. — С. 21—22, 27.

Деякі питання збалансованого розвитку операцій банківської системи Дніпропетровської області

ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Одним із головних стратегічних завдань розвитку банківського сектору, визначених Комплексною програмою розвитку банківської системи України на 2003—2005 роки, є забезпечення їх відповідності загальноприйнятими світовим уявленням про сучасний банківський бізнес, що можливе за умови створення та розвитку в країні досконалішої технології трансформації всіх видів заощаджень в інвестиції. Позитивні тенденції останніх років, що знайшли відображення у динаміці основних макроекономічних показників (валового внутрішнього продукту, обсягів промислового та сільськогосподарського виробництва тощо), а також відносна фінансова стабілізація, яка характеризується помірною інфляцією, стабільністю національної грошової одиниці, сприяли функціонуванню та розвитку банків України, про що свідчить зростання основних показників діяльності — капіталу, зобов'язань, вкладів населення, активів, кредитного портфеля.

Однак банківська система України за цими показниками поступається фінансовим структурам багатьох країн, зокрема й тих, котрі недавно стали на шлях ринкової економіки. Більшість проблем, які негативно позначаються на її розвитку, лежать поза банківською системою і пов'язані з повільними темпами ринкової трансформації та реструктуризації реального сектору економіки, слабким і недостатньо прозорим фінансовим станом переважної частини суб'єктів господарювання, надмірним податковим тиском та існуванням численних податкових пільг, які ставлять суб'єкти господарювання у нерівні конкурентні умови, проявами адміністративного впливу з боку органів державної влади на діяльність окремих банків, недостатнім правовим за-

хистом кредиторів, слабким розвитком інфраструктури ринку землі та нерухомості, а також іншими негативними явищами. Комплекс цих чинників значною мірою зумовлює відносно високий рівень позичкового процента, що стримує зростання обсягів та якості кредитної підтримки реального сектору економіки.

Водночас є ряд негативних чинників, притаманних власне банківській системі, — недостатній рівень її капіталізації, низька рентабельність унаслідок загальної недостатньої якості активів, високої питомої ваги неприбуткових активів, недоліків в управлінні банківським процентним продуктом.

Комплексною програмою передбачено шляхи подолання цих та інших перешкод, визначено систему пріоритетних завдань, а саме: підвищення рівня капіталізації банків з метою забезпечення надійності та стабільності їх діяльності, поліпшення корпоративного управління в банках, посилення відповідальності власників за стан справ у їхніх банках, удосконалення системи управління ризиками та внутрішнього контролю як основної передумови ефективного керівництва банками, розширення спектра та збільшення обсягу банківських продуктів і послуг.

Серед останніх нормативних документів Національного банку України, спрямованих на поліпшення якості банківського управління, зауважимо концепцію системи управління ризиками та нагляду на основі ризиків, що розробляється у світлі положень проекту другої Базельської угоди про капітал. Запропонована концепція дає змогу формалізувати підхід до управління ризиками завдяки їх класифікації, визначати методичні підходи до вимірювання ризиків та адекватності управління ними, якості стратегії нагляду за ризиками.

Важливим етапом удосконалення банківської системи є прийняття По-

Олена Заруцька

Головний економіст банківського нагляду управління Національного банку України в Дніпропетровській області.

Кандидат економічних наук

На основі статистичних даних, зібраних у Дніпропетровській області, автор дослідження аналізує проблему строкової відповідності банківських активів і зобов'язань та її зв'язок із завданнями розвитку банківських операцій.

ложення “Про організацію операційної діяльності в банках України”, яким регламентовано взаємодію організаційних структур банку, визначено принципи та підходи до організації операційної діяльності, обліку і контролю, починаючи із запису операції та розподілу повноважень між виконавцями і закінчуючи формами зберігання відповідних документів.

ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

У справі забезпечення надійності та стабільності банківської системи одним з пріоритетних завдань є підвищення рівня капіталізації, а саме — приведення у відповідність темпів зростання капіталу і темпів нарощування активів. Гостроту проблеми посилює фрагментація, тобто розпорошеність банківської системи, яка не дає змоги повноцінно задовольняти потреби національної економіки.

Так, у Дніпропетровській області зареєстровані і діють 12 самостійних банків, сукупний регулятивний капітал яких на 01.01.2004 р. становив 1 496 млн. грн. Один банк, за класифікацією Національного банку України, належить до групи найбільших, один — до великих, два — до середніх, решта — до малих. Сім банків визначилися як міжрегіональні, п'ять — як регіональні, діяльність яких здійснюється на території однієї області. Нагадаємо, що згідно з вимогою Національного банку України розмір регулятивного капіталу регіональних банків повинен становити не менш як 3 млн. євро, міжрегіональних — 5 млн. євро.

За 2003 рік капітал банків області збільшився на 571 млн. грн., або на 61.7%. Важливим чинником його зростання для великих банків стала потреба в розширенні спектра та обсягів операцій, а для середніх і малих — необхідність дотримання нормативних вимог щодо капіталу. Проблема капіталізації банків і надалі залишається актуальною, особливо у зв'язку із поетапним підвищенням вимог Національного банку України щодо розміру капіталу.

Серед інших питань забезпечення стабільності та надійності банківської системи України, на вирішення яких націлює Комплексна програма розвитку, — недостатня якість активів, недосконала структура ресурсної бази, необґрунтовано високий рівень банківських витрат. Так, у 2002 році середня витратність діяльності ук-

раїнських банків становила 10% від обсягу загальних активів, що значно перевищує верхню межу, визначену міжнародними стандартами, — 2—3 відсотки. Порівнюючи показники країн пострадянського простору та інших держав із перехідною економікою, простежуємо чітку залежність: чим вищі витрати у банківській системі, тим менша частка банківських ресурсів у валовому внутрішньому продукті. Дійсно, незважаючи на високі темпи зростання обсягів банківського кредитування, потреби економіки в кредитній підтримці залишаються здебільшого незадоволеними.

Значною мірою така ситуація спричинена високим рівнем процентних ставок, якими банки перекривають ризик неповернення кредитів. Крім того, високими ставками компенсують процентні, а також адміністративні та інші банківські витрати. Так, у 2002 році питома вага процентних доходів банківської системи України в загальному обсязі отриманих доходів становила 67%. При цьому процентні витрати сягали 37.4% від загальних витрат, тоді як інші небанківські витрати — 41.1%. У банківській системі Дніпропетровської області за підсумками того ж 2002 року процентні доходи становили 58.9%, тоді як процентні витрати — 40.5%, адміністративні — 45% від загальних витрат.

Проблема подальшого розвитку банківського обслуговування пов'язана також із необхідністю розширення асортименту банківських продуктів, який залишається досить обмеженим і ґрунтується на прямому короткостроковому кредитуванні, тоді як сучасна практика господарювання вимагає нових методів кредитної підтримки, у тому числі розвитку іпотеки, фінансового лізингу, довірчих операцій тощо. У підсумку банки в

умовах надлишкової ліквідності не спроможні ефективно вкладати кошти в реальний сектор економіки, прибуткові інвестиційні та кредитні проекти. Протягом останніх років спостерігалася тенденція до розширення спектра та обсягів операцій із формування ресурсної бази банків. Цьому сприяла поява нових, гнучкіших з точки зору задоволення потреб клієнтури, депозитних продуктів, що забезпечило приріст обсягів залучених коштів. Банки прагнуть також розширювати перелік операцій, які приносять комісійні доходи. Ця позитивна тенденція сприяє внутрішньому генеруванню капіталу за рахунок низькоризикових операцій.

Спеціалізація банківських установ на окремих банківських продуктах, операціях та видах діяльності відбувається в рамках універсального статусу більшості банків та визначається попитом і пропозицією на банківські продукти і послуги, рухом капіталу в пошуках найефективніших сфер застосування.

СТРОКОВА СТРУКТУРА АКТИВІВ І ЗОБОВ'ЯЗАНЬ БАНКІВ РЕГІОНУ

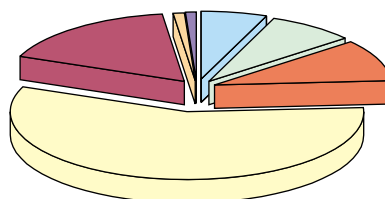
Аналіз структури робочих активів банківської системи Дніпропетровщини свідчить про значний пріоритет і зростаючу динаміку кредитних операцій, питома вага яких становить понад 75%, у тому числі кредитів, наданих суб'єктам господарювання, — 57%.

Високоліквідні активи банків у формі готівки та залишків на кореспондентських рахунках посідають друге місце і становлять 14%, кошти в міжбанківських операціях — 10%, у цінних паперах — 2.7%, у дебіторській заборгованості за операціями клієнтів — 1.3%. У зазначеній структурі відображено лише робоче, тобто дохідне, розміщення коштів банків, без довгострокових активів, вкладених у майно, товарно-матеріальні цінності. На 1 жовтня 2003 року робочі активи банків області, систематизовані у звітності за статистичною формою 631, становили 9782 млн. грн. (структуру робочих активів див. на графіку 1).

Порівняння даної інформації з розподілом активів на початку 2003 року свідчить про загальне зростання обсягів операцій на 3795 млн. грн., або на 63.4%, та постійність структури щодо напрямів розміщення. Водночас строкова структура активів має чітку тенденцію до зростання довгострокових інструментів.

Якщо високоліквідні активи, міжбанківські кредити і депозити нале-

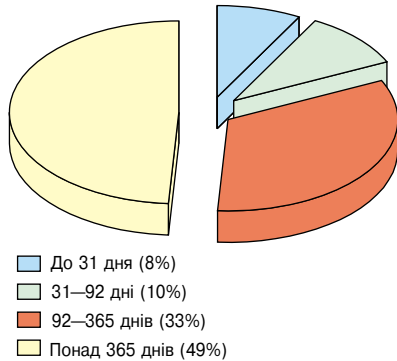
Графік 1. Структура зведених робочих активів
За станом на 01.10.2003 р.

- Кредити суб'єктів господарювання (57%)
- Кредити фізичних осіб (17%)
- Дебіторська заборгованість (1%)
- Цінні папери (1%)
- Готівка (6%)
- Кореспондентські рахунки (8%)
- Міжбанківські операції (10%)

жать до короткострокових ринкових інструментів (серед міжбанківських операцій 74.3% мають термін до місяця), то кредитні вкладення зосереджені у середньострокових та довгострокових інтервалах. Структуру кредитів суб'єктам господарювання за термінами розміщення на 1 жовтня 2003 року подано на графіку 2, кредитів фізичним особам — на графіку 3.

Графік 2. Структура кредитів суб'єктам господарювання
За станом на 01.10.2003 р.

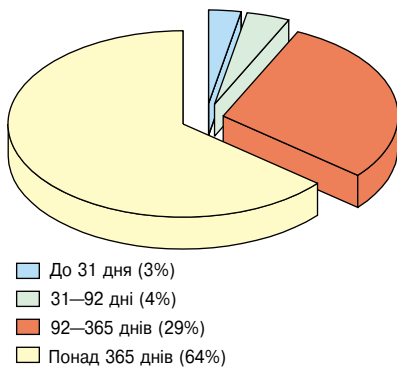

Таким чином, основна маса кредитних вкладень — це позички на термін понад три місяці. Загальна структура робочих активів банків має аналогічні характеристики, оскільки кредити становлять її найбільшу частку.

Порівнюючи структуру розміщених коштів із даними на початок 2003 року, зауважуємо скорочення обсягів активів терміном до року на 6.4 відсоткового пункту при одночасному зростанні обсягів активів строком понад рік. У тому числі обсяги довгострокових кредитів суб'єктам господарювання збільшилися на 8.4 процентного пункту, а кредитів фізичним особам — на 13.2. Динаміку активів у розрізі термінів відображено на графіку 4.

Питома вага активів у цінних паперах і дебіторській заборгованості за операціями клієнтів у структурі активів незначна, тому ці активи не

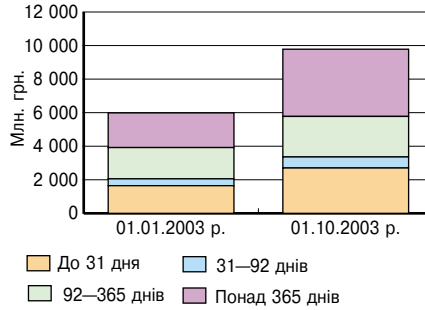
Графік 3. Структура кредитів фізичним особам
За станом на 01.10.2003 р.

впливають на загальні показники.

Для збалансованого управління

Графік 4. Динаміка робочих активів
(на 01.01.2003 р. та 01.10.2003 р.)

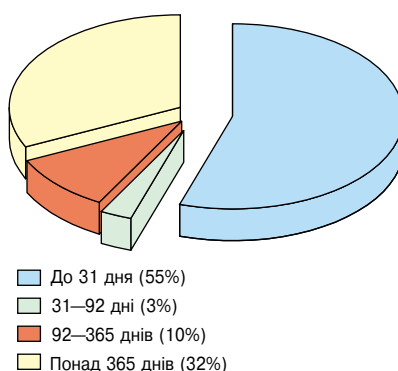
розвитком процентних банківських операцій необхідно утримувати відповідність між термінами активів і зобов'язань, а розширення активних операцій потребує адекватного нарощування зобов'язань із визначеною строковою структурою.

За даними статистичної звітності про структуру зобов'язань, банки області залучають кошти переважно з двох ресурсних джерел — вкладів фізичних осіб (на 1 жовтня 2003 року їх частка становила 33.1%) та поточних рахунків клієнтів (33.7%). Депозити суб'єктів господарювання становили 10.6%, кредиторська заборгованість — 11.7%, залучені міжбанківські кредити і депозити — 8.5%, частка інших зобов'язань у структурі була незначною (див. графік 5).

Структура ресурсної бази хронологічно відносно стабільна. Зауважимо зростання кредиторської заборгованості при відносному скороченні інших статей. Кредити рефінансування, надані Національним банком України, які на початку 2003 року не впливали на структуру зобов'язань, на 01.10.2003 р. становили 72 млн. грн., або 1% від зобов'язань. Причому 62 млн. грн. надано на строк понад рік.

Розширення операцій із вкладами населення спостерігається в абсолют-

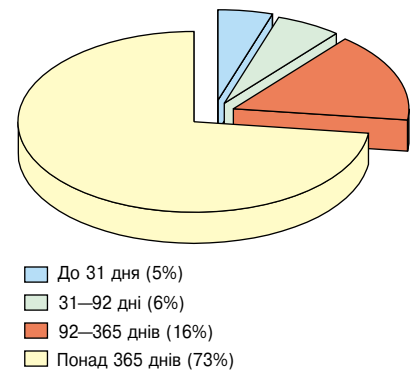
Графік 5. Строкова структура зобов'язань
За станом на 01.10.2003 р.

ному, а не відносному порівнянні, тобто хоча залишки за відповідними рахунками зросли за дев'ять місяців на 84 млн. грн., або 3.8%, їх питома вага скоротилася на 5.8 процентного пункту. Приріст вкладів позитивно впливає на загальну структуру банківських зобов'язань і відповідність між строками активів і пасивів, оскільки ці вклади залучаються переважно на термін понад один рік. Структуру вкладів населення залежно від термінів залучення за станом на 1 жовтня 2003 року подано на графіку 6.

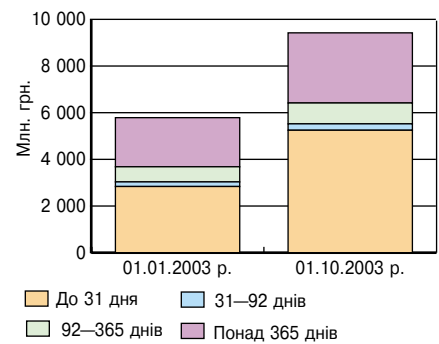
З урахуванням переважного впливу поточних зобов'язань і довгостро-

Графік 6. Строкова структура вкладів
За станом на 01.10.2003 р.

кових ресурсів структура залучених коштів банків регіону має чітко виражений розподіл між найкоротшими та найдовшими строковими групами. Динаміку зобов'язань відображено на графіку 7.

Графік 7. Динаміка зобов'язань
(на 01.01.2003 р. та 01.10.2003 р.)

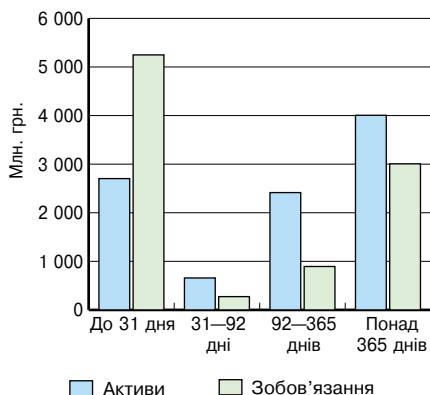
ЗАВДАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ

Порівняльний аналіз питомої ваги різних строкових груп свідчить про поступове збільшення обсягів коштів до запитання. Пріоритетне зростання обсягів довгострокових зобов'язань серед строкових активів відповідає тенденції до збільшення

обсягів довгострокових активів.

Загальне співвідношення строкових груп активів і зобов'язань за станом на 1 жовтня 2003 року відображено на графіку 8.

Графік 8. Співвідношення строкових груп активів і зобов'язань
За станом на 01.10.2003 р.

Значна структурна перевага поточних коштів, залучених у клієнтів, поєднується з відносним перевищенням активів над пасивами в інших строкових групах.

Розрахунок невідповідності, або розриву (геп-показника) між обсягами активів і зобов'язань в окремих строкових групах свідчить, що для ресурсів терміном до одного місяця він має тенденцію до зростання. Так, на 1 січня 2003 року перевищення поточних зобов'язань над активами становило 1 189 млн. грн., або 41.9% від зобов'язань даної групи, а на 1 жовтня 2003 року 2 545 млн. грн., або 48.5%.

Прискорене зростання обсягів поточних зобов'язань банків порівняно з іншими ресурсами не викликає занепокоєння, доки банки стабільно виконують норматив миттєвої ліквідності. Сучасний стан ринку банківських послуг характеризується надлишковою ліквідністю, що виявляється у наднормативних високоліквідних активах, які не вкладені в дохідні операції, і тому зменшують прибутковість. Розподіл ресурсів банківської системи Дніпропетровської області за станом на 1 жовтня 2003 року свідчить, що високоліквідні активи сягають 29.8% від поточних зобов'язань, тоді як нормативні обмеження встановлено на рівні 15%.

На основі статистичних даних регіону проведено дослідження характеристики стабільності залишків поточних ресурсів окремих банків і визначено умови, за яких можливе прийняття гіпотези про їх відповідність нормальному закону розподілу. На базі отриманих результатів

обчислено ймовірність такого відпливу коштів, який би загрожував банківській ліквідності. Підсумки засвідчили, що в деяких малих банках залишки поточних ресурсів є досить мінливими і потребують не тільки виконання нормативу, а й додаткового накопичення високоліквідних активів. Переважна ж більшість банків надійно захищена нормативно визначеним п'ятнадцятивідсотковим рівнем миттєвої ліквідності.

Стабільні залишки коштів у поточних зобов'язаннях є дешевою ресурсною базою, яка формується протягом тривалого часу і становить важливий показник маркетингової позиції банку на ринку поряд із запровадженими інформаційними технологіями, мережею філій та відділень, кваліфікацією персоналу, наявністю сучасного обладнання тощо. Тому в новостворених банківських установах питома вага таких залишків часто буває незначною. Використання поточних ресурсів у кредитних програмах зменшує їх собівартість, але при цьому слід пам'ятати про необхідність постійного пильного контролю за банківською ліквідністю, можливим підвищенням нормативних вимог, якщо статистичні характеристики свідчать про зростаючу мінливість поточних ресурсів.

Подальший розвиток банківських операцій пов'язаний із розширенням обсягів активів і зобов'язань, а відтак з обов'язковим контролем за строковою відповідністю між активами та пасивами, чутливими до процентного ризику. Такий контроль, або геп-менеджмент, не лише підтримує прибутковість діяльності та ліквідність банку, а й визначає пріоритетні напрями розвитку банківських операцій, підтримуючи рівновагу між процентними ставками залучених і розміщених коштів.

Аналіз відхилень структури активів і зобов'язань для строкових груп понад один місяць свідчить про незначний відносно загальних активів розрив обсягів, який, однак, має тенденцію до поступового збільшення. Перевищення активів над зобов'язаннями з 31 до 92 днів на 01.01.2003 р. становило 211 млн. грн., або 51.7% від активів даної групи, а на 01.10.2003 р. сягнуло 384 млн. грн., або 58.4%. Хоча відношення розміру відхилення до загальних робочих активів не перевищує 3.9%, зростання даного показника потрібно контролювати.

Активи та зобов'язання терміном від 92 до 365 днів підтримуються на стабільному рівні розриву: на початку 2003 року обсяги активів перевищу-

вали обсяги зобов'язань на 1 216 млн. грн., або дорівнювали 65.2% від активів даної групи; на 1 жовтня 2003 року розрив обсягів становив 1 521 млн. грн., або 63%. Відношення значення розриву до робочих активів дорівнювало 15.5%, що свідчить про необхідність контролю за ризиками ліквідності, оскільки відповідно до класичного підходу відношення розриву до загальної валюти балансу вважається оптимальним у межах до 10% і ризиковим — понад 15%.

Щодо залучених і розміщених коштів терміном понад один рік, то на 01.01.2003 р. зобов'язання перевищували активи на 38 млн. грн., та вже на 01.10.2003 р. активи, які зростають швидкими темпами, перевищили зобов'язання на 1000 млн. грн., що відповідає 25% активів даної групи. Відносні обсяги розриву для ресурсів даної групи не перевищують 10.2% від робочих активів.

ВИСНОВКИ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ

О тже, поряд зі збільшенням обсягів банківських операцій у регіоні спостерігається відносно зростання строкової невідповідності окремих груп ресурсів, що потребує підвищення вимог до управління активами та пасивами банківських установ. Для подальшого розширення банківських операцій необхідно посилити контроль за відповідністю між активами та пасивами, чутливими до процентного ризику, оскільки будь-які зміни ринкових умов впливають на чистий процентний дохід банку.

Значну роль у банківській практиці відіграють ринкові показники дохідності процентних активів і вартості процентних зобов'язань. Різниця між ними становить так званий чистий процентний спред. Інтегрованим показником процентної прибутковості є чиста процентна маржа — частка чистого процентного доходу в середніх активах банку. Даний показник характеризує прибутковість банківських операцій порівняно із сукупним обсягом власних і залучених ресурсів як джерел, що забезпечують отримання прибутку.

Динаміка показників процентних операцій банків Дніпропетровщини свідчить про поступове скорочення чистого процентного спреду, що потребує додаткового контролю за системою процентних ставок за залученими і розміщеними коштами.

Для вирішення окресленого кола пи-

тань банківській установі необхідно системно підходити до аналізу існуючих обмежень структури балансу та прибутку, прогнозувати умови ринку та обирати таку цінову політику, яка найбільшою мірою відповідала б системі головних критеріїв розвитку банку.

Важливими елементами запобігання процентним ризикам є ефективна організаційна структура, система банківського контролю та управління ризиками, встановлення лімітів ризиків. Для управління активами й пасивами відповідно до положень Закону України “Про банки і банківську діяльність” установи створюють постійно діючі підрозділи з питань аналізу та управління ризиками, які відповідають за встановлення лімітів щодо окремих операцій, лімітів ризиків партнерів, країн партнерів, структури балансу з питань пов’язаних із ризиковістю та прибутковістю діяльності банку.

Подальший розвиток банківських операцій пов’язаний зі зростанням ролі Національного банку України у формуванні умов грошово-кредитного ринку і супроводжуватиметься насамперед заходами щодо підвищення дієвості облікової ставки як інструменту впливу на економічні процеси. Як зазначається у Комплексній програмі розвитку банківської системи України на 2003—2005 роки, в цілому процентна політика Національного банку України спрямовуватиметься на зниження відсоткових ставок за кредитами, аби полегшити доступ до них якомога більшої кількості суб’єктів господарювання. Внаслідок розширення кредитування банками реального сектору економіки з відповідним позитивним впливом на процеси економічного зростання.

Поряд із процентною політикою Національний банк України продов-

жуватиме використовувати механізм обов’язкового резервування коштів для впливу на грошово-кредитний ринок. Крім того, напередодні оформлення самодостатнього сегмента довгострокового позичкового капіталу Національний банк продовжить роботу з удосконалення і розширення інструментів підтримки ліквідності банків. Водночас дія механізму рефінансування спрямовуватиметься на підтримання короткострокової ліквідності банків через постійно діючу кредитну лінію “овернайт” і тендери з розміщення короткострокових ресурсів.

В умовах розвитку фондового ринку в Україні НБУ планує розширювати перелік фінансових інструментів, якими послуговуватиметься, здійснюючи рефінансування банків, що має сприяти розширенню компонентної бази вітчизняного фінансового ринку. □

Погляд на проблему /

Тенденції банківського бізнесу: злиття банків, страхових компаній та пенсійних фондів

Комплексною програмою розвитку банківської системи на 2003—2005 роки, розробленою Національним банком України, передбачено заходи, спрямовані на збільшення обсягів довгострокового кредитування та залучення довгострокових ресурсів. Для вітчизняної банківської системи одним зі шляхів залучення таких ресурсів і збільшення можливостей довгострокового кредитування є злиття¹ банківського бізнесу з бізнесом страхових компаній та пенсійних фондів, які акумулюють значні кошти населення. Тому вивчення та аналіз позитивних аспектів і проблем, які можуть виникнути при злитті банків із пенсійними фондами і страховими компаніями, є дуже актуальним.

Сучасний розвиток економіки характеризується глобалізацією, диверсифікацією, уніфікацією та лібералізацією фінансових ринків. “Основними причинами злиття є конкурентне середовище, а точніше, зміни, яке воно вносить у технології та процес функціонування бізнесів” [2]. Конкуренція потребує активного пошуку нових інвестиційних можливостей, ефективного використання

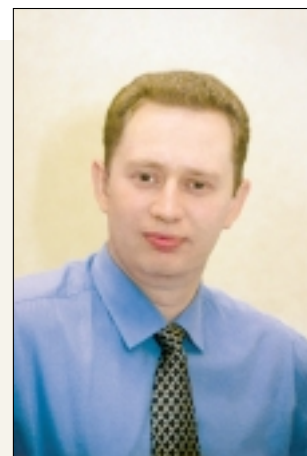
ресурсів та застосування стратегії протидії конкурентам.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ЗЛИТТЯ

Злиття компаній будь-якого сегмента економіки загалом може мати як зовнішні, так і внутрішні інвестиційні переваги.

У наукових дослідженнях [2—6] компанії, котрі приймають рішення про злиття, розглядаються як такі, що прагнуть:

— посилення конкурентної позиції на ринку та усунення конкурентів;

Руслан Гриценко

Радник Голови Національного банку України.
Кандидат економічних наук

¹ Термін “злиття” використовується у значенні створення фінансової холдингової групи, яка включає в себе об’єднання банків з іншими фінансовими установами.

— підвищення бар'єра входження на ринок або на сегмент ринку для його потенційних учасників;

— придбання взаємодоповнюючих, антициклічних та балансуєчих активів;

— підвищення ефективності розміщення вільних коштів;

— участі у прибутковому бізнесі;
— використання існуючих управлінських навичок в іншому бізнесі;
— диверсифікації ризиків;
— зниження інформаційних і маркетингових витрат.

При цьому компанії досягають так званого ефекту “синергії” — додаткової вигоди від об'єднання ресурсів компаній, що проявляється в таких позитивних перевагах [3, с. 14]:

1) збільшення доходів за рахунок розширення спеціалізації, поліпшення маркетингу та посилення позиції на ринку;

2) зменшення витрат за рахунок вертикальної інтеграції та економії на взаємодоповнюючих ресурсах;

3) оптимізація оподаткування;

4) зниження вартості капіталу.

Слід, однак, зауважити, що поряд з ефектом “синергії” можуть виникнути і додаткові витрати, пов'язані з необхідністю уніфікації бізнесів та поєднання внутрішніх технологій. Таким чином, при вирішенні питання про злиття необхідно зважити весь комплекс позитивних і негативних факторів, які впливають на витрати бізнесів.

Позитивні фактори	Негативні фактори
Збільшення прибутку	Витрати на придбання
Економія на податках	Можливі негативні наслідки зміни керівництва
Економія на спільних витратах	Витрати на уніфікацію технологій

Зазначимо низку переваг, які є специфічними для злиття банків, страхових компаній та пенсійних фондів:

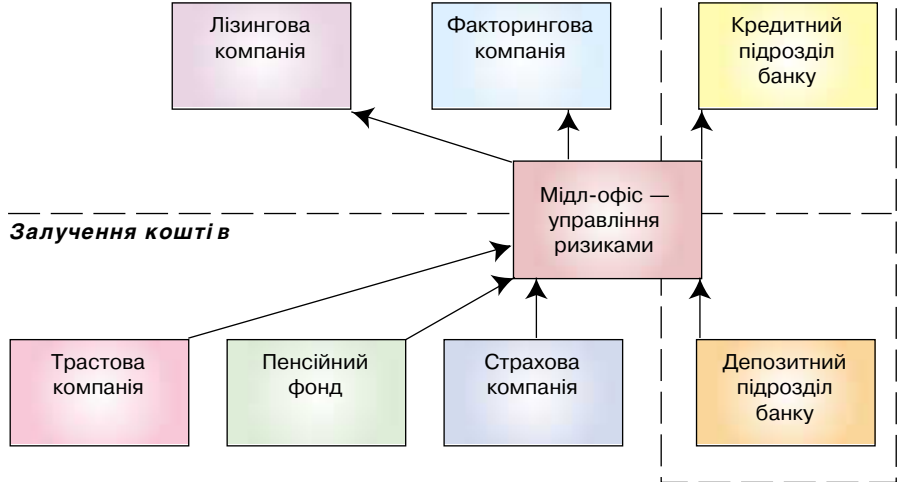
1) подібність технологій управління активами та оцінки ризиків;

2) можливість об'єднання персоналу і технічних засобів, які використовуються для управління та оцінки ризиків. (Як відомо, програмні продукти, використовувані для моделювання та прогнозування ризиків, а також утримання висококваліфікованого персоналу, що здійснює оцінку ризиків, є досить дорогими, тож об'єднання бізнесів може сприяти суттєвому скороченню таких витрат);

3) зменшення трансакційних витрат по всьому циклу руху грошей від їх залучення до розміщення;

Принципова схема об'єднання бізнесів

Розміщення та управління коштами

Залучення коштів

4) диверсифікація фінансових ризиків;

5) залучення стабільних довгострокових ресурсів для банків;

6) можливість поліпшення якості та ефективності управління ресурсами і притаманними їм ризиками для пенсійних фондів;

7) можливість створення уніфікованої фінансової торгової марки.

У цьому контексті створення фінансових “супермаркетів” є своєрідною формою поліпшення управління ліквідністю, оскільки компанія отримує змогу диверсифікувати як залучені кошти, так і розміщені

ресурси за строками й галузями, а також ефективніше управляти вартістю коштів, що залучаються та розміщуються. Крім того, оскільки різним

сферам фінансових послуг притаманні різні ризики, робота в кількох секторах фінансового ринку зменшує сумарний ризик фінансової установи.

Переваги злиття пенсійних фондів, банків, страхових та інших фінансових компаній найкраще ілюструє ефективна робота ING Group, до якої входить кілька банківських установ, страхових компаній, пенсійних фондів, лізингових і трастових компаній.

НАГЛЯДОВІ ПЕРЕВАГИ

У глобальному, світовому масштабі злиття вищезазначених бізнесів веде до усвідомлення державними органами влади необхідності об'єднання наглядових органів, які здійснюють нагляд за зазначеними уста-

новами. У деяких країнах, наприклад у Нідерландах, із посиленням тенденцій до злиття пенсійних фондів, страхових компаній та банків було прийнято рішення про об'єднання наглядових органів, тобто органів нагляду міністерства фінансів і центрального банку.

У нашій країні нагляд за страховими компаніями та пенсійними фондами здійснює Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України. В подальшому злиття банків з пенсійними фондами та страховими компаніями може також спонукати до створення об'єднаного наглядового органу, оскільки фрагментарний нагляд за діяльністю фінансової групи, яка займається всіма зазначеними бізнесами, є неефективним. Саме про це йдеться в Основних принципах ефективного банківського нагляду Базельського комітету. Так, двадцятий принцип вимагає від органів нагляду надання можливості здійснювати нагляд за банківською групою на консолідованій основі та консолідації всіх ризиків, притаманних банківській групі. В Україні згідно із Законом “Про банки і банківську діяльність” банки можуть створювати об'єднання таких типів: банківська корпорація, банківська холдингова група та фінансова холдингова група. Саме остання форма банківського об'єднання дає банкам можливість зливатися з іншими фінансовими установами: “фінансова холдингова група має складатися переважно або виключно з установ, що надають фінансові послуги, причому серед них має бути щонайменше один банк, і материнська ком-

панія має бути фінансовою установою” [1, стаття12].

Об’єднання наглядових органів має свої позитивні риси.

1. Технології оцінки ризиків за активними операціями дуже схожі. Наглядовцям потрібні подібні навички та методики для оцінки як банків, так і пенсійних фондів та страхових компаній.

2. Консолідований аналіз економічного стану не тільки в банківській, а й у небанківській фінансовій сфері дає змогу глибше і точніше відстежувати глобальні ризики, прогнозувати фінансовий стан країни, а також ризики, які виникають у ході бізнесової діяльності.

Для України питання нагляду за небанківськими фінансовими установами є досить актуальним, оскільки формування якісного нагляду Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг тільки розпочалося і потребує тривалого часу для аналізу важливих складових фінансових ринків.

У разі прийняття змін до Закону України “Про оподаткування підприємств” у частині надання можливості здійснювати відрахування до недержавних фондів за рахунок витрат (а відрахування до недержавних пенсійних фондів зменшуватимуть базу для оподаткування) можна очікувати стрімкого розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні, що вимагатиме адекватного посилення якості нагляду за цими установами.

ПОДОЛАННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ ТА РЕГУЛЯТИВНИХ ПЕРЕШКОД

Створення об’єднаної фінансової структури дає змогу подолати також деякі законодавчі перепони. Так, страховим компаніям, як правило, заборонено розміщення резервів у кредити та акції, тому банківський бізнес є привабливим для них із точки зору можливості управління страховими резервами.

Цікавим щодо об’єднання бізнесів є механізм, за якого страхові продукти продаються в офісах банку поряд із наданням суто банківських послуг. Це може суттєво знизити витрати на страхове обслуговування та пошук нових клієнтів. Прикладом надання таких послуг є страхування заставленого у банку майна або фінансових ризиків, ризиків за операціями з платіжними картками тощо.

При регулюванні діяльності пенсійних фондів, як правило, також

суттєво обмежуються можливі напрями інвестування ними коштів пенсійних фондів із банками дає змогу ефективніше розпоряджатися коштами фондів.

Прикладами спільних схем ефективної співпраці банку і страхової компанії можуть слугувати:

- ♦ іпотечне кредитування з одночасним обов’язковим страхуванням отриманого житла;

- ♦ бізнес із виїзного туризму, коли банк співпрацює разом зі страховою компанією та туристичною фірмою;

- ♦ кредитування на придбання автотранспорту з його одночасним обов’язковим страхуванням при купівлі у кредит;

- ♦ відкриття карткового рахунку з одночасним наданням послуг щодо медичного страхування.

При цьому, засвідчує практика, страхові компанії можуть страхувати як ризик пошкодження житла чи автотранспорту, так і ризики неповернення кредиту або житла позичальника на користь банку.

При ухваленні рішення щодо об’єднання компаній необхідно подбати про територіальну близькість і навіть об’єднання офісів страхової компанії, пенсійного фонду та банку, оскільки клієнт, що приходить вирішувати свої фінансові питання, може не володіти достатньою інформацією про найприйнятнішу для нього фінансову послугу. Приклад схожих фінансових продуктів — банківський депозит і внески на пенсійний рахунок. Тобто клієнт, прийшовши в банк покласти депозит, після консультацій з фахівцями може дійти висновку, що замість депозитного вкладу йому вигідніше зробити внесок на пенсійний рахунок, зважаючи на свій вік, суму депозиту, відсотки, пропонувані банком, та інші фактори. І це не єдиний приклад схожих фінансових інструментів і продуктів страхових компаній, банків та пенсійних фондів.

Насамкінець зазначимо, що одним із найважливіших факторів, які стимулюють банки об’єднуватися з іншими фінансовими компаніями, є тенденція до зниження прибутковості банківського бізнесу. Це й спонукає керівників та акціонерів банку шукати нові прибуткові схеми та продукти.

ВИСНОВОК

Банківська система активно рухається у напрямі створення “фінансових супермаркетів”.

Злиття зі страховими компаніями та пенсійними фондами може стати для банків єдиним надійним засобом збереження власних конкурентних позицій на ринку банківських та фінансових послуг. Одночасно спостерігається тенденція до їх інтеграції, коли фінансова послуга поєднує в собі продукти як банківської установи, так і пенсійного фонду, страхової, лізингової чи факторингової компанії. □

Література

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 р. № 2121-III.

2. Маршак А. Слияния и поглощения для реструктуризации и повышения прибыльности бизнеса // http://www.e-xecutive.ru/analytics/article_936/.

3. Цисарь И.Ф., Чистов В.П., Лукьянов А.И. Оптимизация финансовых портфелей банков, страховых компаний, пенсионных фондов. — М.: Дело, 1998. — 127 с.

4. Владимиров И.Г. Слияния и поглощения компаний // Менеджмент в России и за рубежом. — 1999. — № 1. — С. 4—8.

5. Пирогов А.Н. Слияния и поглощения компаний: зарубежная и российская теория и практика // Менеджмент в России и за рубежом. — 2001. — № 5. — С. 6—12.

6. Herzl L. & Shepro R.W. Bidders and Targets: Mergers and Acquisitions in the U.S. Basil Blackwell, Inc. — Cambridge, 1990. — Chap.8.

Управління Національного банку України у Вінницькій області.

Експрес-аналіз/

Курсова стабільність і макроекономічні досягнення в Україні

Олена Береславська

Радник голови Ради директорів Української міжбанківської валютної біржі. Кандидат економічних наук

Важливість стабільності курсу національної валюти для економічного відродження України вже не викликає сумніву. Проблематика курсової політики стає ще актуальнішою в умовах, коли на світових фінансових ринках спостерігається прискорена девальвація курсу долара США. Адже стабільність гривні зазвичай оцінюється саме відносно долара. Автор аналізує інформацію щодо обмінних курсів і макроекономічних показників 2003 року, висвітлює деякі тенденції на внутрішньому та зовнішньому ринках.

2003 рік відзначався стійкою стабільністю національної валюти — її номінальний курс підвищився всього на 0.02%. Хоча реальний курс гривні, враховуючи рівень інфляції (8.2%), зріс значно більше. Зазначимо, що останніми роками тенденція до ревальвації курсу гривні стала загальною для вітчизняного валютного ринку: за 2001—2003 рр. номінальний курс гривні підвищився на 1.93%. При цьому найбільше його зростання спостерігалось у 2001 р. (на 2.57%); у 2002 р. гривня трохи девальвувала (на 0.64%) і практично стабілізувалась у 2003 р.

Стабільності курсу національної валюти досягнуто завдяки таким головним чинникам:

- ◆ ефективна грошово-кредитна політика НБУ;
- ◆ збалансований державний бюджет;
- ◆ позитивне сальдо платіжного балансу, яке забезпечило надходження валюти на внутрішній ринок;
- ◆ ефективна політика інтервенцій Національного банку.

Оперуючи лише кількісними показниками змін курсової динаміки, важко оцінити правильність обраної стратегії курсоутворення гривні. Основним критерієм ефективності валютної та курсової політики є якісні показники, які характеризують макроекономічну ситуацію, визначаючи об'єктивні передумови сталого економічного зростання.

В Україні останніми роками досягнуто макроекономічної стабільності, що характеризується відносно низькими темпами інфляції (у 2001 р. — 6.1%; у 2002 р. спостерігалася дефляція 0.6%; у 2003 р. рівень інфляції становив 8.2%) і стрімким економічним зростанням. У 2001 р. ВВП зріс на 9.1%, у 2002 — на 4.2%, у 2003 р., за даними Держкомстату, — на 8.5%.

Зростання ВВП у 2003 році, як і в попередні — 2001—2002 рр., відбулося за рахунок розвитку внутрішнього ринку та ефективної роботи галузей, які працюють на експорт. Найбільший приріст ВВП за 2003 р. спостерігався у будівельній промисловості — на 23.0%; обробній промисловості й торгівлі — відповідно на 18.2 та 14.4%. На розви-

ток внутрішнього ринку позитивно вплинула курсова стабільність гривні та її незначна ревальвація щодо долара. Позиції долара на внутрішньому ринку певною мірою послабила його девальвація на міжнародних ринках. Відтак 2003 року істотно послабилося значення американського долара як засобу нагромадження. До того ж відсоткові ставки за доларовими депозитами значно нижчі (на рівні 6.0—8.0%) від ставок за депозитами у гривні (16.0—18.0%).

Ще одним чинником розвитку внутрішнього ринку стало зростання обсягів кредитування реального сектору економіки та збільшення питомої ваги споживчих кредитів фізичним особам. За попередніми даними НБУ, 2003 року в загальному обсязі кредитного портфеля 158 комерційних банків 78.9% становили кредити, надані суб'єктам реальної економіки. На другому місці (12.1%) — кредити населенню [1].

Зростання ВВП спостерігалось також у галузях, які працюють на експорт. Однак бурхливого нарощування темпів експорту, як це було у 2001—2002 рр., не спостерігалось. Не можна стверджувати, що падіння темпів українського експорту зумовлено лише ревальвацією курсу гривні, оскільки є й інші чинники. Вони пов'язані з ціновою кон'юнктурою світових товарних ринків і неврожаєм зернових, які були однією з основних статей експорту в 2002 р. За інформацією Держкомстату, позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами України з усіма країнами світу в січні — листопаді 2003 р. скоротилося до 335.1 млн. із 940.7 млн. доларів США за аналогічний період 2002 р. Профіцит торгівлі товарами зменшився практично втричі, оскільки минулорічні темпи зростання імпорту випереджали динаміку зростання експорту. За 11 місяців 2003 р. експорт зріс порівняно з аналогічним періодом попереднього року на 27.9% (до 20.679 млрд. доларів США), а імпорт — на 33.6% (до 20.344 млрд. доларів США); у 2002 р. профіцит зовнішньої торгівлі товарами України зріс до 980.3 млн. із 489.6

млн. у 2001 р. [2]. Значною мірою до цього спричинилося зниження вартості експорту зернових за 11 місяців 2003 р. із 865.6 млн. до 353.8 млн. доларів США [2].

Зменшення позитивного сальдо торговельного балансу і перевищення темпів зростання імпорту над експортом, особливо восени 2003 року, сприяли підвищенню попиту на валюту і призвели до незначного скорочення чистих міжнародних резервів НБУ, розрахованих за поточним курсом, — із 5.207 млрд. (на 10 жовтня 2003 р.) до 5.108 млрд. доларів США (на 31 грудня 2003 р.) [3]. Зазначимо, що це не вплинуло на загальну позитивну тенденцію до нарощування чистих міжнародних резервів НБУ, які на кінець 2003 року збільшилися до 5.108 млрд. із 2.551 млрд. доларів США на 31 грудня 2002 р.

Зростання резервів НБУ зумовлено переважно купівлею надлишкової пропозиції валюти на міжбанківському ринку. За 2003 рік Національний банк купив її на суму, еквівалентну 2.227 млрд. доларів США (за 2002 рік — 1.7 млрд. доларів США [3]). При цьому левову частку валюти НБУ купив упродовж перших восьми місяців 2003 р., коли її пропозиція значно перевищувала попит. Восени тенденція на ринку змінилася — НБУ почав продавати долари, поповнюючи резерви купівлею євро та інших валют [4], які також входять до структури валютних резервів банку.

Ще на початку 2003 року Національний банк, зважаючи на нестійкість основних твердих валют, вирішив диверсифікувати свої валютні резерви: частину тримати в американських доларах, решту — в євро та інших валютах. За даними НБУ, нині основна частина резервів (53–60%) — це долари США; у цій валюті здійснюється близько 75% зовнішньоекономічних розрахунків країни. Приблизно 30% від обсягу резервів НБУ становить євро, невелику частку — англійський фунт, швейцарський франк та золото [5].

Підвищений попит на валюту до кінця 2003 року зумовлювався зростанням імпорту сільськогосподарської продукції, спричиненим низьким урожаєм зернових, та нафтопродуктів. Ще одним чинником збільшення попиту на валюту стало закладення в держбюджет 2004 року підвищення ставки збору до Пенсійного фонду із безготівкових операцій (купівлі валюти) до 1.5% замість 1.0%, що діяла до кінця 2003 р.

На думку фахівців Національного банку України, підвищений попит на валюту — явище тимчасове, і 2004 ро-

ку ситуація зміниться; для цього є всі передумови. Як повідомив директор департаменту валютного регулювання НБУ Сергій Яременко [4], середньоденний обсяг надходжень валюти на розподільчі рахунки комерційних банків, на які зараховуються всі валютні надходження в Україну, в 2003 році зріс до 134 млн. із 122 млн. у 2002 році і 93 млн. доларів США у 2001 році. Така тенденція повинна зберегтися і поточного року. Крім того, Голова НБУ Сергій Тігіпко заявив, що у 2004 р. банк розраховує збільшити свої резерви на 2.5 млрд. доларів США [6].

Скорочення темпів зростання українського експорту, на наш погляд, не означає, що необхідно терміново переходити до політики девальвації національної валюти, яка теоретично стимулює розвиток експорту. Адже ціна девальвації буде значно вищою порівняно зі скороченням обсягів зовнішньої торгівлі. Як інструмент курсової політики девальвацію можна використовувати лише в разі глибокої кризи платіжного балансу, яка свідчить про неспроможність економіки задовольняти свої потреби в іноземній валюті у межах існуючої системи стимулів. Про це свідчить стрімке зростання попиту на імпортні товари, скорочення експорту, відплив вітчизняного та іноземного капіталу, виснаження валютних резервів держави.

Найкращим шляхом для України, на наш погляд, є і буде в майбутньому переорієнтація та спрямування зусиль на розвиток внутрішнього ринку. Частково це вже спостерігається останніми роками. А для сталого розвитку внутрішнього ринку необхідна стабільність цін і курсу національної валюти.

Стабільні курси в поєднанні з низькими відсотковими ставками забезпечують більшу передбачуваність кон'юнктури. Зазначимо, що в середині та наприкінці 1990-х років стабільність валют стала однією з головних умов економічного зростання. Так, за оцінками експертів Європейської комісії, у 1995 році через курсові коливання країни ЄС недорахувалися 0.5% приросту ВВП та втратили 1 млн. робочих місць. Уже із середини 1998 року завдяки встановленим жорстким паритетам євровалют (що було передумовою для вступу в зону євро) припинилися спекулятивні операції; це дало стабільності фінансовим ринкам та позбавило уряди необхідності проводити дорогі валютні інтервенції [7].

Негативними тенденціями загрожують також нестабільність курсу долара щодо євро, яка 2003 року посилю-

лася. Представники фінансових кіл європейських та азійських країн вважають, що зростання курсу євро щодо долара більш як на 20% із початку 2003 р. стримуватиме відновлення та розвиток економіки єврозони.

Хоча офіційно це не проголошено, стабільність курсу гривні останніми роками фактично досягається шляхом її “прив’язки” до американського долара, оскільки лєвова частка (понад 70%) зовнішньоекономічних угод укладається саме у доларах США. Зазвичай головним критерієм “прив’язки” курсу національної валюти до однієї або кошика валют є мінімізація небажаного впливу на національну економіку змін у взаємних обмінних курсах між основними світовими валютами. Скажімо, можна поставити за мету зменшити короткостроковий валютний ризик для учасників зовнішньоекономічної діяльності. У країнах, що розвиваються, витрати, зумовлені таким ризиком, особливо значні, оскільки національна грошова одиниця рідко використовується як валюта контрактів, а можливості страхування ризиків часто обмежені. Основним джерелом ризику при цьому є непередбачуваність валютного курсу. Якщо валютою значної кількості контрактів (що забезпечують, як правило, більше половини загального обсягу зовнішньої торгівлі) тієї чи іншої країни є одна й та ж грошова одиниця, то “прив’язка” до неї національної валюти буде найобгрунтованішим і найкращим методом курсоутворення. За такого підходу усувається короткотерміновий валютний ризик для більшості зовнішньоекономічних угод.

Зазначимо, що у 2003 році обмінний курс гривні також використовувався як “номінальний якір” макроекономічної стабільності, і це дало змогу уникнути стрімкого зростання темпів інфляції, яка на кінець року перевищила запланований показник у 6.0% і збільшилася до 8.2%. Інфляція не мала монетарної складової, оскільки рівень монетизації економіки в Україні все ще доволі низький. За даними НБУ, в цілому за рік зростання грошової маси (М3) становило 46.5%, грошової бази — 30.1% і не перевищило граничні показники, встановлені Радою НБУ (відповідно 48 і 42% [8]). Аналітики постійно наголошують, що для подальшого розвитку економіки рівень монетизації необхідно підвищувати. Справді, за нашими розрахунками, цей показник при інфляції 8.2% становить близько 30% від ВВП, тоді як у Німеччині він

становить близько 80%, у Швейцарії — 100%, Японії — 120%. Чим вищий рівень монетизації, тим більша довіра до національних грошей і тим краще розвивається економіка.

Інфляція зростає внаслідок продовольчої кризи, що виникла на ринку сільськогосподарської продукції. На жаль, заходами, застосованими урядом, не вдалося стримати зростання рівня цін у запланованих межах.

Як уже зазначалося, збільшення імпорту зернових стимулювало підвищення попиту на валюту, яке, у свою чергу, могло спровокувати девальвацію курсу гривні. НБУ валютними інтервенціями не лише стримував падіння курсу, а й зміцнював офіційний курс гривні, що дало змогу уникнути інфляційних та девальваційних очікувань на ринку. Безумовно, це дуже позитивний момент. Однак у реалізації політики регульованого валютного курсу криється небезпека переоцінки національної валюти, підвищення її реального курсу, що неминуче призводить до зниження конкурентоспроможності економіки.

У короткотерміновій перспективі підвищення курсу національних грошей спричиняється до зростання ефективності імпорту, посилення конкуренції на внутрішньому ринку, збільшення попиту на іноземну валюту. Якщо в країні, де реальний курс національної валюти зростає, на його формування впливають ринкові сили і центральний банк їм не протидіє, то невдовзі відбувається девальвація національної валюти і відновлення її “нор-

мального” реального курсу. Якщо ж центральний банк свідомо проводить політику підвищення реального курсу національної валюти і при цьому переходить допустимі межі, то в довгостроковій перспективі це призводить до порушення зовнішньоекономічної рівноваги, підриву конкурентоспроможності товарів на зовнішніх та внутрішньому ринках, виснаження валютних резервів центрального банку, стрімкого скорочення реального обсягу грошової маси, підвищення відсоткових ставок і розвитку фінансової кризи. Фінансова ж криза супроводжується кризою реального сектору економіки — він стикається із внутрішніми та зовнішніми обмеженнями попиту водночас і втрачає доступ до фінансових ресурсів. Вихід із такої кризи неминуче пов’язаний із девальвацією національної валюти і дорого обходиться економіці.

Безумовно, нинішні темпи ревальвації курсу гривні поки що не загрожують переоціненням національної валюти, але пам’ятати про його наслідки необхідно хоча б тому, що в зовнішньоекономічній діяльності України з’явилися негативні тенденції. У зв’язку із цим, на наш погляд, необхідно спрямувати зусилля на підтримку позитивного сальдо торговельного балансу та його збільшення. Річ у тім, що позитивне сальдо балансу, навіть якщо воно дуже велике, не має таких негативних наслідків, як від’ємне, котре порушує рівновагу між попитом і пропозицією іноземної валюти на внутрішньому ринку. Нестача іноземної валюти (за браком додат-

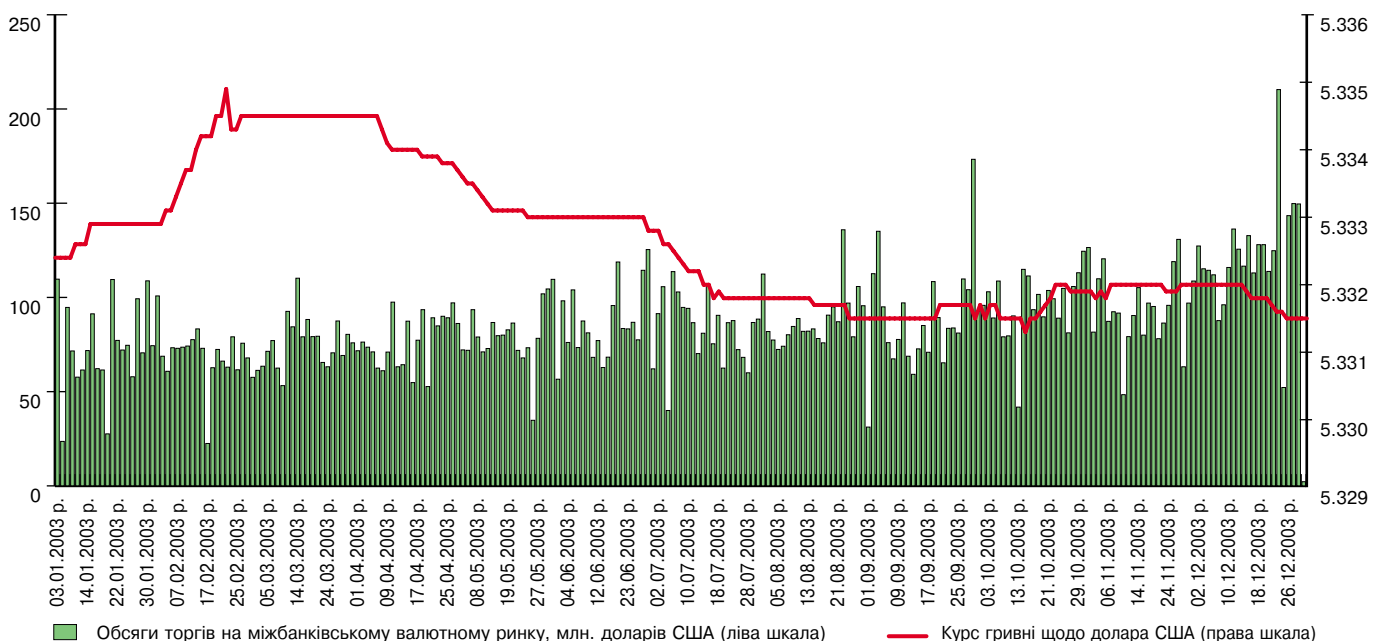
кових джерел пропозиції) і неможливість сплатити імпорт вітчизняною валютою призводять до стрімкого знецінення національних грошей.

Зазначимо, що Україна на сучасному етапі розвитку має певні внутрішні та зовнішні економічні проблеми і повинна знаходити компромісні рішення для їх розв’язання. З одного боку, необхідно розвивати внутрішній ринок, що потребує стабільного курсу та прогнозованих цін, інвестицій, зваженої бюджетної політики тощо. З іншого, оскільки економіка України досить відкрита і її ВВП значною мірою залежить від зовнішньоекономічної діяльності, необхідно вживати заходів, які стимулюють зростання експорту. Одним із них є ефективна курсова політика. Уряду та Національному банку доводиться балансувати, намагаючись продовжувати політику підтримки стабільності курсу, і водночас певною мірою змінюючи її.

Разом із тим існують об’єктивні політичні й економічні чинники, на які, на жаль, рішення НБУ та уряду стосовно курсоутворення гривні не впливають або впливають із мінімальною ефективністю. Один із них — розширення ЄС. Цього року 10 держав, серед яких і країни колишнього СРСР (Естонія, Латвія і Литва), стануть членами Європейського Союзу. Найбільший у світі політичний та економічний альянс межуватиме безпосередньо з нашою країною.

Як і будь-який глобальний процес, розширення ЄС матиме для України як позитивні, так і негативні наслідки.

Динаміка обсягів торгів та офіційного курсу гривні щодо долара США на українському валютному ринку за січень — грудень 2003 року

Таблиця 1. Динаміка державного боргу України*

Показники	2001 р.	2002 р.	На 31.10.2003 р.
Загальний державний борг, млн. грн.	74 629.8	75 729.1	76 450.1**
Загальний державний борг, млн. доларів США	14 085.1	14 201.7	14 339.0

* Джерело: Вісник НБУ. — 2003. — № 12. — С. 4 та власні розрахунки (**), зроблені за даними Мінфіну та інформацією агентства Рейтер від 25 листопада 2003 р.

Таблиця 2. Структура державного боргу України*

Показники	Відсотки		
	2001 р.	2002 р.	На 01.10.2003 р.
Внутрішній державний борг	28.2	28.2	27.1
Зовнішній державний борг	71.8	71.8	72.9
Державний борг, усього	100	100	100

* Джерело: Вісник НБУ. — 2003. — № 12. — С. 4.

Об'єднаний ринок 25 європейських країн може стати найбільшим у світі споживачем українських товарів. Після вступу до ЄС нових країн частка Європи у структурі українського експорту сягне майже 35%. З іншого боку, вітчизняний бізнес постійно стикається на європейському ринку із численними торговельними обмеженнями, антидемпінговими розслідуваннями і нетарифними бар'єрами. Після вступу до ЄС країн-кандидатів усе це відповідно до митних правил Євросоюзу автоматично пошириться на ринки нових його членів, куди українські експортери щорічно постачають товари на суму понад 2 млрд. доларів США.

За оцінками Мінекономіки, втрати України від розширення ЄС можуть становити 250—350 млн. доларів США. За незалежними оцінками, вітчизняний експорт може скоротитися майже на 1 млрд. доларів США. У будь-якому разі прогнозовані збитки є очевиднішими, ніж економічні й політичні вигоди [9]. Навряд чи Національному банку вдасться вирішити хоча б частину проблем самотужки, без підтримки, розуміння та взаємодії з іншими державними установами.

Курсова і цінова стабільність, які є сферою діяльності НБУ, може бути лише передумовою загального економічного розвитку. До них слід додати ефективну бюджетно-фінансову політику, котра нині перебуває тільки на стадії формування.

Принагідно зауважимо високу якість фінансово-бюджетної політики 2003 року. За даними Мінфіну, держбюджет України за 10 місяців 2003 року виконано із профіцитом на суму 1.968 млрд. грн. при встановленому на рік дефіциті 2.746 млрд. грн., або 1.0% від ВВП. До кінця року проблем із наповненням бюджету не було, оскільки Мінфін отримав перший транш кредиту Світового банку — 75 млн. доларів США [10]. Однак певні проблеми все ж зали-

шаються, оскільки дефіцит бюджету як у минулому, так і в поточному році покриватиметься за рахунок державних боргових зобов'язань.

Із 2001 року державний борг країни знову почав збільшуватися (див. таблицю 1), і його структура залишається незадовільною, оскільки зовнішня складова відіграє ключову роль [11]. При цьому, незважаючи на проголошений урядом намір упродовж 2001—2004 рр. поліпшити співвідношення шляхом збільшення питомої ваги внутрішнього боргу, воно залишається фактично незмінним — зі значним, майже у 2.2 раза, перевищенням зовнішньої складової (див. таблицю 2).

2003 року уряд надав перевагу зовнішнім запозиченням, розмістивши десятирічні євробонди зі ставкою купона 7.65% річних: у червні — на 800 млн., у жовтні — на 200 млн. доларів США. Відтак зовнішній борг України ще збільшився, а внутрішній — зменшився, оскільки за 11 місяців 2003 року Мінфін виплатив за облігаціями внутрішньої державної позики 2.2 млрд. грн., тоді як залучив до бюджету за рахунок нових запозичень удвічі менше — 1.0 млрд. грн. [12]. Нинішнього року уряд знову робить ставку на зовнішні запозичення. Згідно з держбюджетом на 2004 рік обсяги зовнішніх залучень становитимуть 6.4 млрд. грн. (1.2 млрд. доларів США), а внутрішніх — 4.5 млрд. грн. [13].

Нарощування зовнішніх і внутрішніх боргів, звісно, не є для України позитивною тенденцією, особливо під час піднесення економіки, і не поліпшує фінансово-бюджетну політику. Зберігається стійка тенденція до зростання витрат на обслуговування та погашення заборгованості. За розрахунками фахівців, у 2000 р. відношення цих витрат до номінального ВВП становило 4.2%, а в 2003 році — 4.9%. Експерти вважають, що це може негативно вплинути на перспективи зростання обсягів

виробництва та ВВП, а також на платіжний баланс країни [13].

Прагнення уряду вирішити бюджетні проблеми за рахунок збільшення обсягів зовнішнього боргу загрожує великими ризиками для державного бюджету в разі значної девальвації гривні щодо таких іноземних валют, як долар США та євро. Нагадаємо, що певний негативний досвід девальвації валюти у 1998 р. Україна вже має.

За всіма ознаками, 2004 рік буде непростим для країни, оскільки підвищаться політичні ризики, які безпосередньо впливають на економічні. Проте у прогнозах уряду відчувається певний оптимізм. У 2004 році очікується подальше зростання ВВП: згідно із держбюджетом на 2004 рік обсяг ВВП має становити 238.5 млрд. грн., що в реальному вимірі означає зростання приблизно на 5.0 %, а за сприятливої кон'юнктури — на 8.0%. При цьому темпи інфляції за рік повинні становити 6.7% (така ціна зростання ВВП), а середній курс гривні — 5.38—5.42 грн. за 1 долар США. Оптимістичні також прогнози щодо зовнішньоекономічної діяльності: загальний обсяг експорту товарів і послуг має сягнути 29.059 млрд., а імпорт — 28.209 млрд. доларів США.

Інформаційні джерела

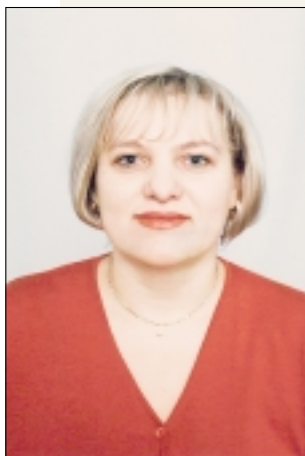
1. Інформація агентства Рейтер від 10 січня 2004 р.
2. Інформація агентства Рейтер від 13 січня 2003 р.
3. Інформація агентства Рейтер від 8 січня 2004 р.
4. Інформація агентства Рейтер від 5 листопада 2003 р.
5. Інформація агентства Рейтер від 20 березня 2003 р.
6. Інформація агентства Рейтер від 20 листопада 2003 р.
7. Буторина О.В. *Международные валюты: интеграция и конкуренция.* — М.: Издательский Дом "Деловая литература", 2003. — С. 45.
8. Інформація агентства Рейтер від 9 січня 2004 р.
9. Інформація агентства Рейтер від 15 грудня 2003 р.
10. Інформація агентства Рейтер від 27 листопада 2003 р.
11. Інформація агентства Рейтер від 25 листопада 2003 р.
12. Інформація агентства Рейтер від 3 грудня 2003 р.
13. Іваненко Ю. *Державний борг України в цифрах і не тільки. Чи є необхідність у його достроковому погашенні? // Вісник НБУ.* — 2003. — № 12. — С. 4—6.

Ризики репутації

Етичні аспекти бізнесу українських банків

**Дмитро
Лукін**

Доцент кафедри банківської справи Української академії банківської справи Національного банку України (м. Суми).
Кандидат економічних наук

**Тетяна
Мазило**

Доцент кафедри управління та зовнішньоекономічної діяльності Української академії банківської справи Національного банку України (м. Суми).
Кандидат економічних наук

У статті розкриваються суттєві аспекти ризику репутації в діяльності вітчизняних банків, порушуються проблеми морально-етичних засад банківського бізнесу, аналізуються головні фактори репутації та іміджу банків.

Етичним ризикам, або ризикам репутації, в Україні донедавна не приділяли належної уваги. Однак тепер, коли більшість банків пропонує аналогічний набір послуг за практично однаковими цінами, нецінові фактори конкуренції (передусім діловий імідж і репутація банківської установи) набувають дедалі більшого значення.

Уже доведено, що людина може купити будь-який товар у виробника, про якого їй нічого не відомо, але вона ніколи не розмістить гроші в банку, про який нічого не знає. До того ж у потенційних клієнтів уявлення про надійність банківської установи найчастіше складається не на підставі аналізу економічних даних, а в результаті узагальнення вже поширених думок про неї. Тобто вибір банку для більшості потенційних клієнтів є, по суті, похідною від його репутації. Заплямувавши її, банк можна навіть знищити. В новітній історії таких прикладів більш ніж достатньо. Тому на Заході різноманітні зловживання в банках нині розглядаються не лише з погляду карного права, а й із морально-етичних позицій.

На основі численних судових і парламентських слухань, проведених у багатьох країнах світу, зроблено висновки про те, що ефективність прийняття рішень у банківській сфері значною мірою залежить від виконання банкірами певних етичних стандартів. *Етичні стандарти ділових стосунків* — це система норм поведінки та звичаїв, яких реально дотримуються у світі бізнесу, незважаючи на те, що вони не зафіксовані законодавством. Ринкова цивілізація пройшла довгий шлях до діючих нині соціально значимих принципів ведення бізнесу.

Щодо вітчизняних банкірів і банківських службовців, то етичні стандарти їхньої поведінки остаточно сформувалися ще наприкінці XIX століття. Однією з перших наукових праць, у якій вони були узагальнені, стала книга Н.Е.Зегімеля “Необхідні правила для

купців, банкірів, комісіонерів і взагалі для кожної людини, що займається якоюсь справою”. Вона вийшла друком у 1897 році.

Від банкірів вимагалось: мати здоровий і гнучкий розум, твердий характер, бути завжди тверезим і стриманим, люб'язним і ввічливим. Рекомендувалося: ніколи не нудьгувати, завжди дотримувати свого слова. Якщо не впевнені в собі, краще не обіцяйте, зауважував давній автор, а пообіцявши, — неодмінно дотримайте свого слова. Цінують копіяку як цінує карбованець. Будь-яка справа заснована на довірі, тому з усіх сил намагайтеся здобути собі повну довіру тих, із ким вам доводиться мати справу. Цього можна досягти різними шляхами, передусім — завдяки чесності й сумлінності.

Щодо публікацій. Якщо хочете робити великі справи, радив автор книги, не шкодуйте грошей на часті публікації про них у наймасовіших газетах. Не прагніть діла, яке обіцяє великі бариші, але пов'язане з ризиком. Краще займайтеся справами, що приносять хоч і малий, але постійний прибуток. Економте на особистих витратах, живіть скромніше (а не пишніше), ніж можете.

Ці норми є актуальними й нині. Незалежна Україна взяла курс на інтеграцію у цивілізоване європейське співтовариство, тому слід очікувати кардинальних зрушень у ментальності суспільства, прискорення процесів його трансформації, нової моделі поведінки (передусім у ділових стосунках), оновлених стандартів морального та етичного устрою. Русійною силою таких новацій є становлення ринкових відносин у країні, інституціоналізація ринку та його ефективне регулювання.

Розглянемо деякі проблеми в банківській галузі, що мають, на нашу думку, вагому етичну складову.

Серед найактуальніших завдань для країн з економікою, що розвивається, є продуктивна участь банків у боротьбі з відмиванням “брудних” грошей.

Законодавством України та країн СНД враховано відповідні рекомендації FATF і Базельського комітету нагляду. Однак неухильному їх виконанню може зашкодити менталітет: нашим людям здебільшого ніяково писати доноси, хай навіть на негідників, що відмивають “брудні” гроші. У цьому плані ми істотно відрізняємося від громадян США, Німеччини або, наприклад, Сінгапуру. Якщо цієї особливості менталітету не враховувати, то навіть жорсткі механізми ідентифікації коштів, отриманих злочинним шляхом, чи грошей, що виводяться з-під оподаткування, не дадуть бажаного ефекту.

Отже, у нашій країні на проблему боротьби з відмиванням “брудних” грошей слід дивитися через призму етичних цінностей. Для вітчизняних банків питання очищення власної “території” від недобросовісних клієнтів може і повинно вирішуватися з позицій дотримання нових стандартів професійної етики.

Зауважимо, що підвищені вимоги щодо перевірки добропорядності клієнта можуть спонукати його до переходу на обслуговування в банківську установу, де ці вимоги слабші. Виходить, етичних норм, про які йдеться, мають дотримуватися не в одному чи кількох банках, а у їх переважній більшості. Тобто в Україні назріла потреба у створенні певної цехової етики банків.

Серед інших важливих проблем, пов’язаних із іміджем та репутацією банку, — проблема *збереження банківської таємниці*.

В історичній пам’яті нашого народу закарбувалися приклади, м’яко кажучи, неетичного ставлення до банківської таємниці. Згадаймо “ошадні суботники”, які проводилися в деяких регіонах СРСР у 30-ті роки минулого століття. Згодом на основі даних про великих вкладників державних Трудошадкас було складено списки “куркулів”, яких репресували. Не сприяє довірі до сучасних банків і надання ними певної інформації фіскальним та силовим органам, що можна вважати непрямим методом визначення бази оподаткованого доходу клієнтів банківських установ. Певною мірою через це величезні готівково-грошові заощадження зберігаються поза банками. Прагнення вкладників приховати інформацію про реальний обсяг своїх заощаджень призводить до ще одного негативного явища — множинності рахунків одного клієнта в банківській установі, а то і в кількох банках.

Посиленню довіри до банківської системи могло б посприяти успішне вирішення *проблеми збору інформації про несумлінних позичальників*. На жаль, створення в Україні єдиної інформаційної системи обліку позичальників (боржників), що мають прострочену (безнадійну) заборгованість за кредитами комерційних банків, відбувається не так швидко, як хотілося б.

На наш погляд, причиною такого стану речей є те, що значна кількість банків обслуговує в основному те чи інше підприємство або навіть певну галузь економіки. Нерідко це підприємство та банк поєднані стосунками корпоративної власності, а кредити надаються “за командою згори”. Насамперед із цієї причини такі банки не хочуть розкривати інформацію про своїх клієнтів. Мають, є на це й інші причини.

Позитивним прикладом модифікації етики ділових стосунків, підвищення взаємодовіри між суб’єктами господарювання може бути практика, яка застосовувалася ще за часів непу. Тоді кожна нотаріальна контора, яка опротестовувала векселі, була зобов’язана у двотижневий термін сповіщати про це територіальне відділення центрбанку. Він, у свою чергу, регулярно публікував дані щодо опротестованих векселів у масштабі всієї країни. Це був своєрідний перелік недобросовісних позичальників.

Заслуговує на увагу й досвід сучасної Росії, де Державна комісія з питань регулювання фондового ринку та цінних паперів щоквартально сповіщає громадськість та фахівців про рейтинг висококласних векселедавців. Подібна інформація свідчить про високу ділову репутацію того чи іншого підприємства, сприяє охороні вексельного права та зростанню грошових потоків у країні в цілому.

Прозорість вексельного ринку в Україні теж сприяла б становленню ділових стосунків на основі довіри та довготермінових угод.

Національний банк України *ризик репутації* вважає одним із основних у банківській діяльності. За його визначенням, “це наявний або потенційний ризик для надходжень та капіталу, який виникає через несприятливе сприйняття іміджу фінансової установи клієнтами, контрагентами, акціонерами (учасниками) або органами нагляду. Ризик репутації має місце на всіх рівнях організації, і тому банки повинні відповідально ставитись до своїх стосунків із клієнтами та суспільством”¹.

¹ Із листа генерального департаменту банківсько-го нагляду НБУ від 28.03.2003 р. № 43-311/1681.

На нашу думку, це положення варто було б доповнити застереженням щодо можливого ризику втрати ділової репутації банку через імовірне погіршення *репутації його акціонерів*.

Слід мати на увазі і певну залежність ризику репутації від *плинності банківських кадрів*. Зазвичай клієнти банку звикають до “своїх” менеджерів. Тобто їх довіра, як правило, персоніфікована. Тому зі звільненням конкретного менеджера посилюється і ризик втрати клієнта. Отже, стандартний принцип ротации клієнтських менеджерів слід удосконалити шляхом застосування певних додаткових заходів чи процедур. Сумлінне виконання корпоративного кодексу етики допоможе забезпечити банки від негативних проявів людського фактора.

Істотну етичну спрямованість мають *активні (ризикові) операції банків*. Чим ретельніше банківські спеціалісти працюють над прийняттям рішення щодо надання кредиту, тим менше пройдисвітів і шахраїв одержують доступ до фінансових потоків. Тож можна стверджувати, що банки, виконуючи свої основні функції, заодно відсівають несумлінних позичальників та випадкових у бізнесі людей, сприяючи тим самим формуванню культури бізнес-відносин, а отже, — певних стандартів ринкової етики в країні.

Зауважимо, що слід розрізняти поняття *“репутація”* та *“імідж”* банку. Якщо створення іміджу можна певною мірою форсувати (активізувавши, наприклад, спонсорство в шоу-бізнесі, публікації в пресі тощо), то процес становлення репутації не може випередити природного ходу розвитку самого банку, його фінансової, інтелектуальної та організаційної могутності.

Є ще одна відмінність між іміджем і репутацією. Створенням і підтримкою першого займаються, як правило, відділи зв’язків із громадськістю, реклами, прес-секретарі, консультанти, помічники керівників банку. Становленням і зміцненням позитивної ділової репутації опікується весь банк, кожен його співробітник.

Якщо банк цілеспрямовано не працює над створенням власного іміджу, то він сформується стихійно — під впливом фактів, що так чи інакше стають надбанням гласності. Зрозуміло, що банківській установі краще управляти процесом утвердження власного іміджу, аніж змиритися з образом, сформованим стихійно (часто-густо не без “допомоги” конкурентів).

Більшість банків на Заході прекрасно розуміє, що саме позитивна репу-

тація, а також високі стандарти банківської етики та бездоганний сервіс обслуговування є гарантією їх тривалих і плідних взаємовідносин із клієнтами. В економічно розвинутих країнах добра репутація банківської установи вже давно стала непрямим фактором збільшення її загальної вартості.

Аналізуючи зарубіжний досвід, можна виокремити такі основні аспекти формування корпоративної репутації:

- ◆ етика бізнесу та відповідальність його учасників перед суспільством;
- ◆ коректність поведінки на ринку;
- ◆ сумлінність у виконанні договірних зобов'язань;
- ◆ якість обслуговування клієнтів;
- ◆ імідж банку;
- ◆ благодійна діяльність;
- ◆ взаємодовіра партнерів;
- ◆ інформаційна відкритість;
- ◆ популярність.

Банки в Україні порівняно молоді і роблять лише перші кроки на шляху формування власного іміджу. В основному вони успішно застосовують відповідний зарубіжний досвід. Хоча допускають і помилки та прорахунки. Так, наприклад, на більшості веб-сайтів українських банків ми не знайдемо розділу з інформацією про благодійну діяльність. Можна подумати, що вітчизняні банківські установи просто ігнорують цей вид діяльності, який так ефективно впливає на створення позитивного іміджу і є важливим елементом соціально орієнтованої політики банку. Уявити сайти іноземних банківських установ без викладу подібної інформації неможливо.

Нині в Україні зазнає істотних змін й етика банківської галузі. Відійшла в минуле епоха гіперінфляції та спекулятивних угод. Настав час кредитування реального сектору економіки, стійких виробничих зв'язків, довірливих відносин із клієнтами. Формуються спеціальні тарифи для VIP-клієнтів, будуються й функціонують VIP-зали для обслуговування даної категорії клієнтів.

Змінюється й громадська **оцінка банківського бізнесу**. Якщо раніше в українському суспільстві образ банкіра викликав здебільшого негативні емоції (спекулянти, “жирні коти”), то тепер соціальний тип банківського працівника ідентифікується з професіоналом, активним учасником ринкових перетворень. Така метаморфоза відбувається завдяки істотній зміні ринкової ситуації в країні, розвитку відповідних інститутів, ефективній роботі українських банків.

Цьому сприяє і переорієнтація вітчизняних банків на масове просування роздрібних послуг та залучення величезної кількості людей у банківський діловий оборот.

Подальшому підвищенню етичності банківського бізнесу сприяло б **формування так званого чорного списку банківських службовців**.

Перші кроки в цьому напрямі почав робити Національний банк України, запровадивши, крім кваліфікаційних вимог (освітніх, щодо досвіду роботи тощо), ще й спеціальні додаткові, які передусім стосуються претендентів на посади в керівному складі банків і їхніх філій. Зокрема, маємо на увазі вимогу пред'являти рекомендації посадових осіб з інших банків. Це є певною перешкодою для проникнення на керівні посади в банківських установах випадкових людей. Подібні рекомендації є своєрідною “цеховою порукою” в процесі формування управлінського корпусу банківських установ України.

У сучасній практиці європейських країн застосовуються ще суворіші вимоги до банківських службовців і менеджерів. Наприклад, в Англії про порушення будь-яким співробітником інструкцій відразу дізнається вся банківська громадськість. У Лондоні час від часу публікують списки таких порушників, що є для них своєрідним вовчим квитком.

Становлення цивілізованих правил ведення бізнесу в Україні, на наше переконання, відбуватиметься не шляхом їх нав'язування згори, а за допомогою практичного утвердження хартії професійної етики. Тому є сенс говорити про необхідність створення **кодексу етичних норм поведінки службовців і топ-менеджерів фінансово-кредитних установ**.

Початок цій потрібній справі у нашій країні покладено “**Моральним кодексом банкіра**”, затвердженим Асоціацією українських банків. Ми не ставимо під сумнів його основні положення. Проте, на нашу думку, окремі з них варто було б конкретизувати. Викласти, скажімо, у наведеній нижче редакції.

“Банкір поважає власність, права та гідність клієнтів, партнерів, акціонерів і співробітників банку.

Не банк — господар грошей, а вкладник, клієнт, власник рахунку. Вони є їх господарями й головними розпорядниками.

Банкір —

◆ людина чесна, порядна, і саме це є основою для міцних і довгостро-

кових його стосунків з клієнтами і партнерами;

◆ надає клієнтам максимум достовірної інформації, що сприяє здійсненню угод;

◆ не допускає в ході свого бізнесу обману, шантажу, крадіжок та інших негідних учинків, несумісних зі звичаями ділових стосунків;

◆ перемагає в конкурентній боротьбі з іншими банками чесно, без застосування методів “чорного піару”;

◆ не допускає неправомірного використання силових можливостей правоохоронних органів чи інших органів влади у конкурентній боротьбі;

◆ категорично відмовляється від участі в незаконній або аморальній справі і зробить усе можливе, щоб не допустити її;

◆ не зловживає фінансовими і матеріальними цінностями в особистих або корисливих цілях;

◆ не приймає подарунків від клієнтів і вважає неприпустимим надання в обмін за них службової інформації.

Нарощуючи фінансовий потенціал своєї кредитної установи, банк дбає про розвиток економіки України, про збільшення кількості робочих місць, обсягів виробництва вітчизняної продукції”.

Протягом минулого десятиріччя великі банки України докладали максимум зусиль для створення густої мережі своїх філій. Нині на перший план виходить конкурентна боротьба між ними, що, очевидно, сприятиме підвищенню якості обслуговування клієнтів, а отже, — й підвищенню етичних стандартів ведення бізнесу. □

Брама головного фасаду будинку НБУ у Києві по вул. Інститутській, 9.

Європейський напрям/

Особливості здійснення транскордонних переказів у Європейському Союзі

Зростає лідерство ЄС у світовому економічному просторі не можна не помітити. Так, країни Євросоюзу забезпечують майже 40% світового експорту, їх ВВП становить 22% від світового промислового виробництва. Суттєві прогресивні зміни відбуваються і в європейському банківському секторі. Скажімо, в 1998 році в країнах ЄС і Швейцарії було зосереджено 38.9% всіх світових банківських депозитів. Європейська банківська система характеризується стійкістю, розвитком новітніх банківських технологій [1].

В Україні останніми роками спостерігається позитивна динаміка розвитку економіки: збільшується ВВП, зростають доходи населення в умовах стабільності гривні та контрольованого рівня інфляції. Проте з огляду на значне відставання рівня життя в Україні від європейських стандартів **інтеграція в євроструктури потребує розробки та реалізації такої економічної моделі, яка б забезпечила прискорене економічне зростання швидшими темпами.**

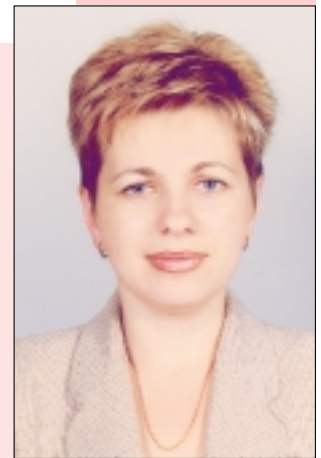
Останнім часом спостерігається **значне зростання на ринку грошових переказів.** За даними платіжного балансу України, за 2002 рік у країну надійшло 1 млрд. 967 млн. доларів США поточних трансфертів, що на 30% перевищує показник 2001 року і більше ніж удвічі — 2000-го (див. графік). Найбільшу частку в одержаних поточних трансфертах становлять

приватні перекази з-за кордону.

Трансфerti від наших співвітчизників, які працюють за рубежом, із кожним роком збільшуються, причому надходять вони переважно із країн ЄС. Так, лише банківськими установами Чернівецької області протягом 2002 року виплачено грошових переказів на суму 69.5 млн. доларів, переказованих переважно з Італії, Португалії, Греції, Іспанії.

Здійснення переказів у Євросоюзі регулюється Рекомендацією Європейської Комісії від 14 лютого 1990 року щодо прозорості банківських вимог до транскордонних фінансових операцій (надалі — Рекомендація), Директивою 97/5/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 27 січня 1997 року про транскордонні кредитні перекази (надалі — Директива) та Регламентом Європейського Парламенту та Ради №2560/2001 щодо транскордонних платежів у євро (надалі — Регламент).

Рекомендація була прийнята у зв'язку з тим, що збільшення обсягів товарів і послуг між державами — членами Європейського Союзу неодмінно мало спричинитися до збільшення транскордонних фінансових операцій, використання міжнародних систем грошових переказів, застосування обмінних курсів, зменшення вартості і часу здійснення переказів. Визначено, що того, хто здійснює перекази, необхідно заздалегідь поінформувати про вартість і терміни їх проходження. Розгляд скарг, пов'язані

Оксана Галиць

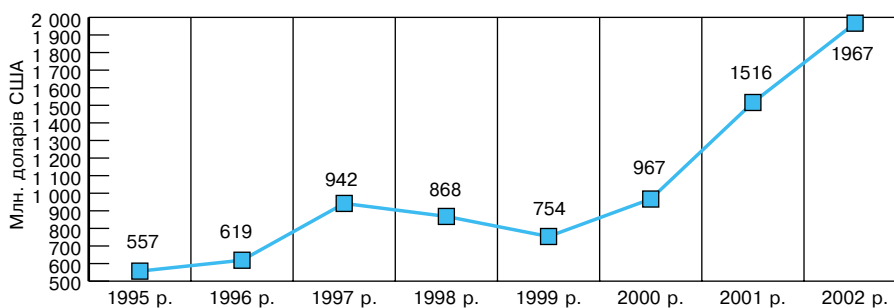

Заступник начальника управління Національного банку України в Чернівецькій області

Інтеграція в Європейський Союз, набуття статусу спочатку асоційованого, а згодом і повноправного членства — стратегічний напрям економічного та соціального розвитку України. Активна орієнтація на ЄС пов'язана із перспективами надходження інвестицій, упровадження новітніх технологій та управлінських методів, забезпечення зайнятості, досягнення європейського рівня життя.

Поліпшенню передумов інтеграції банківської системи України в європейський фінансовий простір має сприяти адаптація вітчизняного законодавства до законодавства Євросоюзу. З огляду на це корисно ознайомитися з нормативними актами, що регулюють здійснення грошових переказів у ЄС.

Динаміка надходжень в Україну за поточними трансфертами у 1995—2002 роках

них із переказами, мають забезпечувати спеціалізовані департаменти держав — членів ЄС.

Загалом у **Рекомендації сформульовано шість принципів, які забезпечують прозорість банківських умов стосовно транскордонних фінансових операцій.**

Першим принципом передбачено, що кожна установа повинна доводити інформацію про транскордонні фінансові операції до відома своїх клієнтів у простій і легкодоступній формі. Це може бути буклет, брошура, письмове повідомлення тощо, де зазначено суму (відсоток) комісійних зборів, що стягуються за здійснення переказу, та, за потреби, термін, протягом якого зараховуються кошти. На запит відправника переказу надається інформація щодо комісійних, які знімають банки-кореспонденти.

Другим принципом встановлюється вимога детально інформувати клієнтів про комісійні збори, стягнення та обмінний курс, застосований при конвертуванні валют.

Згідно з **третьим принципом** установа, яка відправляє переказ, повинна повідомити клієнта про те, що комісійні збори та стягнення може сплатити відправник переказу або його одержувач.

Четвертим принципом визначається термін (два робочих дні), необхідний посередницькій установі для опрацювання доручення на здійснення переказу. Якщо при виконанні доручення виникає затримка, відправник повинен мати змогу отримати відшкодування частини коштів переказу.

Відповідно до **п'ятого принципу** для установи одержувача переказу встановлено односторонній термін для виконання своїх зобов'язань, які випливають із доручення на здійснення переказу.

Шостим принципом передбачено швидкий розгляд будь-якою установою, що бере участь у здійсненні переказу, скарг, які можуть надійти від його відправника чи одержувача, а також, у разі неотримання відповіді на скаргу протягом трьох місяців чи невжиття жодних заходів щодо скарги, можливість звернутися до національних органів держав — членів Європейського Союзу (наприклад, центрального банку).

Застосування принципів, установлених Рекомендацією, покликане зробити прозорішою інформацію, яка надається клієнтам.

Рекомендації, згідно зі статтею 249 Договору про заснування Європейського Співтовариства (в редакції Мааст-

рихтського договору 1992 року), не є документами обов'язкового характеру.

У 1997 році Європейський Парламент і Рада прийняли Директиву 97/5/ЄС про транскордонні кредитні перекази.

Директиви, згідно зі статтею 249 Договору про заснування Європейського Співтовариства (в редакції Маастрихтського договору 1992 року), є обов'язковими стосовно результатів, що мають бути досягнуті кожною державою-членом, якій вони адресовані. Зміст Директиви слід точно відображати у відповідних національних нормотворчих актах; національні владні органи повинні дотримуватися строків, зазначених у Директиві, для її імплементації; вони повинні вибрати методи та форму імплементації найбільш адекватні з уже існуючих.

Згідно з Директивою термін "транскордонний кредитний переказ" означає трансакцію (операцію), яка виконується за ініціативою відправника через установу або її філію в одній із країн — членів ЄС з метою отримання грошової суми одержувачем в установі або її філії в іншій країні — члені ЄС. **Дія Директиви поширюється на перекази на суму до 50 000 ЕКЮ.**

Транскордонні кредитні перекази відповідно до умов Директиви повинні бути прозорими. Така прозорість, подібно до викладених вище вимог, закріплених Рекомендацією, передбачає надання кредитними установами клієнтам у письмовій формі (а в разі необхідності — і в електронному вигляді) попередньої інформації про умови здійснення переказів, а саме про:

- термін, необхідний установі для здійснення переказу;
- комісійні та інші нарахування;
- дату зарахування грошей, якщо така є;
- детальний опис процедур подання скарг і одержання відшкодувань;
- орієнтовний обмінний курс.

Водночас клієнтам надається можливість отримати подібну інформацію про фактично виконаний транскордонний переказ.

Згідно з розділом III Директиви на кредитну установу при здійсненні транскордонних переказів покладаються певні обов'язки. Так, **переказ належить здійснювати у межах граничного терміну, зумовленого відправником.** У випадках, коли граничний термін не дотримується або не обумовлювався і протягом п'яти банківських робочих днів після дати прийняття доручення на проведення переказу кошти не надійшли на рахунок

установи одержувача коштів, кредитна установа відправника зобов'язана виплатити останньому компенсацію. Компенсація включає відсотки, які нараховуються на суму переказу за період від дати закінчення обумовленого граничного терміну чи п'ятого банківського робочого дня до дати, коли кошти було зараховано на рахунок установи одержувача.

Якщо установа одержувача не зарахувала йому кошти в обумовлений із ним термін, а в разі відсутності такого терміну — на наступний банківський робочий день після їх отримання, вона також зобов'язана виплатити останньому компенсацію. При цьому компенсація не виплачується, якщо кредитна установа може довести, що затримка переказу виникла не з її вини.

У більшості випадків комісійні витрати при проведенні транскордонних кредитних переказів сплачує відправник коштів. Проте він може обумовити, що такі витрати сплачуватимуться (повністю або частково) за рахунок одержувача. Кредитні установи зобов'язані виконувати перекази відповідно до розпоряджень відправника. Якщо ж кредитна установа здійснила відрахування із суми транскордонного переказу без розпорядження відправника, вона згідно зі статтею 7 Директиви зобов'язана відшкодувати за власний коштом помилково утримувану суму.

Значну увагу в Директиві приділено зобов'язанням кредитних установ щодо відшкодувань у разі невиконання переказів. Зокрема передбачено, що в разі невиконання переказу установа зобов'язана повернути кошти на суму до 12 500 ЕКЮ. При цьому відправнику не пізніше чотирнадцяти банківських робочих днів від дати подання його вимоги відшкодовується також сума сплачених комісійних витрат і нараховані відсотки за прострочення терміну здійснення транскордонного кредитного переказу. Таким чином, **клієнт може бути впевненим: якщо його грошовий переказ загубився, суму в розмірі 12 500 ЕКЮ йому буде відшкодовано.**

Зазначена Директива прийнята з метою ефективного (швидкого, надійного і дешевого) проведення транскордонних переказів з однієї країни ЄС до іншої. Однак і після прийняття Директиви внутрішні платежі країн — членів Євросоюзу залишилися дешевшими, ніж транскордонні перекази.

У ході підготовки до запровадження банкнот і монет євро Європейський Парламент та Рада прийняли Рег-

ламент (ЄС) № 2560/2001 від 19 грудня 2001 року стосовно транскордонних платежів у євро. З уведенням євро у безготівковий обіг (із 1 січня 1999 року), ЕКЮ автоматично було перераховано в євро у співвідношенні 1:1.

Регламент згідно зі статтею 249 Договору про заснування Європейського Співтовариства (в редакції Маастрихтського договору 1992 року) застосовується до всіх осіб і утворень, які відповідно до законодавства ЄС володіють правосуб'єктністю, а саме: держав-членів, фізичних та юридичних осіб. Вони обов'язкові до виконання в усіх своїх елементах і мають пряму дію в усіх державах-членах.

До прийняття Регламенту спонукала необхідність зблизити вартість транскордонних і внутрішніх операцій з тим, щоб зробити зону євро “зоною внутрішніх платежів” громадян, відтак зміцнюючи довіру до євровалюти. З метою автоматичної обробки транскордонних платежів упроваджували широке використання міжнародного банківського номера рахунку (МБНР) та ідентифікаційного банківського коду (ІБК).

Для реалізації цих завдань статтею 3 Регламенту встановлено конкретні терміни (найпізніше — із 1 липня 2003 року), коли збори за здійснення транскордонних платежів на суму до 12 500 євро стають такими ж, як і збори в євро з відповідних платежів у межах держав — членів ЄС. При цьому передбачено підвищення суми з 12 500 до 50 000 євро із 1 січня 2006 року.

Відповідно до статті 5 Регламенту в разі необхідності банківська установа може дізнаватися про МБНР та ІБК у свого клієнта та, якщо таку інформацію не надано, стягувати з нього додаткові збори.

Отже, застосування Регламенту

сприятиме збільшенню обсягів транскордонних переказів, удосконаленню порядку надання послуг при їх проведенні, зміцненню довіри до європейської валюти. Перевести кошти з однієї країни ЄС в іншу буде так же легко й недорого, як і всередині країни.

Діючими в Україні Правилами здійснення переказів іноземної валюти за межі країни за дорученням фізичних осіб та одержання фізичними особами в Україні переказаної їм із-за кордону іноземної валюти передбачено перелік документів, на підставі яких переказуються та виплачуються кошти, а також порядок видачі індивідуальних ліцензій на здійснення переказів іноземної валюти за межі України. Варто було б і в нормативних актах Національного банку передбачити прозорість здійснення переказів та зобов'язання банківських установ у разі недотримання граничних термінів їх проведення чи невиконання переказів.

Сьогодні в Україні найпоширенішими є американські системи грошових переказів Western Union, Money Gram, Vigo та інші. Вони здійснюють перекази між фізичними особами без відкриття рахунків, однак стягують доволі значні комісійні. З метою переказу грошей між фізичними особами без відкриття рахунків вітчизняні банки активно співпрацюють із банками Росії та інших країн пострадянського простору через системи “Анелік”, “Contact”, “MIGOM”.

Банківські установи України здійснюють також перекази за дорученням фізичних і юридичних осіб на підставі укладених із банками країн ЄС договорів про відкриття кореспондентських рахунків. Перекази коштів через коррахунки комерційних банків, як правило, триваліші, проте дешевші.

Користуватися міжнародними систе-

мами грошових переказів для пересилання грошей усередині України — річ надто дорога. Аби розв'язати проблему, українські банки впроваджують власні системи грошових переказів (“Аваль-експрес”, “Софт”, “Privat Money”), які приваблюють насамперед гнучкими тарифами і влаштовують населення із середнім достатком. **Набуття українськими системами в майбутньому статусу міжнародних може спричинитися до посилення конкуренції, а відтак — до зниження тарифів, підвищення якості обслуговування клієнтів.**

Щодо систем грошових переказів, які функціонують у країнах ЄС, то пересилання коштів великими сумами здійснюють такі, скажімо, європейські системи, як TARGET, EURO 1, французька PNS, іспанська SPI та інші. Втім, з огляду на критерії членства у європейських системах, говорити про участь у них банківських установ України у найближчому майбутньому поки що не доводиться.

Література

1. Гальчинський А. Європа і США: геополітичне суперництво // *Дзеркало тижня*. — 2002. — 16 листопада.
2. Директива 97/5/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 27 січня 1997 року про транскордонні кредитні перекази.
3. Договір про заснування Європейського Співтовариства 1957 року (в редакції Маастрихтського договору 1992 року) // *Європейський Союз: Консолідовані договори*. — К., 1999.
4. Регламент (ЄС) №2560/2001 Європейського Парламенту та Ради від 19 грудня 2001 року щодо транскордонних платежів у євро.
5. Рекомендація Європейської Комісії від 14 лютого 1990 року до прозорості банківських вимог щодо транскордонних фінансових операцій.

Під час зустрічі Голови НБУ у Вінницькій обласній державній адміністрації.

20 січня 2004 р. Голова Національного банку України С.Л.Тігіпка здійснив робочу поїздку до Вінниці. Під час зустрічі з працівниками управління НБУ у Вінницькій області обговорювалися актуальні проблеми регулювання банківської діяльності в Україні, зокрема — його регіональні аспекти. Пам'ятною для головного банкіра країни стала зустріч зі студентами та викладачами Вінницького національного технічного університету, рішенням вченої ради якого С.Л.Тігіпка обрано почесним професором цього найбільшого в подільському регіоні вищого навчального закладу.

Викладачі і студенти Вінницького національного технічного університету вітають С.Л.Тігіпка за обранням почесним професором цього вузу.

**Леонід
Хорін**

Генеральний директор Асоціації
страхувальників України

Повноцінне функціонування іпотечного ринку потребує широкого застосування такого інструменту забезпечення зобов'язань, як страхування. Автор аналізує споживчі якості послуг, які нині надаються вітчизняними страховими компаніями, ділиться міркуваннями щодо шляхів підвищення якості страхових послуг для іпотеки. Висловлені в статті оцінки та пропозиції мають дискусійний характер.

Страхування/

Якість страхових послуг для іпотеки

СТРАХОВИЙ РИНОК БЕЗ ГРИМУ

Нині на українському страховому ринку зареєстровано близько 350 страхових компаній. Обсяг зібраних ними впродовж року премій вимірюється кількома мільярдами гривень. На жаль, цей показник може радувати лише страховиків. За даними Мінфіну, клієнтам українські страхові компанії відшкодовують суму, яка становить приблизно 12% від зазначеного обсягу премій. Зауважимо, що в економічно розвинутих країнах цей показник сягає 70—90%, тобто у 6—7 разів більший.

В останні роки недовіра до страхових компаній в окремих галузях (передусім маємо на увазі сільське господарство, зарубіжний туризм, автотранспорт) знизилася до критичного рівня. Деякі страхові фірми від витіснення з ринку рятує лише необхідність широкого кола потенційних клієнтів із реальним станом справ, відсутність публічної інформації про кількість і причини скарг споживачів послуг.

За даними Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, вітчизняним страховим компаніям не довіряє майже 80% громадян. Причому цей невтішний показник залишається стабільним упродовж кількох років, незважаючи на активні спроби “платних захисників ринку” створити в суспільстві уявлення про мало не добродійний характер страхового бізнесу.

ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ ІПОТЕКИ

Чи можна за таких умов очікувати високої якості страхових послуг для іпотеки?

Дати однозначну відповідь складно. Багато що залежить від того, хто буде страхувальником. Якщо основними клієнтами страхових компаній стануть банки, то перспективи вималюються більш оптимістичні. Це має своє пояснення.

По-перше, банки володіють належним юридичним захистом, якого бракує більшості інших клієнтів страхових компаній. І цю обставину страхо-

вики зазвичай беруть до уваги.

По-друге, банки та окремі страхові компанії можуть мати об'єднуючі фактори у веденні бізнесу (скажімо, розміщуючи в себе депозити страхових компаній, банки можуть надавати їм можливість страхувати заставне майно, реалізовувати спільні карткові проекти тощо).

По-третє, частина страхових компаній створена банками і є по суті їх допоміжними структурами.

Швидше за все банківсько-страхові тандеми впораються з проблемою якості страхових послуг для іпотеки успішно. Однак “щасливих пар” у нас не так уже й багато — вдесятеро менше від загальної кількості страхових компаній. До того ж не лише банки виконуватимуть в Україні функції страхувальників. Тож проблема якості страхових послуг для іпотечного ринку ще не скоро втратить актуальність.

ПОРЯТУНОК ПОТОПАЮЧИХ

На жаль, в українській страховій сфері досі не створено механізму, який би сприяв “самоочищенню” ринку від недобросовісних компаній, які дискредитують його. Мало того, останні зробили належні висновки зі скандалів, викликаних гучними фінансовими аферами початкового етапу становлення ринку, й опанували прийоми ведення тихої гри “в наперстки по-науковому”, що дає їм змогу “без шуму й галасу” отримувати непогані прибутки.

Серйозні учасники страхового ринку розуміють, що репутацію в такому публічному бізнесі, як страхування, втратити набагато легше, ніж відновити. Проте навіть розуміючи це, далеко не всі спроможні підпорядкувати довготривалим інтересам галузі бажання заробити “багато й відразу”. Певною мірою саме цим пояснюється висока прибутковість вітчизняного страхового бізнесу: враховуючи наведені вище дані, середня прибутковість страхових операцій сягнула близько 180%. Не кожна галузь може похвалитися такими результатами. Щоправда, не кожна має і такий низький рівень довіри з боку громадян.

Дієвого механізму захисту інтересів страхувальників до цього часу не запропонувала їй держава. Аналізуючи діяльність страхового ринку, державні наглядові організації обмежуються контролем за дотриманням його учасниками певних нормативів. Але, як свідчить практика, це майже не впливає на якість страхових послуг.

Отже, якщо учасники іпотечного ринку не є привілейованими партнерами страхових компаній і не мають гарантій отримання від них якісних послуг, то мають подбати про це самі.

СЕЛЕКЦІЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Захист учасників іпотечного ринку можна було б посилити завдяки колективному застосуванню так званого методу спроб і помилок. Координувати відповідні дії мав би єдиний для всього іпотечного ринку організаційно-інформаційний центр, тісно пов'язаний співпрацею з Українською національною іпотечною асоціацією.

Серед першочергових заходів, яких мав би вжити організаційно-інформаційний центр, такі:

1. Офіційно запропонувати страховим компаніям, зацікавленим у роботі на іпотечному ринку, погодитися добровільно виконувати певні правила, спрямовані на підвищення якості страхових послуг для іпотеки. Це зобов'язало б їх, наприклад, включати в страхову угоду відомості про організацію, до якої можна звернутися зі скаргою на низьку якість страхової послуги, що дисциплінувало б продавця. Водночас це сприяло б налагодженню зворотного зв'язку споживачів з організаційно-інформаційним центром;

2. Забезпечити належну рекламу впроваджуваних заходів, спрямованих на підвищення якості страхових послуг, а також — компаній, які беруть у них участь. Важливо публічно назвати і фірми, що відмовляються від такої участі. Це ускладнить для них проникнення на іпотечний ринок;

3. Запровадити моніторинг діяльності страхових компаній, які працюють на іпотечному ринку. Варто окремо фіксувати й оприлюднювати інформацію про скарги споживачів.

Усе це дало б змогу диференціювати страхові компанії за якістю послуг, які вони надають.

Запропонований метод є, по суті, селективним. Реалізувати його (за згоди й підтримки учасників іпотечного ринку, а також — організацій, зацікавлених у розвитку іпотеки в нашій країні загалом) могла б Асоціація страхувальників України. За допомогою зазначеного методу можна було б протягом одного-двох років виявити кращі компанії, які, завдячуючи інформаційній підтримці, стали б основними на ринку страхових послуг для іпотеки. Фірмам же, яких мало цікавлять інтереси споживачів, зокрема якість послуг, які їм надаються, довелося б потіснитися, а то й зовсім піти з ринку.

□

Монети України

Про введення в обіг ювілейної монети “350-річчя Переяславської козацької ради 1654 року”

Національний банк України, продовжуючи серію “Герої козацької доби”, 5 січня 2004 р. ввів у обіг ювілейну монету номіналом 10 гривень “350-річчя Переяславської козацької ради 1654 року”, присвячену Переяславській раді 8 (18) січня 1654 р.

Монету виготовлено зі срібла 925 проби, якість виготовлення — “пруф”, маса дорогоцінного металу в чистоті — 31.1 г, діаметр — 38.61 мм, тираж — до 8000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі на дзеркальному тлі потрійної арки православного храму зображено малий Державний герб України, під ним — номінал монети: **10 / ГРИВЕНЬ**, праворуч (у три рядки) — позначення металу, його проби — **Ag 925**, маса дорогоцінного металу в чистоті — **31.1**, логотип Монетного двору НБУ, а також півколом розміщено напис: **УКРАЇНА**, внизу — рік карбування монети: **2004**.

На реверсі на дзеркальному тлі потрійної арки православного храму

зображено багатофігурну композицію на чолі з Богданом Хмельницьким, під якою дата — **1654**, праворуч півколом розміщено напис: **ПЕРЕЯСЛАВСЬКА КОЗАЦЬКА РАДА**.

Художники — Оксана Терьохіна, Наталія Домовицьких. Скульптор — Володимир Дем'яненко.

Ювілейна монета “350-річчя Переяславської козацької ради 1654 року” номіналом 10 гривень є дійсним платіжним засобом України та обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на розрахункові рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

□

**Святослав
Білобловський**

Сертифікований аудитор аудиторської фірми "Аналітик" — дійсного члена асоціації міжнародних аудиторських та консалтингових фірм PKF (Pannel Kerr Foster)

Автор порушує проблеми складання консолідованої фінансової звітності банків, розкриває причини вибору методу консолідації у контексті відповідності вимогам національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. В статті також розглянуто порядок розрахунку часток материнського банку у фінансових результатах асоційованих компаній, відображення гудвілу та дивідендів.

Трансформована консолідація

УЧАСТЬ У КАПІТАЛІ — МЕТОД ОБЛІКУ ЧИ МЕТОД СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ?

Питання консолідації річної фінансової звітності набуло актуальності для вітчизняних банківських установ порівняно недавно — після прийняття Національним банком України Інструкції "Про консолідацію фінансової звітності банків України" (затверджена постановою Правління НБУ від 05.10.2001 р. № 422), якою визначаються основні принципи та порядок консолідації (надалі — Інструкція). Фактично більшості банківських установ, підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім бюджетних установ), довелося вперше складати річну консолідовану фінансову звітність, тобто лише за результатами 2002 року. Відтак у складанні цього фінансового звіту з'явилися певні особливості.

Питанню консолідації присвячено окремі міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та національні стандарти (положення) бухгалтерського обліку (НСБО). Відповідно до вимог МСБО 27 "Консолідовані фінансові звіти та облік інвестицій у дочірні підприємства" материнська компанія повинна подавати консолідовані фінансові звіти. Материнська компанія — це підприємство з одним або кількома дочірніми (контрольованими нею) підприємствами. Під контролем згідно з МСБО розуміють повноваження щодо керування фінансовою та операційною політикою, а згідно із НСБО 19 "Об'єднання підприємств" контроль чинить вирішальний вплив на фінансову, господарську та комерційну політику підприємства. Метою такого контролю є одержання вигод від діяльності дочірнього підприємства.

Відповідно до НСБО 20 "Консолідована фінансова звітність" така звітність складається шляхом упорядкованого додавання показників фінансової звітності дочірніх підприємств до аналогічних показників звітності материнського підприємства.

До консолідованої фінансової звітності повинні включатися показ-

ники фінансової звітності всіх дочірніх¹ підприємств.

Розглянувши поняття "консолідація", вживане у стандартах бухгалтерського обліку, пересвідчуємося, що йдеться про повну консолідацію із застосуванням певних правил щодо обліку частки меншості², вартості інвестицій та капіталу, які відносяться до учасників групи консолідації та внутрішньогрупових операцій з нерезалізованими прибутками (збитками). Необхідними передумовами складання такої звітності є єдина облікова політика учасників групи та єдина дата складання звітів учасників групи.

Відповідно ж до Інструкції залежно від рівня контролю материнського банку в капіталі кожного учасника (критерії визначення такого рівня розглянуто нижче) при складанні консолідованої фінансової звітності слід застосовувати або метод повної консолідації, або метод участі в капіталі.

За МСБО 28 "Облік інвестицій в асоційовані компанії" (та НСБО 14 "Фінансові інвестиції", який базується на нормах МСБО) метод участі у капіталі є власне методом обліку фінансових інвестицій, а не методом консолідації фінансових звітів. Тобто за вимогами цих стандартів бухгалтерського обліку інвестору слід відображати свої інвестиції у реєстрах бухгалтерського обліку із застосуванням певних методів на постійній основі. Фактично через ігнорування інвесторами вимог щодо застосування цих методів в окремих випадках (які можуть бути характерними для більшості суб'єктів господарювання) відбувається коригування показників лише консолідованої фінансової звітності (в кращому разі), а в бухгалтерському обліку інвестиції, незалежно від їх виду, обліковуються за собівартістю. Причому такий облік часто полягає лиш у визнанні доходів від

¹ Під поняттям дочірнє підприємство згідно з НСБО 19 "Об'єднання підприємств" та МСБО 27 слід розуміти підприємство, яке перебуває під контролем материнського підприємства.

² Частка меншості — частина чистого прибутку (збитку) та чистих активів (тобто різниці між активами та зобов'язаннями) дочірнього підприємства, яка не належить материнському підприємству (прямо або через інші дочірні підприємства).

фінансових вкладень у сумі отриманих дивідендів.

Тому для достовірного відображення фінансової інформації, яка стосується материнського банку та його вкладень в інші суб'єкти господарювання у фінансовій звітності, необхідно виконати ряд процедур щодо коригування показників стосовно фінансових вкладень.

Зважаючи на поточний стан справ, коли найбільше проблем може виникнути при складанні консолідованої фінансової звітності не з використанням методу повної консолідації, а з процедурою консолідації за методом участі в капіталі (найчастіше це більше схоже на метод "коригуючої" консолідації), розглянемо, за яких умов слід скласти таку фінансову звітність.

Згідно з МСБО 28 "Облік інвестицій в асоційовані компанії"³ зазначені інвестиції слід відображати в консолідованій фінансовій звітності за методом участі в капіталі, а в разі, коли таку інвестицію придбали і утримують для продажу в близькому майбутньому, її треба відображати за методом собівартості.

Слід зазначити, що відповідно до підпункту а) параграфу 14 МСБО 28 "Облік інвестицій в асоційовані компанії" інвестору, який не складає консолідовані фінансові звіти, інвестицію в асоційоване підприємство слід відображати в обліку за собівартістю. Однак у цьому стандарті наводиться зауваження щодо доречності надання таким інвестором інформації про вкладення в асоційовані компанії, аналогічної тій, яку надають підприємства, котрі складають консолідовані фінансові звіти.

Тобто пріоритетним методом обліку інвестицій в асоційовані компанії, застосовуваним у фінансових звітах, стандартами визначається метод участі в капіталі.

Треба уважно проаналізувати додаток 5 до Інструкції, де подано критерії вибору методу консолідації, тому що можливі варіанти, коли при володінні менш як 20% голосів необхідно використовувати метод повної консолідації. Водночас допустимі випадки, коли навіть при володінні більш як 50% голосів у статутному фонді суб'єкта інвестування слід використовувати метод участі в капіталі. Акцент при оцінці ступеня впливу зроблено не так на формально-

му володінні відсотками голосів або корпоративних прав, як на визначенні реального ступеня впливу на компанію.

ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Якщо материнський банк уперше здійснює консолідацію, слід виділити два варіанти відображення у фінансовій звітності цієї операції:

— перший, коли фінансові вкладення в інші суб'єкти господарювання було здійснено в інший період, ніж звітний рік;

— другий, коли фінансові вкладення в інші суб'єкти господарювання було здійснено протягом звітного року (різновидом цього варіанта є ситуація, коли частка фінансових вкладень протягом звітного року змінювалася).

При першому варіанті немає потреби у пропорційному часовому розподілі частки материнського банку у результатах діяльності суб'єкта господарювання за звітний період. У цьому разі необхідно брати до уваги лише частку материнського банку, якою він володіє у статутному капіталі суб'єкта інвестування.

В інших випадках для достовірності відображення частки материнського банку в результатах діяльності суб'єкта фінансових вкладень необхідно виконати процедури з виділення суми результатів діяльності суб'єкта інвестування, яка припадає на часовий проміжок фактичного володіння правами⁴ суб'єкта інвестицій.

За методом участі в капіталі інвестиції в асоційовану компанію, як того вимагає Інструкція, спочатку відображаються за собівартістю, а потім у консолідованих звітах балансова вартість інвестицій збільшується або зменшується для відображення частки групи⁵ у прибутках або збитках чи

будь-яких інших змін у капіталі асоційованої компанії, що сталися після дати придбання.

Дата придбання — це дата, на яку контроль за чистими активами і діяльністю суб'єкта господарювання, корпоративні права котрого купуються, переходить до покупця, тобто материнського банку.

Якщо дата придбання припадає на середину місяця звітного року, виникає потреба у додаткових розрахунках частки материнського банку в прибутках суб'єкта інвестування. Це зумовлено тим, що починаючи з дати придбання материнський банк впливає на діяльність суб'єкта інвестування пропорційно своїй частці, і фінансовий результат діяльності такого суб'єкта певною мірою залежить від рішень, прийнятих материнським банком.

Оскільки фінансова звітність в Україні згідно з нормативними вимогами складається один раз на квартал, неможливо без застосування додаткових процедур на підставі даних фінансової звітності достовірно визначити суму прибутку (для спрощення викладу вважатимемо, що суб'єкт інвестування його має), який отримав суб'єкт інвестування за час володіння інвестором своєю часткою голосів.

У цьому разі доцільно використовувати такий порядок. Наприклад, корпоративні права в розмірі 30% від статутного фонду суб'єкта інвестування було придбано у першому місяці другого кварталу, і таке володіння розцінюється як контроль тільки над певними аспектами діяльності асоційованої компанії. Відповідно при складанні консолідованої фінансової звітності обрано метод участі в капіталі.

Усі фінансові результати, отримані суб'єктом інвестування протягом третього та четвертого кварталів, є результатом участі інвестора в його діяльності, і розмір цих результатів можна обґрунтовано зіставити з часткою володіння інвестора у статутному капіталі даного суб'єкта. Фінансові результати другого кварталу, починаючи з другого місяця, теж залежали від участі інвестора, однак на підставі даних лише фінансових звітів точно визначити, скільки саме прибутку отримано за ці два місяці, неможливо.

У такому разі очевидним виходом є використання лише розрахункового методу, за яким розраховується часова пропорція частки прибутку другого кварталу. Тобто прибуток за другий

⁴ При цьому необхідно чітко визначити момент (дату придбання), коли інвестор набуває права на володіння відповідною часткою суб'єкта інвестування. Наприклад, якщо відбулася операція з купівлі-продажу цінних паперів, випущених у бездокументарній формі, то відповідно до статті 5 Закону України "Про Національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні" право власності на такі цінні папери переходить до нового власника з моменту зарахування цінних паперів на рахунок власника у зберігача, а не з моменту перерахування коштів або укладення угоди з купівлі-продажу.

⁵ В Інструкції під групою розуміється ряд учасників, які мають статус як дочірніх, так і асоційованих і складають консолідовану фінансову звітність як за методом повної консолідації, так і за методом участі в капіталі. Відповідно до стандартів бухгалтерського обліку група — це материнська компанія і всі її дочірні підприємства.

³ Асоційована компанія — це компанія, в якій інвестор має суттєвий вплив (проте не контроль, тобто володіння більш як 20% голосів за МСБО або більш як 25% голосів за НСБО) і яка не є ні дочірнім, ні спільним підприємством.

квартал (як різницю між фінансовим результатом за півріччя та за перший квартал) перемножуємо на 2/3 і відтак з'ясовуємо, яка величина прибутку припадає на 2 останні місяці другого кварталу. Цю величину треба додати до прибутку за третій та четвертий квартали і перемножити на частку інвестора — 30%. У підсумку отримаємо величину прибутку, який слід було б додати до вартості фінансових інвестицій наприкінці року в балансі материнського банку. Відповідно при складанні консолідованого балансу цю величину додають і до вартості фінансових інвестицій, і до прибутку групи консолідації як дохід від вкладень до асоційованих компаній.

При застосуванні іншого способу визначення частки фінансового результату, що належить материнському банку, базою для розрахунку такої величини є прибуток суб'єкта інвестування за весь звітний рік, який зважають (перемножують) на величину часової пропорції володіння корпоративними правами. Наприклад, час володіння корпоративними правами — 240 днів, отже, частка материнського банку у прибутку суб'єкта інвестування становитиме: $240 \text{ днів} / 360 \text{ днів} \times \text{прибуток суб'єкта інвестування за рік}$. Однак отриманий у такий спосіб результат менш достовірний, ніж перший, що зумовлено ймовірною наявністю суттєвих операцій, які відбулися протягом першого кварталу без участі материнського банку.

Порядок розрахунку частки материнського банку у фінансових результатах діяльності суб'єктів інвестування нормативно не закріплено, тому материнський банк може обирати його на свій розсуд. Єдиною вимогою при цьому є дотримання основних принципів бухгалтерського обліку, а саме — принципу обачності, за яким методи оцінки повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів та доходів підприємства.

Якщо протягом звітного року частка материнського банку в статутному фонді суб'єкта інвестування змінювалася, до уваги слід брати тільки той часовий проміжок, у якому мав місце ефективний контроль над певними аспектами діяльності суб'єкта інвестування або суттєвий вплив. Причому якщо частка материнського банку протягом цього проміжку часу змінювалася, для достовірного розрахунку частки прибутку необхідно аналізувати окремо кожен часовий інтервал, у якому вона залишалася сталою. На-

приклад, упродовж другого кварталу частка становила 30%, а починаючи з третього підвищилася до 40%. Материнський банк має врахувати такі зміни, оскільки він ніс пропорційні (як щодо терміну володіння, так і щодо своєї частки) ризики й вигоди від володіння відповідними частками капіталу суб'єкта інвестування.

ВІДОБРАЖЕННЯ ҐУДВІЛУ

При складанні консолідованої фінансової звітності окрему увагу слід приділити гудвілу. За своєю природою гудвіл становить суму перевищення (як позитивну, так і негативну) вартості фактичних прав володіння певною часткою суб'єкта інвестування (частка материнського банку в справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів та зобов'язань) над вартістю їх придбання. Гудвіл відображається лише у консолідованій фінансовій звітності або при об'єднанні, придбанні чи злитті підприємств.

Згідно з вимогами Інструкції, складаючи консолідовану фінансову звітність за методом участі в капіталі, величину гудвілу слід виділити як окрему статтю консолідованого балансу. Тобто відбувається розкриття інформації стосовно складу фінансових інвестицій у розрізі таких складових: частки материнської компанії у чистих активах суб'єкта інвестування та величини гудвілу.

Однак, як зазначалося вище, при частковому, а не повному контролі над певними аспектами діяльності суб'єкта інвестування, такі інвестиції слід відображати саме як фінансові, використовуючи метод участі в капіталі.

Інструкція вимагає, щоб розрахунок та відображення гудвілу за методом участі в капіталі здійснювалися так же, як і за методом повної консолідації. Відповідно виникає потреба у врахуванні ще й амортизації гудвілу. Розраховуючи величину його амортизації, слід зважати, позитивний чи негативний гудвіл отримано під час придбання частки у іншому суб'єкті господарювання.

Якщо материнський банк придбав корпоративні права за більшу суму, ніж величина його частки у чистих активах, то слід визнавати позитивний гудвіл. Вартість такого гудвілу треба щомісяця амортизувати протягом строку його корисного використання, але не довше 20 років. Амортизацію кожного періоду визнають як

витрати.

Питання стосовно методики визначення такого строку залишається відкритим, — можна порекомендувати або звернутися до суб'єкта оцінної діяльності, або самостійно (колегіально чи повноважним органом) прийняти рішення щодо строку корисного використання гудвілу.

Якщо материнський банк, навпаки, придбав корпоративні права за суму меншу, ніж величина його частки у чистих активах, то йдеться про негативний гудвіл. Ця ситуація потребує додаткових дій: необхідно з'ясувати, якою буде діяльність суб'єкта інвестування у майбутньому: прибутковою чи збитковою.

Якщо інвестор вважає (передбачає, прогнозує), що в майбутньому очікуються збитки, то вартість негативного гудвілу визнається доходом рівномірно протягом періоду утворення збитків. Тобто необхідно спрогнозувати також період, протягом якого очікуватимуться збитки.

Коли ж прогнозується прибуткова діяльність суб'єкта інвестування, материнський банк у періоді придбання визнає дохід у сумі гудвілу, яка перевищує справедливу вартість придбаних немонетарних активів. Решта суми гудвілу визнається доходом на рівномірній основі протягом середньозваженого строку корисного використання придбаних активів суб'єкта інвестування, які підлягають амортизації.

Національними стандартами бухгалтерського обліку передбачається пряmlinійний метод для розрахунку амортизації гудвілу. Міжнародні стандарти дозволяють у разі, якщо інший, ніж пряmlinійний, метод забезпечить меншу суму накопиченої амортизації, застосовувати такий інший метод. Крім того, за МСБО рекомендується наприкінці кожного фінансового року переглядати період і метод амортизації гудвілу.

Зауважимо ще одну вимогу Інструкції: якщо материнський банк придбав корпоративні права учасників групи до складання першої консолідованої фінансової звітності, то гудвіл розраховується не на час придбання чистих активів, а на час складання материнським банком першої консолідованої фінансової звітності.

ДИВІДЕНДИ

Складаючи консолідовану фінансову звітність, слід зважати на порядок відображення дивідендів.

Так, згідно з Інструкцією, дивіденди, сплачені асоційованими компаніями, зменшують балансову вартість інвестиції та визнаються як часткові виплати інвестиції⁶. Тобто якщо протягом звітного року материнський банк відносив отримані дивіденди до доходів, такі суми необхідно скоригувати шляхом зменшення вартості інвестиції та суми прибутку групи консолідації.

Однак якщо корпоративні права придбано у звітному році, а дивіденди, які отримав материнський банк, відносяться до результатів діяльності суб'єкта інвестування за минулий рік, чи слід у такому разі коригувати розмір фінансових інвестицій? Адже ці дивіденди не є результатом участі материнського банку у діяльності суб'єкта господарювання.

Якщо дивіденди оголошено до того, як материнський банк придбав корпоративні права⁷, то попередній власник цих прав згідно з нормативними вимо-

гами до методу участі в капіталі має зменшити вартість фінансових інвестицій на суму оголошених дивідендів. Купуючи корпоративні права, материнський банк у вартості придбання вже сплатив продавцю компенсацію за право отримувати дивіденди і не може мати повторні доходи від отримання цих дивідендів. Така сума опосередковано врахована у величині негативного гудвілу, який є потенційним доходом материнського банку.

Якщо ж дивіденди оголошено після того, як материнський банк придбав корпоративні права, йому слід відобразити зменшення вартості фінансових інвестицій на відповідну суму. В будь-якому разі при використанні методу участі в капіталі для обліку фінансових інвестицій в отримувача дивідендів не повинно бути збільшення доходу.

У матеріалі висвітлено лиш деякі аспекти складання консолідованої фінансової звітності, — при проведенні відповідних коригувань слід бра-

ти до уваги зміни у капіталі суб'єкта інвестування та враховувати рух грошових коштів між учасниками групи.

Зазначимо, що з упродовженням "Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України" (набрала чинності з 1 січня 2004 року), затвердженої постановою Правління Національного банку України від 20.08.2003 р. № 355, деякі питання, що виникали при складанні консолідованої фінансової звітності за методом участі в капіталі, будуть вирішені.

Насамкінець хочеться побажати, щоб усі учасники ринку дотримувалися єдиних правил і стандартів обліку та звітності. Це забезпечить відкритість фінансової звітності для користувачів. Тоді не виникатимуть ситуації, коли фінансову звітність привірюють до державної таємниці, і при складанні консолідованої фінансової звітності доводиться вигадувати способи відображення своїх інвестицій в інші суб'єкти господарювання.

Якби протягом року інвестор мав змогу та бажання послідовно обліковувати свої вкладення за методом участі в капіталі відповідно до стандартів обліку, при складанні річної фінансової звітності не було б потреби ні в яких додаткових коригуваннях.

⁶ Відповідно до НСБО 12 "Фінансові інвестиції" балансова вартість фінансових інвестицій зменшується на суму визнаних дивідендів. У той же час, згідно з МСБО 28 "Облік інвестицій в асоційовані компанії" отримані від об'єкта інвестування дивіденди зменшують балансову вартість інвестиції. Тобто мовиться про момент отримання коштів, а не момент прийняття рішення про нарахування дивідендів.

⁷ Відповідно до листа ДПА від 19.05.2000 р. № 2655/6/15-0116 згідно зі статтею 10 Закону України від 19 вересня 1991 року № 1576-ХІІ "Про господарські товариства" учасники товариства мають право брати участь у розподілі прибутку товариства та одержувати його частку (дивіденди). Право на отримання частки прибутку (дивідендів) пропорційно до частки кожного з учасників мають особи, які є учасниками товариства на початок строку виплати дивідендів.

Зустріч керівників центральных банків України й Китаю

15 січня 2004 року в Національному банку України відбулася зустріч Голови НБУ Сергія Тігіпка та Голови Народного банку Китаю Чжоу Сяочуаня.

У ході переговорів керівники центральных банків України й Китаю обмінялися інформацією про хід економічного розвитку двох країн, зокрема про реформування їх банківських систем.

Створювана за принципами розвинутих країн банківська система України стала важливим фактором економічних перетворень у країні, насамперед — у напрямі становлення та розвитку ринкових відносин. Грошово-кредитна політика, впроваджувана останнім часом Національним банком України, націлена на підтримку ринковими методами реального сектору економіки, що сприяє сталому зростанню української економіки в цілому. За попередніми підсумками 2003 року, ВВП в Україні збільшився більш як на 8% — це один із кращих показників у Європі.

Серед показників, за якими Народний банк Китаю належить до світових лідерів, — обсяг валютних резервів. Протягом 2003 року вони зросли на 41% і сягнули понад 403 млрд. доларів США.

У ході переговорів керівники центральных банків України та Китаю

Керівники центральных банків України та Китаю Сергій Тігіпка й Чжоу Сяочуань відповідають на запитання журналістів.

обговорили перспективи поглиблення співпраці. Зокрема йшлося про вдосконалення взаєморозрахунків між обома країнами в національних валютах. Один із можливих спільних проєктів — створення за участі Укрексімбанку системи розрахунків між українськими та китайськими підприємцями. На думку С.Л.Тігіпка, функціонування такої системи буде вигідним для обох країн.

Чжоу Сяочуань наголосив на сталій тенденції до збільшення товарообігу між Україною і Китаєм. Так, лише протягом 2003 року він зріс до 2 млрд. доларів США, що є вагомою підставою для здійснення комплексу заходів, спрямованих на оптимізацію взаєморозрахунків. Зокрема нині Народний банк Китаю вивчає можливість відкриття в Україні банку з китайськими інвестиціями.

Огляд найновіших законодавчих та нормативно-правових актів з питань банківської діяльності

Цією публікацією редакція журналу "Вісник НБУ" започатковує рубрику, матеріали якої ознайомлюватимуть читачів із найновішими законодавчими та нормативно-правовими актами з банківської діяльності, прийнятими Верховною Радою, Президентом, Кабінетом Міністрів України, іншими центральними органами виконавчої влади. Крім того, ми подаватимемо перелік документів, які знаходяться на розгляді у Верховній Раді, та нормативно-правових актів Національного банку України, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України, тощо.

ЗАКОНОДАВЧІ АКТИ, ПРИЙНЯТІ ВЕРХОВНОЮ РАДОЮ УКРАЇНИ

2 грудня 2003 року Президент України підписав **Закон України "Про Державний бюджет України на 2004 рік"**, прийнятий Верховною Радою України 27 листопада 2003 р.

Доходи Державного бюджету України на 2004 рік визначено в сумі 60 702 390,9 тис. гривень, видатки — в сумі 64 192 219 тис. гривень. Затверджено на 2004 рік: обсяги повернення кредитів до державного бюджету України у сумі 1 830 755,1 тис. гривень, обсяги надання кредитів з державного бюджету України в сумі 1 770 459,4 тис. гривень. Установлено граничний розмір дефіциту державного бюджету України на 2004 рік у сумі 3 429 532,4 тис. гривень. Установлено розмір оборотної касової готівки державного бюджету України в сумі 400 000 тис. грн.

Статтею 7 закону встановлено, що Національний банк України в 2004 році вносить до державного бюджету України перевищення кошторисних доходів над кошторисними видатками Національного банку України за 2003 рік, а також у повному обсязі — кошти доходу за процентними облігаціями внутрішньої державної позики (ПОВДП) 2000 року, що сплачуються Міністерством фінансів України в 2004 році, на загальну суму не менш як 500 000 тис. гривень. Ці кошти перераховуються до бюджету щомісяця рівними частинами одночасно зі сплатою Міністерством фінансів України доходу за ПОВДП 2000 року, а в разі недонадходження відповідних коштів до державного бюджету України — зараховуються у наступному місяці в рахунок сплати Міністерством фінансів України доходу за ПОВДП 2000 року.

Відповідно до пункту 25 статті 80 закону з метою покриття ризиків втрат бюджету, пов'язаних із проведенням податкової реформи, і досягнення реальності та збалансованості державного та місцевих бюджетів зупинено на 2004 рік дію абзацу третьої частини першої статті 1 у частині погашення заборгова-

ності за відстроченими кредитами, одержаними для фінансування дефіциту державного бюджету України в іноземній валюті, починаючи з 2002 року, та статті 3 Закону України "Про реструктуризацію боргових зобов'язань Кабінету Міністрів України перед Національним банком України".

Також зупинено дію статті 3 цього закону, відповідно до норм якої необхідно "Національному банку України до 2010 року забезпечити формування резерву для відшкодування можливих втрат, пов'язаних з погашенням Кабінетом Міністрів України відстроченої заборгованості за отриманими ним кредитами, у розмірі не менше 20 відсотків від загальної суми відстроченої заборгованості за одержаними в національній валюті кредитами. Формування резерву здійснювати щорічно в рівномірних сумах".

11 грудня 2003 року Верховна Рада прийняла **Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про лізинг"** (№ 1381-IV), Президент України підписав його 4 січня 2004 року. Зазначений закон викладено у новій редакції, він містить нове визначення лізингу (лізинг — це сукупність правовідносин, що виникають у зв'язку з реалізацією договору лізингу, в тому числі й купівлі предмета лізингу).

Закон містить значно менше обмежень для визначення умов договору лізингу. Зокрема, відсутня прив'язка терміну договору лізингу до терміну амортизації предмета лізингу. Термін договору визначається сторонами.

Крім того, майно, що передається в лізинг, визначається як предмет лізингу, а не як об'єкт. Окреслено також умови дострокового припинення договору лізингу, чіткіше вписано права та обов'язки сторін за договором лізингу.

Національний банк України брав активну участь у підготовці законопроекту. Так, при його підготовці до другого читання були взяті за основу пропозиції НБУ.

1 січня 2004 року набрав чинності **Закон України "Про забезпечення вимог**

кредиторів та реєстрацію обтяжень", прийнятий Верховною Радою 18.11.2003 р. (№ 1255-IV).

Законом зокрема внесено зміни до статті 16 Господарського процесуального кодексу України, відповідно до яких справи у справах, в яких відповідачем є нерезидент України, що не має представництва на території України, розглядаються за місцезнаходженням відповідача. Це сприятиме врегулюванню питань участі нерезидентів України в господарському судочинстві на території нашої країни.

Законом внесено також зміни до Закону України "Про виконавче провадження": зокрема, статтю 3 доповнено пунктом 18, відповідно до якого документами, що підлягають виконанню Державною виконавчою службою, є визнані в установленому порядку претензії.

1 січня 2004 року набрав чинності **Закон України "Про електронні документи та електронний документообіг"** від 22.05.2003 р. № 851-IV, який установлює основні організаційно-правові положення електронного документообігу та використання електронних документів в Україні.

1 січня 2004 року набрав чинності **Закон України "Про електронний цифровий підпис"** від 22.05.2003 р. № 852-IV, згідно з яким фізичним та юридичним особам надано право використовувати цифровий підпис для підтвердження матеріалів і документів, наданих в електронній формі, але заборонено використовувати цифровий підпис при складанні заповітів, а також документів на усиновлення.

Зазначені закони сприятимуть розвитку в Україні інтернет-банкінгу та інтернет-комерції.

6 січня 2004 року набрав чинності **Закон України "Про внесення змін до деяких законів України з питань захисту економічної конкуренції"** від 20.11.2003 р. № 1294-IV. Ним внесено, зокрема, зміни до пункту 3 статті 62 Закону України "Про банки і банківську діяльність", а саме: інформація щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить банківську таємницю, розкривається банками **також органам Антимонопольного комітету України** на їх письмову вимогу стосовно операцій за рахунками конкретної юридичної або фізичної особи — суб'єкта підприємницької діяльності за конкретний проміжок часу.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2003 р. № 1896 затверджено **Програму створення Єдиної державної інформаційної системи у сфері за-**

побігання та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму на період до 2005 року.

Метою програми є створення та визначення засад функціонування Єдиної державної інформаційної системи для забезпечення інформаційної взаємодії державних органів, уповноважених вести боротьбу з легалізацією "брудних" грошей і фінансуванням тероризму, для комплексного аналізу даних про зазначені злочини та здійснення відповідних заходів протидії.

□ Кабінет Міністрів України постановою від 30.12.2003 р. № 2079 вніс **зміни до "Правил торгівлі дорогоцінними металами (крім банківських металів) і дорогоцінним камінням, дорогоцінним камінням органогенного утворення та напівдорогоцінним камінням у сирому та обробленому вигляді і виробами з них, що належать суб'єктам підприємницької діяльності на праві власності"** (надалі — Правила торгівлі), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 04.06.1998 р. № 802, і **"Правил роздрібною торгівлі ювелірними та іншими виробами з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння"**, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.1999 р. № 460.

У постанові дано визначення **ломбарду** як фінансової установи, яка відповідно до законодавства приймає від населення на зберігання ювелірні та побутові вироби з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та надає позички під заставу таких виробів.

Також у постанові відображені норми Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними" від 05.06.2003 р. № 909-IV щодо першочергової реалізації скуплених у населення і не викуплених з-під застави ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння на умовах форвардного контракту.

При цьому пункт 12 Правил торгівлі доповнено нормою, яка передбачає, що не куплені на зазначених умовах Міністерством фінансів України та Національним банком України ювелірні й побутові вироби з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, що стали непридатними чи втратили експлуатаційну цінність, скупки та ломбарди продають Державному сховищу дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та Державній скарбниці Національного банку України, переробникам, афінажним підприємствам, промисловим споживачам на підставі укладених договорів купівлі-продажу.

□ Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 02.12.2003 р. № 146 (zareєстроване в Міністерстві юстиції України 25.12.2003 р. за № 1225/8546) **затверджено Ліцензійні умови провадження діяльності кредитних спілок щодо залучення внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки.** Цим нормативно-правовим актом визначається перелік документів, які подаються для отримання ліцензії, порядок їх подання та розгляду, визначаються умови провадження діяльності по залученню вкладів, підстави для переоформлення, тимчасового зупинення та анулювання ліцензій тощо. Документом встановлено, що державний контроль за дотриманням Ліцензійних умов здійснюють Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України та інші органи виконавчої влади у межах своєї компетенції.

□ **Постановою Правління Національного банку України "Про затвердження Змін до Інструкції про консолідацію фінансової звітності банків України"** від 03.12.2003 р. № 519 (zareєстрована в Міністерстві юстиції України 26.12.2003 р. за № 1239/8560) удосконалено порядок складання консолідованої фінансової звітності, що надається материнським банком, а також строки її подання.

Зокрема передбачено, що починаючи з 01.01.2005 року материнський банк буде включати до складу консолідованої фінансової звітності фінансову звітність учасників групи, валюта балансу яких становить менш як 1% від валюти балансу материнського банку. Визначено порядок визнання материнським банком негативного гудвілу, змінено терміни подання річної консолідованої фінансової звітності, яка подається материнськими банками Національному банку, а також надання інформації щодо консолідованої фінансової звітності, що надається учасниками консолідованої групи материнському банку.

□ **Постановою Правління НБУ "Про визнання такими, що втратили чинність, нормативно-правових актів Національного банку України"** від 15.12.2003 р. № 544, зокрема, визнано такою, що втратила чинність, постанову Правління Національного банку України "Про розрахунки із застосуванням платіжних карток міжнародної платіжної системи VISA International" від 20.11.98 р. № 490.

Перелік і тарифи операцій щодо використання платіжних карток і розрахункових операцій за ними, що надаються банкам — членам міжнародних платіжних систем Центральним міжбанківським процесинговим центром Центральної розрахункової палати Національного банку України, та Перелік і тарифи послуг процесингу, що надаються

банкам — членам міжнародних платіжних систем Центральним міжбанківським процесинговим центром Центральної розрахункової палати Національного банку України, затвержені постановою Правління НБУ від 12.08.2003 р. № 333 (zareєстрована в Міністерстві юстиції України 10.09.2003 р. за № 788/8109 і за № 789/8110).

Необхідність прийняття цієї постанови викликана відключенням банків України від системи ТОПАЗ, за допомогою якої здійснювалися розрахунки із застосуванням банківських платіжних карток міжнародної платіжної системи VISA International, та підключенням їх до системи VisaNet, а також тим, що Національний банк України вже не буде розрахунковим банком в Україні для платіжної системи VISA International — цю функцію передано АКБ "Сітібанк (Україна)", котрий має створити для учасників розрахунків відповідну нормативну базу.

ПРОЕКТИ ДЕЯКИХ ЗАКОНОДАВЧИХ АКТИВ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ НА РОЗГЛЯДІ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ

1. Проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про банки і банківську діяльність" (щодо філій іноземних банків).

2. Проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про банки і банківську діяльність" (щодо процедури ліквідації банків).

3. Проект Закону України про внесення змін до статті 6 Закону України "Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті" (з пропозиціями Президента України).

4. Проект Закону України "Про визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Цивільного кодексу України (в частині змін до Закону України "Про господарські товариства").

5. Проект Закону України "Про врегулювання заборгованості за вкладками фізичних осіб — вкладників Комерційного акціонерного банку "Слов'янський" (у частині зміни порядку задоволення вимог кредиторів).

6. Проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про врегулювання заборгованості за вкладками фізичних осіб — вкладників та інших кредиторів банку "Україна" (щодо розрахунків із кредиторами третьої черги).

7. Проект Закону України "Про транспортно-експедиторську діяльність", що має врегулювати питання стосовно перевезень вантажів та транспортно-експедиторських послуг, які надаються автомобільним підприємством ГЕУ Національного банку України.

За матеріалами юридичного департаменту Національного банку України.

Рецензія/

Електронні фінансові послуги: історія становлення та перспективи розвитку

У посібнику всебічно проаналізовано проблеми електронного бізнесу, розкрито його зв'язок із фінансовим ринком, послідовно висвітлено процеси формування електронних послуг, їх сучасний стан і перспективи подальшого розвитку та вдосконалення.

Міщенко В.І., Шаповалов А.В., Юрчук Г.В. Електронний бізнес на ринку фінансових послуг. — К.: Знання, 2003. — 278 с.

Ринок фінансових послуг — система, що динамічно розвивається і посідає провідне місце в економічному житті держави. Це зумовлено насамперед тим, що він поєднує в собі багато складових таких важливих ринків, як кредитний, валютний, фондовий, страховий. Тому будь-які зміни, які відбуваються на цих ринках, впливають на ринок фінансових послуг і навпаки.

Події двох останніх десятиліть, зокрема розвиток інформаційних технологій, їх послідовне впровадження в різні сфери суспільного життя дають підставу говорити про формування якісно нових відносин, у тому числі в економіці. Вони привертають до себе все більшу увагу фахівців, спонукають до глибокого дослідження причин їх появи, генези, впливу на діяльність окремих суб'єктів і груп, перспектив розвитку.

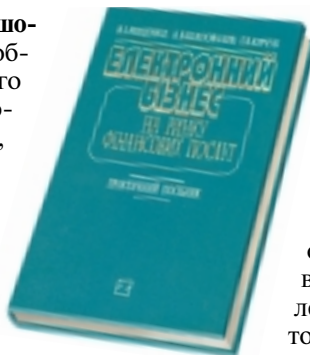
Посібник складається із трьох розділів. У **першому** — “Еволюція ринку фінансових послуг та особливості його розвитку в умовах інформаційного суспільства” — автори розглядають основні теоретичні засади розвитку головних понять, пов'язаних із ринком фінансових послуг та електронним бізнесом. Грунтовно розкрито поняття “фінансова послуга”, наведено широкий спектр точок зору вчених та дослідників щодо цієї категорії, висвітлено історію походження та еволюцію фінансової послуги. Автори наголошують, що точкою відліку її еволюції став розвиток банків як фінансово-кредитних установ, використання саме банківського капіталу для проведення різних фінансових операцій. Це характерно і для сьогодення (принаймні в Україні): банківські установи є тими інститутами, які відіграють провідну роль на ринку фінансових послуг.

Аби показати, яким важливим для фінансових установ та їх продуктів був розвиток технологій, автори звертаються до понять “інформація” та “інформаційна діяльність”, простежують етапи становлення так званого “інформаційного суспільства”, в якому саме інформаційний сектор економіки стає основою для поступової трансформації традиційних форм господарювання у систему принципів нового типу. Наголошуючи на ряді переваг, автори водночас зауважують можливі негативні наслідки розвитку технологій: труднощі адаптації людини до постійних змін, спричинених технологічним проривом, скорочення кількості робочих місць, спрямування інвестицій у галузі, пов'язані з розвитком інформаційних технологій, що призводить до дисбалансу у фінансовій сфері, зниження ролі фінансових ресурсів і

знецінення традиційних технологій.

Загалом це доволі суперечливі твердження, хоча й мають право на існування. Скажімо, якщо говорити про труднощі адаптації людини до змін, то вони не такі значні, як видається на перший погляд. Постійно використовуючи у своїй діяльності нові електронні системи, можна довести швидко їх опанувати або самостійно, або за допомогою курсів із підвищення кваліфікації. Щодо проблем інвестування у високотехнологічні галузі зауважимо: хоча прибутки від таких інвестицій залишаються високими, вони доволі ризиковані, про що свідчать повідомлення про збитки та банкрутства компаній цієї галузі. Це має спонукати вітчизняні фінансові інститути зваженіше підходити до вибору напрямів інвестування та застосування нових технологій у своїй діяльності. З іншого боку, не можна не погодитися з авторами, що фінансові послуги початку ХХ і початку ХХІ століть значно відрізняються. Старт революційним змінам дав саме розвиток технологій, зокрема впровадження пластикових карток у банківській сфері, на основі яких створювалися платіжні системи. У посібнику описано генезис цих систем, проаналізовано показники їхньої діяльності. Висловлено думку, що одним із визначальних факторів значного збільшення обсягу операцій з платіжними картками стало їх застосування як основного засобу платежів за доступ в Інтернет та сплати вартості товарів (послуг) у різноманітних інтернет-магазинах і системах електронного бізнесу. Із цього випливає: звичайні гроші можуть переходити в електронну форму і застосовуватися для надання фінансових послуг. Як зазначають автори, представники економічної науки активно обговорюють та працюють над розробкою цього питання. Попри майбутню визначальну роль електронних грошей, нині йдеться лише про початок їх становлення та апробації. Електронні гроші — це частина більш потужного процесу, пов'язаного з появою електронного бізнесу (класифікацію та аналіз його сучасного стану також подано в посібнику).

У **другому** розділі автори зосереджують увагу на фінансових послугах, які надаються через Інтернет. Зокрема, виділено три основні класи таких послуг: інтернет-банкінг, інтернет-трейдинг та інтернет-страхування (можливо, варто було б дотримуватися класифікації іноземних дослідників: управління активами, банкінг, брокерські послуги,

страхування, кредитування, — особливо, якщо врахувати їх значно вищий розвиток за кордоном). Щодо кожного класу подано історію його виникнення та розвитку; аналіз динаміки послуг із зазначенням країн найбільшого поширення, компаній — лідерів у їх впровадженні; описано електронні системи і технологічні моделі, через які здійснюється взаємодія між клієнтом і фінансовою установою, їх переваги й недоліки.

Високо оцінюючи змістовний та ґрунтовний виклад матеріалу, висловимо, втім, і деякі критичні зауваги. Так, у підрозділі, присвяченому дистанційному обслуговуванню клієнтів банківськими установами, розглядаються в основному доволі прості послуги: управління клієнтом своїм рахунком, проведення розрахункових трансакцій тощо. Доречніше було б приділити увагу складнішим послугам, таким, скажімо, як кредитування, тим більше, що зарубіжні автори розглядають його як один із класів інтернет-послуг. Також варто було б навести конкретні приклади здійснення тієї чи іншої трансакції із застосуванням інтернет-банкінгу та графічні схеми її реалізації, показати можливі варіанти взаємодії між клієнтом і банківською установою. Цікавою була б інформація про співвідношення послуг для фізичних та юридичних осіб, що дало б змогу з'ясувати, який напрям роботи банки вважають пріоритетним у найближчі роки.

Розглядаючи послуги інтернет-трейдингу, автори майже всю увагу зосереджують на фондовому та валютному ринках США. Що не дивно, адже саме у Сполучених Штатах цей ринок найрозвинутіший, тому й застосування новітніх технологій тут є найбільш очікуваним. Проте слід було б розглянути й особливості становлення та розвитку інтернет-трейдингу в Європі й Азії. Досвід Росії, який також проаналізовано в посібнику (хоча він мало відрізняється від того, що пропонується зарубіжними компаніями), дає змогу передбачити можливі шляхи розвитку цих технологій на українських ринках.

Щодо інтернет-страхування, то автори констатують швидке зростання його значення на страховому ринку у світовому масштабі. Водночас, аналізуючи досвід Росії, вони зауважують незначні обсяги послуг он-лайн, зазначаючи, що стрімкий розвиток може призвести до підвищення конкуренції у цій сфері, зниження прибутків і, як наслідок, до неминучої реструктуризації страхового ринку з поглинаннями та злиттям його основних операторів.

Розглядаючи напрями розширення та вдосконалення ринку фінансових послуг в Україні (цьому присвячено третій розділ посібника), слід зважати на те, що він перебуває на початковій стадії становлення, адже лиш у 2003 році було прийнято зміни до Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг”, створено Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг, на яку покладено роль провідного регулятора. Це — позитивний момент, оскільки відтак офіційно визнано необхідність втручання держави, аби забезпечити ефективніший розвиток даного ринку.

Оскільки ринок у нашій країні лише формується, застосування інтернет-послуг на нинішньому етапі може видаватися не лише недоречним, а й проблематичним. Автори зокрема наголошують, що ринок страхування взагалі не розвинутий. Це підтверджується існуванням великої кількості діючих компаній, що вказує на нестабільність ринку та його ризиковість, слабкість страховиків, їх недостатню капіталізацію, обмежений спектр послуг тощо. Критична ситуація на вітчизняному ринку страхування життя, який має бути одним із провідних сегментів (як у країнах із розвинутою економікою), є вагомим аргумен-

том на користь думки, що запровадження інтернет-страхування навряд чи виправить ситуацію, що склалася. Який сенс застосовувати новітні технології у відносинах між клієнтом та компаніями, коли немає ні сильних компаній, ні заможних клієнтів, котрі можуть дозволити собі подібні послуги. Запровадження примусового (обов'язкового державного) страхування у тих сферах, де воно повинно бути добровільним, також не сприятиме його популяризації.

Автори наводять поодинокі приклади розвитку страхових інтернет-проектів в Україні. Проте жодної інформації про обсяги реалізованих продуктів не дають. Це вкотре свідчить, що такі проекти мають швидше інформаційно-рекламний характер.

Ситуація з інтернет-трейдингом значно краща, ніж з інтернет-страхуванням, але також не вельми оптимістична. Більшість угод здійснюється через Першу фондову торговельну систему, тобто розподілену комп'ютерну мережу, що складається зі спеціалізованих програмно-технічних комплексів і виділених ліній зв'язку. Хоча торги проводяться в режимі реального часу, все ж говорити, що ця система цілком відповідає умовам інтернет-трейдингу, не доводиться. Адже вона повинна забезпечувати не лише торгівлю через Інтернет, а й прийняття заявок та укладення договорів у межах торговельної системи.

Інтернет-банкінг в Україні також практично не впроваджується. Попри поодинокі діючі системи — Приват-банку (Приват-24), Міжнародного комерційного банку (ICB-net), пілотні проекти інших банків (лише з елементами інтернет-банкінгу), надання послуг WAP-банкінгу та SMS-банкінгу, — в країні бракує належної культури користування Інтернетом. Це засвідчують і самі автори: 8 користувачів на 1 тисячу жителів — замале досягнення, щоб говорити про можливість розвитку інтернет-технологій на ринку фінансових послуг. До того ж низька пропускна спроможність наявних каналів та висока вартість підключення і користування Інтернетом роблять його непривабливим для більшості користувачів, тоді як саме масовість цих послуг є головною умовою їх поширення.

Звичайно, можна погодитися з авторами, що об'єктивно комерційні банки є найпотужнішими учасниками ринку фінансових послуг, і тому насамперед від них слід очікувати перших вдалих кроків у розвитку нових банківських продуктів. Але, на нашу думку, в найближчій перспективі банки розвиватимуть в основному карткові проекти і системи типу “клієнт — банк”.

У посібнику, зокрема, розглядаються необхідні умови для виходу банків на ринок фінансових інтернет-послуг. Це послідовні кроки зі створення інфраструктури, яка б дала змогу в майбутньому впроваджувати системи електронного бізнесу. Автори наголошують на тому, що запровадження інтернет-банкінгу є не самоціллю, а “об'єктивною необхідністю становлення сучасних і конкурентних систем фінансового обслуговування та зміцнення банківського сектору”. Вони наводять низку аргументів, які свідчать, що в Україні вже створено технологічну основу для функціонування систем інтернет-банкінгу. Водночас викладено і контраргументи, які заперечують можливість використання таких технологій вітчизняними приватними користувачами. Відтак на нинішньому етапі розвитку пропонується створити інформаційно-довідкову систему банку, розмістити її в мережі Інтернет, аби використовувати як один із каналів спілкування з клієнтами, партнерами, громадськістю, а також як маркетинговий засіб для просування торгової марки банку. У цьому

немає новизни, адже більшість банків уже відкрила свої інтернет-сторінки, які виконують частину або всі зазначені функції. Автори пропонують на основі таких систем іти далі — використовувати їх як інструмент реалізації інших, важливіших проєктів, як-от: створення спеціалізованих баз даних про клієнтів, упровадження нових методів розширення клієнтської бази, продаж фінансових продуктів на основі персоналізації обслуговування тощо. Це є елементом е-CRM — управління відносинами з клієнтами, партнерами у складі інтегрованої системи е-бізнесу, тобто цим досягається максимальне наближення до технології інтернет-банкінгу.

Прогнозуючи збільшення потреби економіки України у кредитних ресурсах і ймовірно неспроможність комерційних банків їх забезпечити, автори наголошують на необхідності створення спеціалізованого торговельного майданчика з інтернет-кредитування та надання кредитів за принципами аукціону, засновником якої має стати група банків. Це досить цікавий проєкт, який може дати не лише значний поштовх до розвитку банківських інтернет-технологій, а й допоможе мінімізувати витрати банків, знайти нових клієнтів, забезпечити для них прийнятні умови кредитування та розширити спектр супутніх послуг, перетворюючи банківські установи у своєрідні “супермаркети” фінансових інтернет-послуг.

Дослідження авторів та їх висновки щодо перспектив надання банками послуг через мережу Інтернет свідчать про необхідність комплексного підходу до вирішення проблеми. Вони пропонують створити систему електронної комерції на основі тіснішої взаємодії між банківськими установами та підприємствами. Це має оптимізувати напрями та обсяги платежів, підвищити роль банку в реалізації фінансово-виробничої стратегії клієнтів і банків-партнерів. Автори наводять також конкретні шляхи досягнення поставлених цілей з урахуванням досвіду зарубіжних фінансово-кредитних установ. Зокрема, для реалізації такої стратегії необхідно, використовуючи концепцію електронних торговельних майданчиків, створити центри е-комерції. Пропонуються функціональні моделі електронного торгового будинку та спеціалізованого торговельного майданчика як системи, спроможні забезпечити на належному рівні весь спектр взаємодій між банками й суб'єктами господарювання.

Природно, що реалізація подібних проєктів неможлива без відповідного нормативно-методичного забезпечення. Насамперед, на думку авторів, треба адаптувати чинні нормативні акти, розробити і прийняти в установленому порядку нові, зокрема привести національне законодавство у відповідність із основними міжнародними документами у цій галузі

— типового закону ЮНСИТРАЛ “Про електронну торгівлю”, конвенції “Про електронні операції”, директиви ЄС “Про деякі правові аспекти інформаційних суспільних послуг, зокрема електронної комерції на внутрішньому ринку”. Автори вважають своєчасним введення в дію законів України “Про електронний цифровий підпис” і “Про електронні документи та електронний документообіг”, які визначають та закріплюють засади застосування й використання електронного цифрового підпису та електронних документів. Важливо розробити й інші закони — “Про електронну комерцію” та “Про електронні фінансові послуги”, — спрямовані на легалізацію електронної комерції, закріплення її базових принципів і основ надання електронних фінансових послуг, а також на захист інтересів споживачів при здійсненні операцій та отриманні послуг через мережу Інтернет.

Окремо виділимо проведені дослідження з питань, пов'язаних з управлінням ризиками в системах фінансових інтернет-послуг. Враховуючи їх специфічність, автори подають класифікацію основних чинників ризику надання фінансових послуг, яка дає змогу всебічно оцінити стан об'єкта управління у процесі його вивчення. Зокрема, пропонується аналізувати структуру та потенційні ризики системи на основі методу аналізу ієрархій (МАІ) Т.Л.Сааті. Із застосуванням цього методу в посібнику наводяться розрахунки на основі експертних тверджень щодо груп ризиків, пов'язаних із поставкою фінансових послуг і впровадженням нових фінансових інструментів. Ці рівняння дають змогу визначати ризик для різних сценаріїв розвитку подій. Проаналізовано також деякі специфічні ризики, пов'язані з е-бізнесом, та висловлено думки щодо можливого їх уникнення.

Результати досліджень і рекомендації, подані у посібнику, дають підстави для висновку, що у найближчому майбутньому інтернет-технології все інтенсивніше впроваджуватимуться на ринку фінансових послуг України. Вони стануть вагомим доповненням традиційних шляхів надання фінансових послуг.

Новий посібник вочевидь прислужиться широкому колу читачів. Він зацікавить і фахівців-практиків у галузі електронного бізнесу, і керівників банківських установ, страхових та брокерських компаній, і науковців, і, звісно, студентів, котрі опановують курси й теми з даної проблематики. □

Анатолій Мороз,

завідувач кафедри банківської справи Київського національного економічного університету. Заслужений діяч науки і техніки України, доктор економічних наук, професор.

Кубок монастирський. Срібло, позолота, карбування. Німеччина, Аугсбург, поч. XVII ст. Із фондів сховища № 1 Державної скарбниці НБУ.

Ваза. Срібло, позолота, карбування. Англія, Лондон, 1815 р. Із фондів сховища № 1 Державної скарбниці НБУ.

Кухоль декоративний. Срібло, позолота, карбування. Німеччина, Аугсбург, кінець XVII ст. Із фондів сховища № 1 Державної скарбниці НБУ.

Міні-рецензія/

Новий погляд на інвестиційно-інноваційну модель економічного зростання

Осецький В.Л. Інвестиції та інновації: проблеми теорії і практики: Монографія. — К.: ІАЕ УААН, 2003. — 412 с.

Проблеми, які розглядає кандидат економічних наук, доцент Київського національного університету ім. Тараса Шевченка В.Осецький у монографії “Інвестиції та інновації: проблеми теорії і практики”, дійсно актуальні. Кожна з них теоретично і практично значуща, оскільки відбиває сутність і специфіку інвестиційних відносин, є складовою державного регулювання, системного прогнозування й моделювання інвестиційної та структурно-інноваційної політики. Концептуальну засаду вивчення інвестиційних та інноваційних підходів становить синергетична теорія багатомірності й динамічності; аналіз формування та побудови інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки України здійснено на мікро- та макрорівнях. Зауважимо новизну методології дослідження, чіткість структури, ясність і виразність мови. Порухнені проблеми висвітлюються з позицій новітніх досягнень економічної думки. Монографія складається з п’яти розділів, які містять відповідні тематичні блоки, де автор дає своє бачення теоретичних і прагматичних засад інвестиції та інновації як головних чинників економічного розвитку.

У вступі В.Осецький констатує: складність економічної ситуації в Україні полягає в тому, що оптимальну інвестиційно-інноваційну модель економічного зростання досі не сформовано. Інвестиції, інновації стали “модними” поняттями в економічних науках, провідною сентенцією в рекомендаціях учених-економістів, популярними виразами політиків. Зміни, що відбуваються в економіці, змушують дослідників по-новому сприймати проблеми, які традиційно висвітлюються в економічній літературі.

Що ж таке “інвестиції” та “інновації”? Чи можна розробити комплексні інвестиційні механізми, що забезпечують залучення інвестицій? На яких напрямках слід концентрувати інвестиційні ресурси, аби прискорити впровадження інноваційної моделі розвитку української економіки? Відповіді на ці питання, поставлені в монографії, не лише розкривають сучасний стан інвестиційно-інноваційної діяльності в Україні, а й визначають інвестиційні пріоритети, формують інноваційну стратегію трансформаційних перетворень.

Великий розділ книги присвячено еволюції теорії інвестицій та інновацій у процесі соціально-економічного розвитку. В ньому широко представлені наявні в економічній літературі точки зору на проблеми інвестиційно-інноваційної діяльності. Проте автор не обмежується лише їх описом, а, наголошуючи на обґрунтованості кожної, спонукає читача до самостійного міркування. Такий підхід налаштовує на глибоке розуміння складності інвестиційного процесу, інноваційного розвитку економіки, взаємодоповненості різних підходів і концепцій.

Однією з примітних рис викладу й визначення економічної сутності інвестицій та інноваційної діяльності є пильна увага автора до аналізу інвестиційних процесів, що відбуваються під впливом об’єктивних економічних законів і факторів інституціонального розвитку. Йдеться про характеристику інвес-

тицій, по-перше, на рівні визначення їх сутності, по-друге, на рівні змісту й форм функціонування і, по-третє, на рівні емпіричних інвестиційних форм економічного розвитку.

Механізми регулювання інвестиційно-інноваційних процесів в умовах ринкової трансформації розглянуто в другому розділі монографії. Особливу увагу приділено специфічному різновиду грошей — інвестиційним (за деякими оцінками, у світі частка інвестиційних грошей становить 70—75% від їх загальної маси), які не мають на даний момент матеріального забезпечення, а залежать виключно від результатів, що будуть одержані в майбутньому. Якщо потрібні для їх забезпечення блага в майбутньому не будуть створені, інфляція “з’їдає” такі гроші. З точки зору автора, саме розвиток і поширення інвестиційного механізму підприємницьких проектів за рахунок “майбутніх грошей” породив принцип “тимчасової цінності грошей”, сутність якого вперше сформульовано І. Фішером.

Значну увагу приділено механізмам стимулювання таких інноваційно-інвестиційних процесів, які б відповідали новим економічним і соціально-політичним реаліям, забезпечували приплив капіталу для розвитку внутрішнього ринку високих технологій.

Третій розділ монографії присвячено фінансовому забезпеченню інвестиційного процесу в трансформаційній економіці, тобто наявній структурі джерел фінансування інвестицій (внутрішніх та зовнішніх) на макро- і мікроекономічному рівнях. Обґрунтовано напрями використання джерел інвестування, визначено роль фінансово-інвестиційних інститутів у фінансуванні інноваційного розвитку, зокрема банків.

У четвертому розділі наголошено на ролі лізингу в підвищенні ефективності реального капіталу. Зазначено, що лізинг формує у підприємстві нові, потужніші мотиваційні стимули, спрямовані на активізацію освоєння підприємствами нових технологій та інновацій, системи захисту й ефективного використання власності.

Цікавим є розділ, присвячений інвестиційно-інноваційній моделі економічного зростання. Розширено можливості економіко-математичного моделювання як методу дослідження інвестиційних процесів; побудовано інвестиційну модель економічного зростання в контексті формування інноваційної економіки.

Зауважимо концептуальний характер монографії. Всі теоретичні положення в книзі органічно взаємопов’язані, складаються в струнку інвестиційно-інноваційну систему, пронизані наскрізними об’єднуючими ідеями. Все свідчить про те, що робота В.Осецького є результатом глибоких теоретичних пошуків й узагальненням реальної інвестиційної та інноваційної практики.

Леонід Безчасний,

доктор економічних наук, член-кореспондент Національної академії наук України.

Коротким рядком /

Калейдоскоп подій

У СВІТІ

МВФ попередив про небезпеку обвалу курсу долара

Американській і світовій економіці може загрожувати “некероване” зниження обмінного курсу долара. Про це попередили автори нового звіту МВФ про стан економіки США, підготовленого за підсумками традиційних щорічних консультацій з органами державної влади. Головне джерело небезпеки вони вбачають у величезних обсягах бюджетного дефіциту, дефіциту платіжного балансу та державного боргу США.

За словами міністра фінансів США Джона Сноу, “вашингтонська влада — за сильний долар, однак обмінні курси повинні вільно визначатися на відкритих і конкурентних ринках”. Аналітики коментують це висловлювання як свідчення того, що США не готові до валютної інтервенції на підтримку долара.

Британський прем'єр планує до 2007 року перейти на євро

Прем'єр-міністр Великобританії Тоні Блер оголосив про намір (у разі свого переобрання в травні або червні на третій термін) перейти до 2007 року на єдину європейську валюту. Після перемоги лейбористів на виборах 1997 року перехід Великобританії на євро декларувався Блером як одне з пріоритетних завдань, проте реалізувати його досі не вдалося. Нинішній прем'єр продовжує наполягати на тіснішій інтеграції Великобританії з економічною системою Євросоюзу і вважає, що введення євро позитивно позначиться на фінансовому становищі громадян країни.

Норвезький експеримент

У Норвегії розпочато експеримент із масового впровадження послуг повністю електронного банкінгу. Уряд королівства видав спеціальну ліцензію банку Contorpronto, згідно з якою всі перекази грошових коштів його клієнтів можуть здійснюватися безготівковим і безконтактним способом. Відтепер, щоб заплатити за обід у Макдональдсі, клієнту Contorpronto не обов'язково мати при собі чекову книжку чи кредитну картку, — достатньо скористатися звичайним стільниковим телефоном. У чеку за щойно куплений біг-мак міститься спеціальний числовий код, який необхідно надіслати в SMS-центр банку, і гроші відразу ж перекажуть на рахунок Макдональдса.

Contorpronto запевняє, що новий спосіб розпорядження грошима абсолютно безпечний. Передбачається, що найближчим часом до системи SMS-оплати приєднається ще кілька компаній.

Вестерн Юніон знизив тарифи на грошові перекази з Канади в Україну

Провайдер послуг грошових переказів корпорація Вестерн Юніон знизила на 7—9% (поки що до 30 червня нинішнього року) тарифи на грошові перекази в Україну

з Торонто і Гамільтона (Канада).

Відтепер за грошовий переказ обсягом від 0.01 до 100 канадських доларів треба платити не 17, а 15 канадських доларів; тарифи на перекази від 100.1 до 200 канадських доларів знижено з 24 до 20, від 200.01 до 300 — з 31 до 25, від 300.01 до 400 — з 36 до 32, від 400.01 до 500 — з 44 до 41, від 500.01 до 1 000 — з 49-66 до 41, від 1 000.01 до 10 000 — з 75-405 до 45 канадських доларів.

Серед призерів Вестерн Юніон — відділення банку “Аваль”

Вестерн Юніон визначив трьох переможців конкурсу, який щорічно проводиться за програмою “Клуб-500” серед банків-агентів Європи, Близького Сходу та Африки. Одним із них стало Запорізьке відділення банку “Аваль”. Нагадаємо, що переможців конкурсу визначають за звітами “покупців-агентів”, які відвідують пункти “Клубу-500” інкогніто. Якість послуг оцінюється ними за цілою низкою критеріїв, серед яких — надійність, ставлення до клієнта, швидкість і безпека обслуговування. Окрім переможця, до “Клубу-500” входять ще 23 вітчизняні банківські установи, які співпрацюють із Вестерн Юніон.

В УКРАЇНІ

Ініціатива НБУ

Національний банк України вніс на розгляд Верховної Ради законопроект, у якому запропоновано відмовитися від запровадження з 1 січня 2005 року оподаткування (за ставкою 5%) доходів фізичних осіб від вкладів (деPOSITIV), розміщених на термін понад 1 рік, а також від оподаткування ощадних (деPOSITIVних) сертифікатів, розміщених у банках на такий же термін.

НБУ кредитуватиме банки під заставу державних єврооблігацій

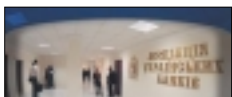
15 січня 2004 року Національний банк повідомив банки України про своє рішення приймати від них як забезпечення під рефінансування не лише облігації внутрішньої державної позики, а й українські державні єврооблігації. Крім євробондів і ОВДП, прийматимуться також облігації місцевих позик, підприємств, які перебувають на балансі банків, векселі суб'єктів господарювання та Державного казначейства.

Кабмін підвищив дохідність ПОВДП

Кабінет Міністрів України підвищив на 9.33 відсоткового пункту (з негативного значення — мінус 0.65 — до 8.68% річних) встановлений процентний дохід, який має сплатити протягом 2004 року за процентними облігаціями внутрішньої державної позики. Як повідомило управління взаємодії з громадськістю та ЗМІ Міністерства фінансів, за одну облігацію номіналом 1 тис. гривень передбачено сплачувати щомісячний купонний дохід на суму 7 гривень.

Погашення кредитів, наданих агрогосподарствам, пролонговано

Комерційні банки, які надали кредити аграріям під урожай 2003 року, на прохання Кабінету Міністрів пролонгували погашення позик приблизно 40% господарств до 1 жовтня 2004 року у зв'язку з неврожаєм зерна в році, що минув. За словами віце-прем'єр-міністра Івана Кириленка, банки погодилися переформити кредити за ставкою не вище 21%. Із них 16% має відшкодувати держава, господарства ж сплатять лише 5%.

АУБ проти підвищення вартості охоронних послуг

Асоціація українських банків висловила невдоволення підвищенням Державною службою охорони з 1 січня 2004 року вартості охоронних послуг для банків на 30—50% — до 12.37—14.5 гривні за годину. “Постійні й невинуваті підвищення цін з боку ДСО є наслідком відсутності в Україні відповідного законодавства про охорону і повноцінну конкуренцію на ринку”, — говорить у заяві президента асоціації Олександра Сугоняка. Члени АУБ водночас ініціюють внесення змін до Закону “Про банки і банківську діяльність”, що дало б змогу банкам мати власну озброєну охорону.

АУБ пропонує вдосконалити механізм контролю за виконанням нормативу мінімального капіталу в євро

З ініціативи Асоціації українських банків в НБУ відбулася нарада з приводу виконання банками визначених у євро вимог стосовно мінімального розміру капіталу та можливих санкцій з боку центрального банку.

— Суть проблеми полягає в тому, — зауважив президент АУБ Олександр Сугоняк, — що мінімальні вимоги щодо розміру капіталу банків визначаються в євро. При суттєвому підвищенні його курсу (а протягом 2003 р. він зріс більш як на 20%) це призводить до формального порушення окремими банками відповідного нормативу. Застосування санкцій ставить ці банки (як правило, малі) у нерівні умови, призводить до порушення конкуренції на ринку та дестабілізації роботи фінансово здорових банків.

У ході наради та обміну думками заступник Голови НБУ Олександр Шлапак запропонував у робочому порядку виробити такий механізм контролю за виконанням нормативу мінімального розміру регулятивного капіталу, який би не давав формальних підстав для застосування відповідних санкцій.

АУБ вважає передчасним відкриття філій іноземних банків в Україні

Асоціація українських банків надіслала на розгляд Верховної Ради зауваження та пропозиції до законопроекту “Про внесення змін до Закону України “Про банки і банківську діяльність”, які переважно стосуються відкриття в нашій країні філій іноземних банків. На думку АУБ, діюче нині законодавство дає змогу вільно відкривати дочірні банки з капіталом іноземних інвесторів. Відкриття ж у державі ще й філій іноземних банків, вважають члени асоціації, є передчасним. На думку експертів АУБ, це призведе до появи в Україні філій іноземних банків із країн з невисоким суверенним рейтингом та недостатнім рівнем банківського нагляду.

Сергій Тігіпко вважає занепокоєння АУБ щодо можливого дозволу іноземним банкам відкривати філії в Україні перебільшеним

Голова Національного банку Сергій Тігіпко не поділяє думки представників Асоціації українських банків, що надання дозволу іноземним банкам відкривати філії в Україні є передчасним.

Після зустрічі 15 січня з головою Народного банку Китаю Чжоу Сяочуанем він заявив журналістам: “Вважаю, що позиція асоціації є упередженою. Ми вважаємо, що додаткова конкуренція потрібна, і сподіваємося, що Верховна Рада схвалить відповідний закон”.

Тенденції на фондовому ринку

Перша фондова торговельна система підбила підсумки 2003 року. Індекс ПФТС за результатами року зріс майже на 60%, а рівень капіталізації ринку — лише на 10%. На думку президента ПФТС Ірини Зарі, незначне підвищення капіталізації зумовлене тим, що протягом минулого року чимало цінних паперів було вилучено з лістингу. “За умови зростання попиту пропозиція цінних паперів фактично не збільшувалася”, — зауважила Ірина Заря. Серед негативних чинників, які нині особливо відчутно впливають на стан фондового ринку в Україні, — зменшення кількості цінних паперів, що перебувають у вільному обігу.

Фонд гарантування вкладів підбив підсумки діяльності у 2003 році

Нині у Фонд гарантування вкладів фізичних осіб входить 148 постійних і 5 тимчасових банків-учасників. На 1 січня 2004 року загальна сума коштів, акумульованих фондом, становила 242.8 млн. грн. Серед осіб, яким здійснено гарантовані виплати, — 217 140 вкладників АК АПБ “Україна” (їм сплачено 32.1 млн. грн., або 86.9% від загальної суми відшкодування); 167 вкладників АКБ “ОЛБанк” (відшкодована сума дорівнює 227.6 тис. грн., або 82.9% від загальної суми відшкодування); 3 805 вкладників АТ “Наш банк” (на 1 січня 2004 року їм сплачено 6.8 млн. грн., або 91% від загальної суми відшкодування) та інші.

Пенсійний фонд обрав 17 банків для виплати пенсій у регіонах

Конкурсна комісія Пенсійного фонду визначила 17 банків, з якими буде укладено угоди про обслуговування у 2004—2005 роках виплат пенсій і грошової допомоги в регіонах. Зокрема банк “Володимирський” обслуговуватиме виплати пенсій у Сумській області, Кредит-банк (Україна) — у Львівській. Серед інших банків, що співпрацюватимуть із Пенсійним фондом у різних районах та містах країни, — “Київська Русь”, МТ-банк, “Форум”, “Мрія”, “Базис”, Експрес-банк, ВАБанк, “Хрещатик”, Імексбанк, Мегабанк, Індекс-банк, Укргазбанк, Брокбізнесбанк, “Фінанси та кредит”, Український професійний банк. Загалом нині право відкривати рахунки для виплати пенсій і грошової допомоги мають 64 українських банки.

До речі: банківські установи, в яких можуть відкриватися рахунки для виплати пенсій і грошової допомоги, зобов’язані за бажанням пенсіонера або одержувача допомоги забезпечити їм доставку грошей додому. Це неодмінна передумова укладення відповідної угоди з Пенсійним фондом.

У БАНКАХ УКРАЇНИ

Банк “Аваль” одержав черговий транш від ЄБРР

Банк “Аваль” одержав черговий транш від ЄБРР у сумі 1 млн. доларів США для кредитування малого і мікробізнесу. Сума окремого кредиту для ведення так званого мікробізнесу може досягати 20 тис. доларів США чи еквівалента у гривні, для ведення малого бізнесу — 75 тис. доларів США. Процентна кредитна ставка визначається за рішенням кредитного комітету банку. “Аваль” надає малі та мікрокредити за програмою Німецько-українського фонду. Кредитний портфель по лінії НУФу за 2003 рік збільшився в 2.5 рази і на 1 січня 2004 року становив 26.6 млн. грн.

Банк “Надра” розпочав співпрацю з німецьким банком “АКА”

2 січня 2004 р. банк “Надра” уклав угоду про надання кредитної лінії під страхове покриття “Euler Hermes” з німецьким банком “АКА” (Ausfuhrkredit-Gesellschaft mbH, м. Франкфурт-на-Майні). Це дасть змогу клієнтам банку, які імпортують товари й послуги з Німеччини, отримувати довгострокове фінансування в найкоротші терміни в рамках заздалегідь схваленої кредитної лінії.

Банк “Надра” емітував понад 800 тисяч платіжних карток

До початку 2004 року обсяг емісії платіжних карток банку “Надра” перевищив 800 тисяч штук. Значну частку в загальній кількості карток становлять унікальні для України банківські продукти — “MasterCard Electronic” та “Maestro Prepaid” фіксованого номіналу.

Картковий продукт “MasterCard Electronic” банку “Надра”, що випускається з логотипом міжнародної дисконтної системи ETN, визнано міжнародною платіжною системою MasterCard Europe S.A. таким, що не має аналогів у світі. Крім низки інших, його особливостями є доступність широким верствам населення, безстрокове кредитування за програмою “Справжня кредитна картка”, можливість отримання знижок у мережі компаній — партнерів дисконтної системи ETN в Україні, підвищений захист від шахрайства завдяки 100-відсотковій електронній авторизації операцій та цілодобовому моніторингу підозрілих операцій.

Агентство Fitch підвищило рейтинг ПУМБ

Міжнародне рейтингове агентство Fitch підвищило зі ССС+ до В- довгостроковий рейтинг Першого українського міжнародного банку (ПУМБ). Поліпшено також прогноз за рейтингами — зі “стабільного” до “позитивного”.

Ощадбанк нарощує обсяги грошових переказів

Державний ощадний банк України продовжує стабільно нарощувати обсяги грошових переказів у національній валюті через власну банківську мережу. Так, упродовж 2003 року цією послугою скористалися понад 60 тисяч його клієнтів, переказавши майже 22 млн. гривень, що на третину більше порівняно з попереднім роком.

На думку фахівців Ощадбанку, зростанню попиту на зазначену послугу сприяє кілька чинників. Найважливіші серед них — низькі тарифи (за переказ у сумі до 1000 грн. відправник коштів сплачує 2%, від 1000 до 50 000 грн. — 1%, понад 50 000 грн. — 0.5 %) та розгалуженість філійної мережі, яка нині налічує понад 6.7 тис. установ, із котрих 3.2 тис. знаходяться у сільській місцевості. Переказати гроші можна в будь-який населений пункт, де є установа Ощадбанку. При цьому відправнику переказу необхідно вказати в заяві лише прізвище, ім'я, по батькові отримувача коштів та номер найближчої за його місцем проживання установи банку.

“Аркада-фонд” реорганізовано в іпотечну компанію

Після вступу в дію (з 1 січня 2004 року) низки законів, що регулюють іпотечні відносини, інтенсифікувався процес становлення іпотечного ринку в Україні. Одним із перших в іпотечну компанію реорганізувалося товариство з обмеженою відповідальністю “Аркада-фонд” — дочірнє підприємство банку “Аркада”. “Аркада-фонд” займається

випуском облігацій та придбанням повернень за кредитами, наданими банком “Аркада” на будівництво житла.

“Аркада” кредитуватиме по-новому

Акціонерний комерційний банк “Аркада” приступив до виконання нової іпотечної програми довгострокового кредитування населення на будівництво і придбання житла. Якщо раніше ставка банку за позичками на термін 30 років дорівнювала 10.5% річних (в одінах), то нині “Аркада” надає кредити терміном на 10 років за ставкою 7% річних (в одінах). Нова програма розрахована на людей, які можуть чітко розрахувати свої фінансові сили, оскільки не передбачає довгострокового погашення кредиту. Це, вважають у банку, стимулюватиме потенційних клієнтів оптимально планувати бюджет сім'ї.

Правекс-банк почав торгувати безготівковими банківськими металами

Правекс-банк почав торгувати безготівковими банківськими металами (золотом, сріблом, платиною, паладієм) із відображенням операцій на рахунках клієнтів. Як стверджує прес-служба банку, вартість безготівкових банківських металів нижча, ніж готівкових, а маржа між ціною їх купівлі та продажу менша, ніж у разі проведення операцій зі злитками. Зазначимо, що Правекс-банк — найбільший оператор на ринку банківських металів. У 2003 році банк продав близько 3 тонн банківських металів; це — у 2.5 раза більше, ніж було продано в 2002 році.

ПІДКОВА для автомобілістів

В Україні за участі Укрексімбанку та Автомобільної федерації вперше впроваджується Програма індивідуальної допомоги і комплексного обслуговування власників автомобілів (ПІДКОВА). Нею передбачено розвиток та вдосконалення послуг для автомобілістів і автотуристів на базі міжнародних платіжних карток. Програма запроваджується під егідою міжнародної платіжної системи EuroPay International і Міжнародного туристичного альянсу (AIT).

Новий дизайн платіжних карток “Авалія”

Банк “Аваль” змінює дизайн своїх міжнародних платіжних карток. Відтепер на них розмішуватимуться зображення пам'ятних і ювілейних монет із серії “Княжа Україна”. Зокрема, на Mastercard Mass буде зображено пам'ятну срібну монету “Аскольд”, на Visa Classic — “Данило Галицький”. За інформацією відділу маркетингу банку, протягом року планується змінити дизайн усіх міжнародних платіжних карток “Авалія”.

Програма “Монети світу”

Банк “Аваль” започаткував програму “Монети світу”. Із цією метою за контрактом із Австралійським монетним двором придбано партію монет із золота 999.9 проби (загальною масою 11 кг) і срібла 999.0 проби (150 кг).

Найближчим часом у продаж в усі обласні дирекції банку надійдуть монети із серій “Динозаври”, “Самородки”, “Флора”, “Фауна”, “Комахи” та інші.

За повідомленнями офіційних сайтів Міністерства фінансів України, Асоціації українських банків, АППБ “Аваль”, Укрексімбанку, банку “Надра”, інформаційної агенції “Українські новини”, сайту UABanker.net. та інших інформаційних агентств.

Українські банки — до рівня європейських стандартів

16 січня 2004 року в Національному банку України відбулося засідання круглого столу на тему “Наближення діяльності банківського сектору України до вимог Європейського Союзу”, організованого НБУ та Українсько-європейським консультативним центром з питань законодавства. У роботі взяли участь експерти Світового банку, представництв ЄС та ОБСЄ в Україні, фахівці Національного банку, урядових структур, Адміністрації Президента, Верховної Ради України, представники посольств Греції та Німеччини, банкіри, науковці.

Голова НБУ **Сергій Тігішко** так визначив мету діяльності, в руслі якої проводилося засідання круглого столу: розробка програми адаптації українського банківського сектору до вимог Європейського Союзу. “Аби банківська система стала безперечним лідером української економіки, могла вирішувати власні питання й підтягувати реальний сектор економіки, ми повинні перейняти європейські стандарти і підходи до роботи. Це той магістральний шлях, який допоможе сформувати в Україні ефективну ринкову економіку, спроможну на рівних конкурувати з європейськими країнами”, — зауважив Голова НБУ.

Вітчизняний банківський сектор має значні успіхи на шляху інтеграції до ЄС. Спеціальний підрозділ юридичного департаменту Національного банку України контролює всі законодавчі рішення, ініційовані НБУ, Президентом, народними депутатами, Кабінетом Міністрів. Досягнуто високого ступеня уніфікації інструментів та механізмів монетарної політики НБУ з інструментами, які застосовує Європейський центральний банк. Діюча курсова політика сприяє досягненню Копенгагенських критеріїв, зокрема стосовно макроекономічної та фінансової стабільності. Голова Національного банку сформулював завдання вітчизняної банківської системи щодо наближення до стандартів Євросоюзу, наголосивши на запланованих на 2004 рік заходах з усунення невідповідностей між банківськими законодавствами України і ЄС.

Посол Європейського Союзу в Україні пан **Норбер Жустен** високо оцінив результати реформування фінансового сектору нашої країни. Підтримка процесу адаптації українського законодавства до законодавства ЄС — один з основних напрямів співпраці між Євросоюзом і Україною. Із цією метою, власне, й створено Українсько-європейський консультативний центр з питань законодавства UEPLAC.

Директор UEPLAC доктор **Йоганне Пост** подякував за конструктивну і плідну співпрацю та взаєморозуміння з боку НБУ, завдяки чому зроблено конкретні кроки щодо адаптації українського законодавства до законодавства ЄС. Доктор Пост озаймовив учасників обговорення з ідеєю розробленої центром матриці показників ефективності наближення законодавства. У матриці не просто порівнюються законодавчі акти і механізми. В процесі адаптації законодавства враховуються економічні потреби країни та необхідність тіснішої взаємодії між юридичними системами України і ЄС. Тобто спочатку окреслюються найнагальніші проблеми України, а затим розглядаються існуючі в ЄС моделі, які здатні їх вирішити. Втілення за-

ходів, визначених за допомогою матриці, відповідає директивам ЄС і є першим кроком щодо модифікації конкретних законодавчих актів України.

Експерт UEPLAC доктор **Міхаель Потт** у своїй доповіді розглянув шляхи наближення банківського законодавства нашої країни до права ЄС. Він торкнувся питання банківської ліцензії Євросоюзу, зазначивши що Україна досягла значного прогресу стосовно технічних аспектів банківського законодавства. Упровадження євродиректив — обов'язкове для України, — наголосив доктор Потт, — але те, яким чином це робити, залежить від економічного стану країни. Експерт із майже 25-річним стажем, фахівець із питань єдиної банківської ліцензії ЄС, він знову і знову акцентував увагу на тому, що при адаптації законодавства слід зважати на реальні умови, які склалися в країні, на стан українського суспільства. “На підставі матриці можу сказати, що Україна рухається у правильному напрямі”, — підсумував доктор Потт.

В обговоренні взяли участь представники банків зі 100-відсотковим іноземним капіталом, які мають досвід роботи і в ЄС, і в Україні. **Жак Едуард Ліс Муньє** (банк “Креді Ліоне Україна”), **Герд Врід** (ХФБ-банк Україна) та **Ігор Францкевич** (Райффайзенбанк Україна) охарактеризували рівень вітчизняної банківської системи як “цілком пристойний”, загостривши увагу на проблемі відкриття в Україні філій іноземних банків.

Виступаючи від імені вітчизняних банків, віце-президент Асоціації українських банків **Антоніна Паламарчук** наголосила, що АУБ завжди обстоювала необхідність упровадження міжнародних стандартів банківської діяльності, та окреслила проблеми, які виникли в ході адаптації вітчизняного законодавства з європейським.

Питань законодавчого забезпечення банківської діяльності торкнувся професор Київського національного економічного університету **Анатолій Мороз**.

Про ступінь відповідності українського банківського законодавства законодавству ЄС ішлося у виступах **Олексія Бережного** (управління методологічного та нормативно-організаційного забезпечення фінансового моніторингу НБУ) та **Світлани Фабера** (генеральний департамент банківського нагляду НБУ).

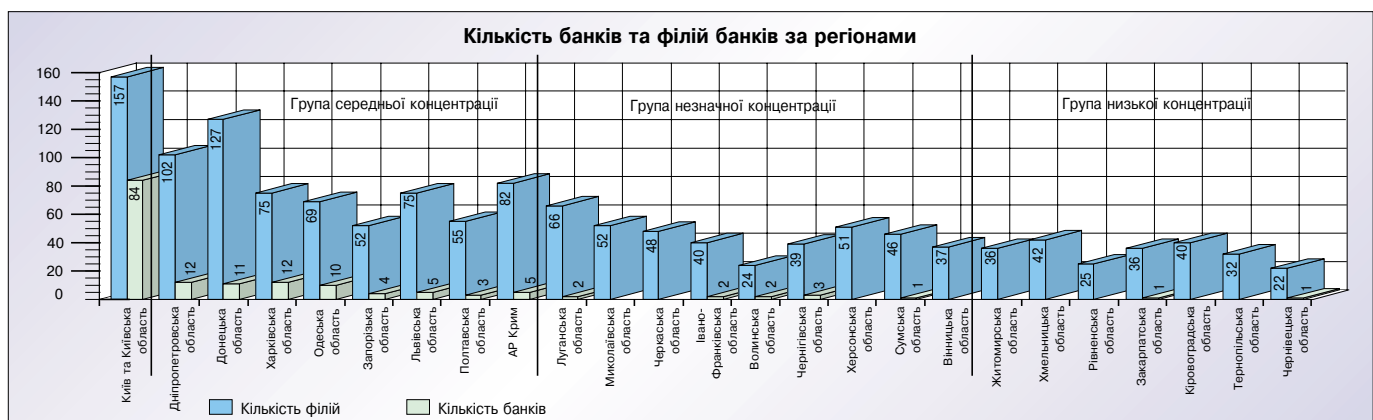
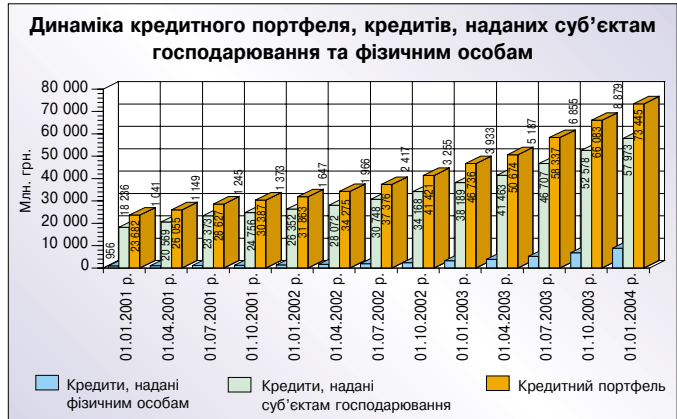
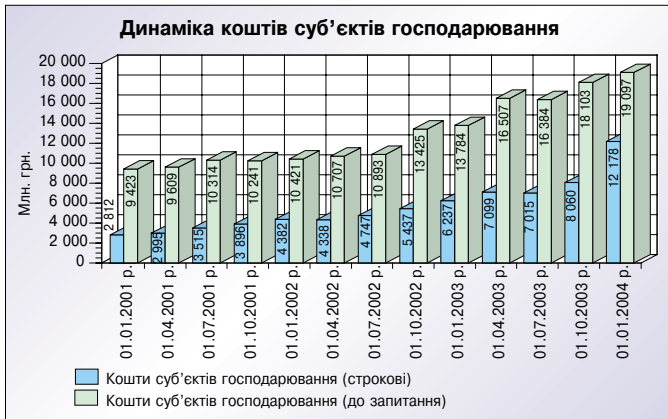
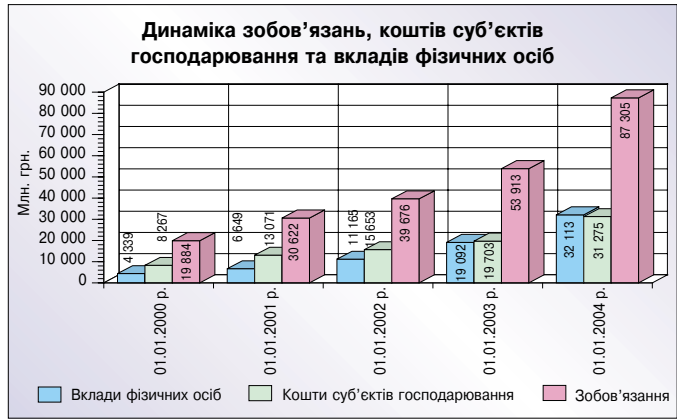
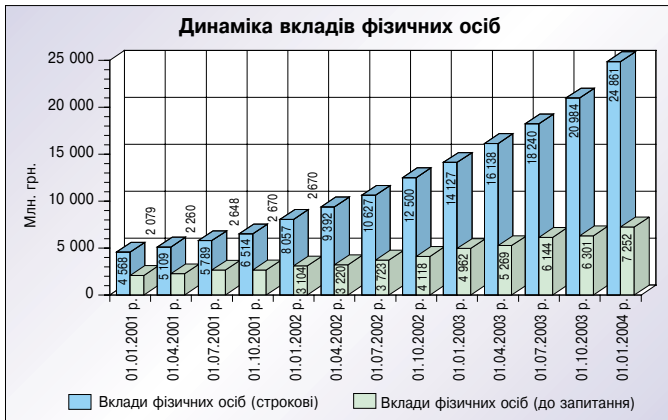
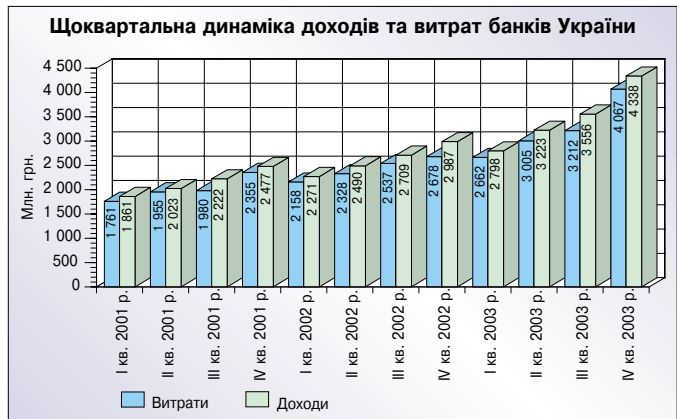
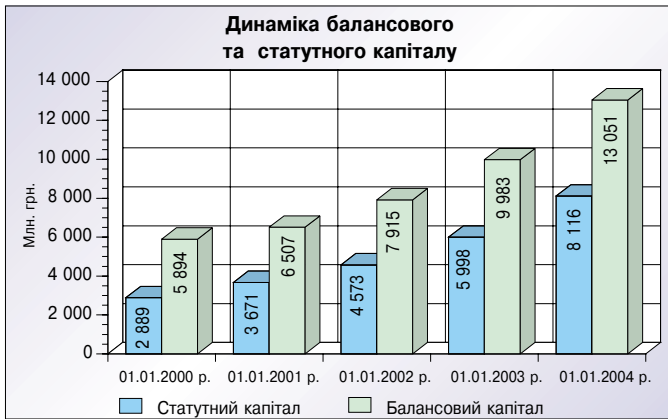
Перший заступник міністра закордонних справ України **Олександр Чалий** головне завдання наближення банківського сектору до стандартів ЄС вбачає у розвитку тіснішого співробітництва між Україною та країнами — членами ЄС. У плані співпраці, представленою європейською стороною, є такі розділи, як монетарна політика й регулювання валютного курсу, фінансові послуги, рух капіталу, інвестиції та їх захист, фінансовий контроль, боротьба з відмиванням “брудних” грошей, фінансовими та економічними злочинами, зазначив О.Чалий. Міністерство чекає нових пропозицій, які можна було б закласти у цей план на наступні 2—3 роки.

У засіданні круглого столу взяли участь численні зарубіжні й вітчизняні фахівці — теоретики та практики, — що дало змогу різнобічно розглянути проблеми адаптації української банківської системи до вимог Євросоюзу. Закриваючи засідання, Голова НБУ не приховував задоволення: всебічне обговорення теми підтвердило, що Національний банк рухається у правильному напрямі. Зрозуміло, кроки, які наближатимуть Україну до її стратегічної мети — членства в ЄС — мають зробити міністерства, відомства, інші державні установи та громадські організації. Що ж до української банківської системи, то вона на цьому шляху не пасе задніх: “Якби все залежало від Національного банку, то проблеми було б вирішено впродовж двох місяців”, — запевнив **Сергій Тігішко**.

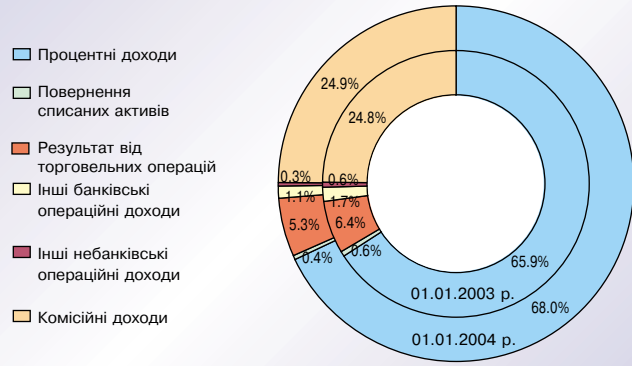

Олег Бакун,
“Вісник НБУ”.

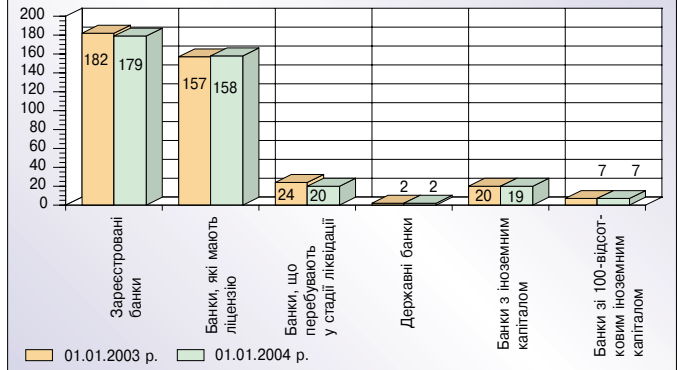
Динаміка фінансового стану банків України на 1 січня 2004 року

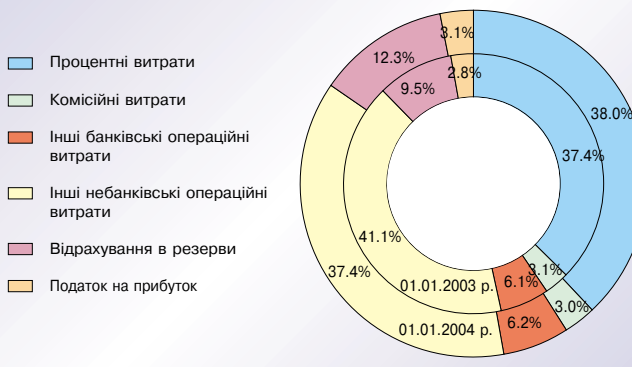
Структура доходів

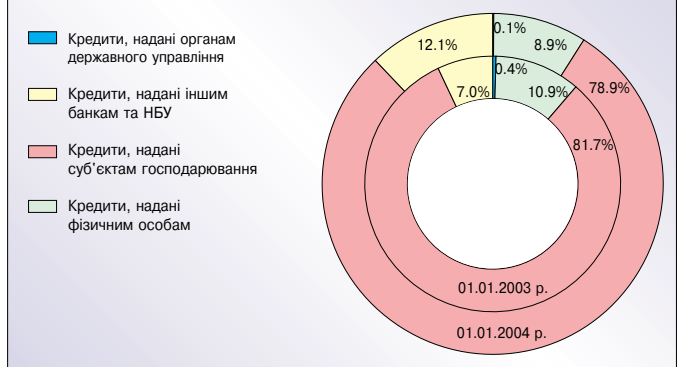
Кількість банків в Україні

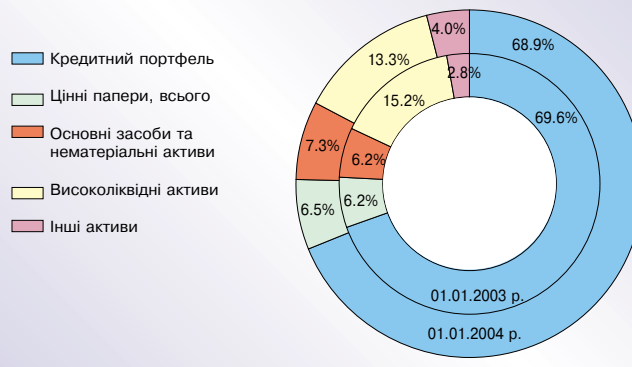
Структура витрат

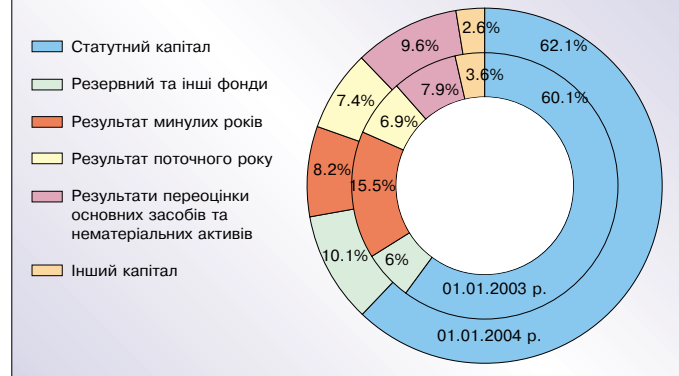
Структура кредитного портфеля

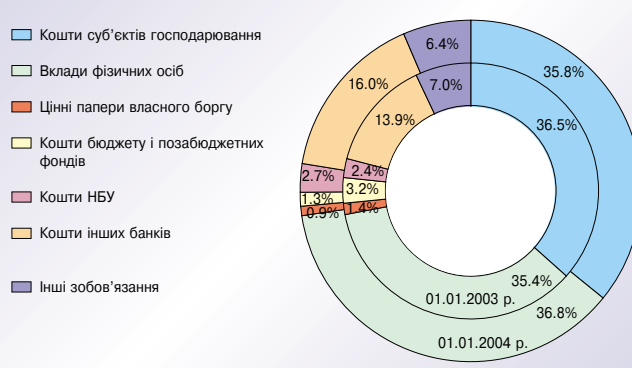
Структура активів

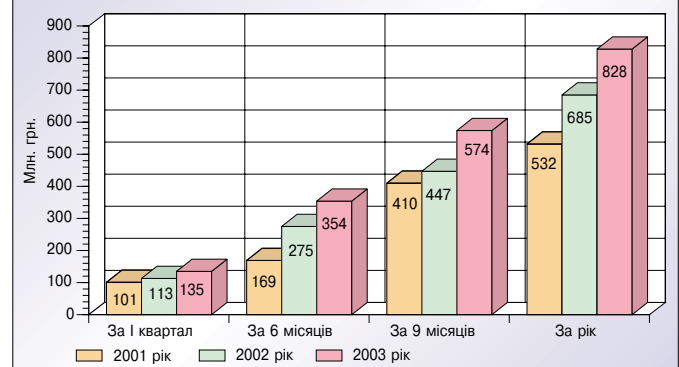
Структура капіталу

Структура зобов'язань

Динаміка прибутку банків України

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками управління аналізу звітності та оперативного моніторингу департаменту методології та планування банківського нагляду НБУ.

Індекси інфляції/

Індекси споживчих цін та цін виробників промислової продукції в Україні у 1991–2003 рр.

Пропонуємо увазі читачів “Вісника НБУ” дані щодо індексів споживчих цін та цін виробників промислової продукції за період із 1991 року. Індекс споживчих цін (індекс інфляції) – показник, що характеризує зміни загального рівня цін і тарифів на товари та послуги, які купує населення для невикористаного споживання. Розрахунок індексу споживчих цін проводиться на базі двох інформаційних потоків: даних про зміни цін, одержаних шляхом щомісячної реєстрації цін і тарифів на споживчому ринку, за встановленим переліком товарів і послуг; даних про структуру фактичних споживчих витрат населення, отриманих у результаті вибіркового обстеження умов життя домогосподарств.

Індекси споживчих цін в Україні													
Період	Індекси споживчих цін, % до попереднього місяця / % до грудня попереднього року												
	1991 р.	1992 р.	1993 р.	1994 р.	1995 р.	1996 р.	1997 р.	1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.
Січень		385.2 / 385.2	173.2 / 173.2	119.2 / 119.2	121.2 / 121.2	109.4 / 109.4	102.2 / 102.2	101.3 / 101.3	101.5 / 101.5	104.6 / 104.6	101.5 / 101.5	101.0 / 101.0	101.5 / 101.5
Лютий		115.3 / 444.1	128.8 / 223.1	112.6 / 134.2	118.1 / 143.1	107.4 / 117.5	101.2 / 103.4	100.2 / 101.5	101.0 / 102.5	103.3 / 108.1	100.6 / 102.1	98.6 / 99.6	101.1 / 102.6
Березень		112.1 / 497.9	122.1 / 272.4	105.7 / 141.9	111.4 / 159.5	103.0 / 121.0	100.1 / 103.5	100.2 / 101.7	101.0 / 103.5	102.0 / 110.2	100.6 / 102.7	99.3 / 98.9	101.1 / 103.7
Квітень		107.6 / 535.7	123.6 / 336.7	106.0 / 150.4	105.8 / 168.7	102.4 / 123.9	100.8 / 104.4	101.3 / 103.0	102.3 / 105.9	101.7 / 112.1	101.5 / 104.3	101.4 / 100.3	100.7 / 104.5
Травень		114.4 / 612.9	127.6 / 429.6	105.2 / 158.2	104.6 / 176.5	100.7 / 124.8	100.8 / 105.2	100.0 / 103.0	102.4 / 108.5	102.1 / 114.4	100.4 / 104.7	99.7 / 100.0	100.0 / 104.5
Червень		126.5 / 775.3	171.7 / 737.6	103.9 / 164.4	104.8 / 184.9	100.1 / 124.9	100.1 / 105.3	100.0 / 103.0	100.1 / 108.6	103.7 / 118.7	100.6 / 105.3	98.2 / 98.2	100.1 / 104.6
Липень		122.1 / 946.6	137.6 / 1014.9	102.1 / 167.8	105.2 / 194.6	100.1 / 125.0	100.1 / 105.4	99.1 / 102.1	99.0 / 107.5	99.9 / 118.6	98.3 / 103.5	98.5 / 96.7	99.9 / 104.5
Серпень	104.0	108.3 / 1025.2	121.7 / 1235.2	102.6 / 172.2	104.6 / 203.5	105.7 / 132.2	100.0 / 105.4	100.2 / 102.3	101.0 / 108.6	100.0 / 118.6	99.8 / 103.3	99.8 / 96.5	98.3 / 102.7
Вересень	104.5	110.6 / 1133.8	180.3 / 2227.0	107.3 / 184.8	114.2 / 232.4	102.0 / 134.8	101.2 / 106.7	103.8 / 106.2	101.4 / 110.1	102.6 / 121.6	100.4 / 103.7	100.2 / 96.7	100.6 / 103.3
Жовтень	105.9	112.4 / 1274.4	166.1 / 3699.1	122.6 / 226.5	109.1 / 253.5	101.5 / 136.8	100.9 / 107.6	106.2 / 112.8	101.1 / 111.3	101.4 / 123.3	100.2 / 103.9	100.7 / 97.4	101.3 / 104.7
Листопад	116.5	122.0 / 1554.8	145.3 / 5374.8	172.3 / 390.3	106.2 / 269.3	101.2 / 138.5	100.9 / 108.6	103.0 / 116.2	102.9 / 114.5	100.4 / 123.8	100.5 / 104.5	100.7 / 98.1	101.9 / 106.6
Грудень	124.6	135.1 / 2100.0	190.8 / 10256.0	128.4 / 501.0	104.6 / 281.7	100.9 / 139.7	101.4 / 110.1	103.3 / 120.0	104.1 / 119.2	101.6 / 125.8	101.6 / 106.1	101.4 / 99.4	101.5 / 108.2
За рік у цілому*	390.0**	2100.0	10256.0	501.0	281.7	139.7	110.1	120.0	119.2	125.8	106.1	99.4	108.2
Середньомісячний темп зростання	112.0	128.9	147.1	114.4	109.0	102.8	100.8	101.6	101.5	101.9	100.5	99.9	100.7
Середньорічний темп зростання	—	1627.0	4835.0	991.2	477.0	180.3	115.9	110.6	122.7	128.2	112.0	100.8	105.2

* Грудень до грудня попереднього року.

** Визначено експертним шляхом.

Індекси цін виробників промислової продукції в Україні													
Період	Індекси цін виробників промислової продукції, % до попереднього місяця / % до грудня попереднього року												
	1992 р.	1993 р.	1994 р.	1995 р.	1996 р.	1997 р.	1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	
Січень	852.3 / 852.3	218.2 / 218.2	134.1 / 134.1	129.2 / 129.2	103.4 / 103.4	100.4 / 100.4	100.8 / 100.8	100.8 / 100.8	100.8 / 100.8	103.2 / 103.2	100.8 / 100.8	99.6 / 99.6	100.5 / 100.5
Лютий	129.4 / 1102.9	120.8 / 263.6	121.3 / 162.7	111.4 / 143.9	102.9 / 106.4	100.4 / 100.8	100.9 / 101.7	101.1 / 101.9	101.8 / 105.1	100.6 / 101.4	100.7 / 100.3	100.7 / 101.2	100.7 / 101.2
Березень	114.9 / 1267.2	111.6 / 294.2	108.3 / 176.2	109.3 / 157.3	102.9 / 109.5	100.6 / 101.4	100.7 / 102.4	100.4 / 102.3	102.7 / 107.9	99.5 / 100.9	99.2 / 99.5	102.1 / 103.3	102.1 / 103.3
Квітень	119.3 / 1511.8	118.1 / 347.5	105.4 / 185.7	105.1 / 165.3	101.5 / 111.1	100.9 / 102.3	100.5 / 102.9	101.7 / 104.0	102.0 / 110.1	100.2 / 101.1	101.2 / 100.7	100.3 / 103.6	100.3 / 103.6
Травень	108.4 / 1638.8	152.2 / 528.8	102.4 / 190.1	107.1 / 177.1	100.8 / 112.0	100.3 / 102.6	100.0 / 102.9	100.5 / 104.5	100.6 / 110.8	100.0 / 101.1	101.5 / 102.2	100.3 / 103.9	100.3 / 103.9
Червень	117.4 / 1923.9	190.1 / 1005.2	103.0 / 195.8	108.6 / 192.3	100.4 / 112.5	100.4 / 103.0	100.2 / 103.1	100.8 / 105.4	100.9 / 111.8	100.2 / 101.3	102.2 / 104.4	100.0 / 103.9	100.0 / 103.9
Липень	99.2 / 1908.5	131.0 / 1316.8	104.4 / 204.5	104.3 / 200.6	100.6 / 113.1	100.4 / 103.4	100.6 / 103.7	101.3 / 106.8	101.4 / 113.4	100.1 / 101.4	101.0 / 105.4	101.0 / 104.9	101.0 / 104.9
Серпень	109.0 / 2080.3	133.0 / 1751.4	111.9 / 228.8	106.5 / 213.6	100.4 / 113.6	100.0 / 103.4	101.2 / 104.9	103.5 / 110.5	100.7 / 114.2	99.9 / 101.3	99.6 / 105.0	101.0 / 105.9	101.0 / 105.9
Вересень	108.6 / 2259.2	176.5 / 3091.2	112.8 / 258.1	109.9 / 234.7	101.0 / 114.7	100.1 / 103.5	109.4 / 114.8	100.8 / 111.4	101.2 / 115.6	100.1 / 101.4	100.3 / 105.3	100.9 / 106.9	100.9 / 106.9
Жовтень	125.1 / 2826.3	134.2 / 4148.4	120.4 / 310.7	108.4 / 254.4	100.1 / 114.8	101.1 / 104.6	110.7 / 127.1	100.7 / 112.2	101.3 / 117.1	99.3 / 100.7	100.2 / 105.5	100.7 / 107.6	100.7 / 107.6
Листопад	117.8 / 3329.3	133.1 / 5521.5	209.3 / 650.3	104.2 / 265.1	101.2 / 116.2	99.8 / 104.4	103.5 / 131.5	101.4 / 113.8	101.0 / 118.3	100.7 / 101.4	100.2 / 105.7	101.5 / 109.2	101.5 / 109.2
Грудень	127.2 / 4228.5	176.9 / 9767.5	134.4 / 874.0	102.6 / 272.1	100.9 / 117.3	100.5 / 105.0	102.9 / 135.3	101.7 / 115.7	102.1 / 120.8	99.5 / 100.9	100.0 / 105.7	101.7 / 111.1	101.7 / 111.1
За рік у цілому*	4228.5	9767.5	874.0	272.1	117.3	105.0	135.3	115.7	120.8	100.9	105.7	111.1	111.1
Середньомісячний темп зростання	136.7	146.5	119.8	108.9	101.3	100.4	102.6	101.2	101.6	100.1	100.5	100.9	100.9
Середньорічний темп зростання	—	4798.3	1234.5	588.9	152.0	107.7	113.0	131.1	120.8	108.7	103.0	107.6	107.6

Індекс цін виробників промислової продукції за 1991 рік становив 263.4%.

* Грудень до грудня попереднього року.

За даними Держкомстату України.

На замовлення “Вісника НБУ” матеріали підготовлено працівниками економічного департаменту Національного банку України.

Спеціально для "Вісника НБУ" /

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у грудні 2003 року

Механізми та обсяги рефінансування Національним банком України банків у 2003 р. та у грудні 2003 р.		
	Відсотки	
Показники	2003 р.	У тому числі за грудень
Випущено в обіг платіжних засобів для рефінансування банків, усього	100	100
У тому числі через:		
— кредити "овернайт" через постійно діючу лінію рефінансування	87.0	93.3
— кредити рефінансування через тендер	8.9	5.6
— операції РЕПО	1.6	—
— довгострокове кредитування інвестиційних програм	2.5	1.1
— інші механізми	—	—

Середня процентна ставка за кредитами Національного банку України, наданими банкам України у 2003 р. та грудні 2003 р.		
	Відсотки	
Показники	2003 р.	У тому числі за грудень
Середня процентна ставка за кредитами Національного банку України, всього	8.00	8.05
У тому числі за:		
— кредитами "овернайт" через постійно діючу лінію рефінансування	8.00	8.00
— кредитами рефінансування через тендер	8.28	9.10
— операціями РЕПО	8.01	—
— довгостроковим кредитуванням інвестиційних програм	7.00	7.00
— іншими механізмами	—	—

Процентні ставки банків за кредитами та депозитами у національній валюті у грудні 2003 р.*		
	Відсотки річних	
Показники	Грудень 2003 р.	
На міжбанківському ринку:		
за кредитами, наданими іншим банкам		11.33
за кредитами, отриманими від інших банків		11.30
за депозитами, розміщеними в інших банках		11.82
за депозитами, залученими від інших банків		9.17
Операції з клієнтами:		
за кредитами**		17.85
за депозитами		8.01

* За щоденною звітністю банків.
** Без урахування ставок за кредитами "овердрафт".

Темпи зростання грошової маси у січні – грудні 2003 р.													
Агрегати грошової маси	01.01. 2003 р.	01.02. 2003 р.	01.03. 2003 р.	01.04. 2003 р.	01.05. 2003 р.	01.06. 2003 р.	01.07. 2003 р.	01.08. 2003 р.	01.09. 2003 р.	01.10. 2003 р.	01.11. 2003 р.	01.12. 2003 р.	01.01. 2004 р.
Готівка. Гроші поза банками													
M0, % до початку року	100.0	93.5	96.5	98.4	104.6	105.5	111.1	113.8	117.5	116.8	119.3	118.5	125.3
M0 + кошти до запитання на поточних рахунках та в розрахунках у національній валюті													
M1, % до початку року	100.0	94.1	96.8	103.4	106.1	107.9	116.2	117.4	119.9	124.9	122.5	122.8	131.9
M1 + строкові кошти в національній валюті та валютні кошти													
M2, % до початку року	100.0	97.4	100.7	108.1	111.7	114.1	122.0	124.6	128.1	133.5	134.1	136.3	146.9
M2 + цінні папери власного боргу, емітовані банками, та поточні рахунки управителя з довірчого управління													
M3, % до початку року	100.0	97.4	100.7	108.1	111.8	114.0	121.8	124.5	128.0	133.3	133.9	136.1	146.5

Примітка. Облікова ставка Національного банку України в 2003 р. не змінювалася і починаючи з 5 грудня 2002 р. становить 7% річних. Ломбардна ставка Національного банку України відповідає розміру процентної ставки за кредитами "овернайт" і починаючи з 9 квітня 2001 р. визначається та доводиться до суб'єктів банківської системи щоденно.

Норму формування банками обов'язкових резервів диференційовано з 10 грудня 2001 р. залежно від видів залучених коштів (див. "Вісник НБУ", № 2 за 2002 р.). Інформацію про внесення змін у нормативи формування банками обов'язкових резервів залежно від виду та строку депозиту опубліковано у "Віснику НБУ", №№ 3, 5 і 6 за 2002 р.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

Процентна політика/

Динаміка облікової та ломбардної ставок НБУ в 1992–2003 рр.

Публікуємо дані щодо облікової та ломбардної ставок НБУ за весь період спостережень. Нагадуємо, що облікову ставку Національний банк України почав регулярно встановлювати з кінця 1992 р., а ломбардну – з 1995 р. Із 07.04.2001 р. ломбардна ставка НБУ відповідає розміру процентної ставки за кредитами "овернайт" і визначається та доводиться до суб'єктів банківської системи щоденно.

Динаміка облікової ставки НБУ за період із 1992 по 2003 р.			Динаміка ломбардної ставки НБУ за період із 1995 по 06.04.2001 р.		
Період дії		Відсотків річних	Період дії		Відсотків річних
від	до		від	до	
1	2	3	1	2	3
1992 р.		30.0			
16.11.1992 р.	28.02.1993 р.	80.0¹			
01.03.1993 р.	30.04.1993 р.	100.0			
01.05.1993 р.	31.06.1994 р.	240.0			
01.07.1994 р.	31.07.1994 р.	190.0			
01.08.1994 р.	14.08.1994 р.	175.0			
15.08.1994 р.	24.10.1994 р.	140.0			
25.10.1994 р.	11.12.1994 р.	300.0			
12.12.1994 р.	09.03.1995 р.	252.0			
10.03.1995 р.	28.03.1995 р.	204.0			
29.03.1995 р.	06.04.1995 р.	170.0			
07.04.1995 р.	30.04.1995 р.	150.0			
01.05.1995 р.	06.06.1995 р.	96.0			
07.06.1995 р.	14.07.1995 р.	75.0			
15.07.1995 р.	20.08.1995 р.	60.0			
21.08.1995 р.	09.10.1995 р.	70.0			
10.10.1995 р.	30.11.1995 р.	95.0			
01.12.1995 р.	31.12.1995 р.	110.0	Із грудня 1995 р.	31.12.1995 р.	110.0
01.01.1996 р.	03.03.1996 р.	105.0	01.01.1996 р.	03.03.1996 р.	105.0
04.03.1996 р.	25.03.1996 р.	98.0	04.03.1996 р.	25.03.1996 р.	98.0
26.03.1996 р.	31.03.1996 р.	90.0	26.03.1996 р.	31.03.1996 р.	90.0
01.04.1996 р.	07.04.1996 р.	85.0	01.04.1996 р.	07.04.1996 р.	85.0
08.04.1996 р.	24.04.1996 р.	75.0	08.04.1996 р.	24.04.1996 р.	75.0
25.04.1996 р.	21.05.1996 р.	70.0	25.04.1996 р.	21.05.1996 р.	70.0
22.05.1996 р.	06.06.1996 р.	63.0	22.05.1996 р.	06.06.1996 р.	63.0
07.06.1996 р.	01.07.1996 р.	50.0	07.06.1996 р.	01.07.1996 р.	50.0
02.07.1996 р.	09.01.1997 р.	40.0	02.07.1996 р.	09.10.1996 р.	40.0
			10.10.1996 р.	15.12.1996 р.	45.0
			16.12.1996 р.	08.01.1997 р.	50.0
10.01.1997 р.	07.03.1997 р.	35.0	09.01.1997 р.	07.03.1997 р.	45.0
08.03.1997 р.	25.05.1997 р.	25.0	08.03.1997 р.	25.05.1997 р.	35.0
26.05.1997 р.	07.07.1997 р.	21.0	26.05.1997 р.	07.07.1997 р.	31.0
08.07.1997 р.	04.08.1997 р.	18.0	08.07.1997 р.	04.08.1997 р.	28.0
05.08.1997 р.	31.10.1997 р.	16.0	05.08.1997 р.	15.10.1997 р.	26.0
			16.10.1997 р.	04.11.1997 р.	18.0
01.11.1997 р.	14.11.1997 р.	17.0	05.11.1997 р.	14.11.1997 р.	19.0
15.11.1997 р.	23.11.1997 р.	25.0	15.11.1997 р.	23.11.1997 р.	27.0
24.11.1997 р.	05.02.1998 р.	35.0	24.11.1997 р.	10.12.1997 р.	37.0
			11.12.1997 р.	05.02.1998 р.	45.0
06.02.1998 р.	17.03.1998 р.	44.0	06.02.1998 р.	17.03.1998 р.	48.0
18.03.1998 р.	20.05.1998 р.	41.0	18.03.1998 р.	20.05.1998 р.	45.0
21.05.1998 р.	28.05.1998 р.	45.0	21.05.1998 р.	28.05.1998 р.	50.0
29.05.1998 р.	06.07.1998 р.	51.0	29.05.1998 р.	06.07.1998 р.	56.0
07.07.1998 р.	20.12.1998 р.	82.0	07.07.1998 р.	18.08.1998 р.	82.0
			19.08.1998 р.	20.12.1998 р.	92.0
21.12.1998 р.	04.04.1999 р.	60.0	21.12.1998 р.	04.04.1999 р.	70.0
05.04.1999 р.	27.04.1999 р.	57.0	05.04.1999 р.	27.04.1999 р.	65.0
28.04.1999 р.	23.05.1999 р.	50.0	28.04.1999 р.	23.05.1999 р.	55.0
24.05.1999 р.	31.01.2000 р.	45.0	24.05.1999 р.	31.01.2000 р.	50.0
01.02.2000 р.	23.03.2000 р.	35.0	01.02.2000 р.	23.03.2000 р.	40.0
24.03.2000 р.	09.04.2000 р.	32.0	24.03.2000 р.	09.04.2000 р.	37.0
10.04.2000 р.	14.08.2000 р.	29.0	10.04.2000 р.	14.08.2000 р.	34.0
15.08.2000 р.	09.03.2001 р.	27.0	15.08.2000 р.	06.04.2001 р.	30.0
10.03.2001 р.	06.04.2001 р.	25.0			
07.04.2001 р.	10.06.2001 р.	21.0			
11.06.2001 р.	08.08.2001 р.	19.0			
09.08.2001 р.	09.09.2001 р.	17.0			
10.09.2001 р.	09.12.2001 р.	15.0			
10.12.2001 р.	10.03.2002 р.	12.5			
11.03.2002 р.	03.04.2002 р.	11.5			
04.04.2002 р.	04.07.2002 р.	10.0			
05.07.2002 р.	04.12.2002 р.	8.0			
05.12.2002 р.		7.0			

Із 07.04.2001 р. ставка овернайт (ломбардна ставка) оголошується Національним банком України щоденно і публікується в Інтернеті на веб-сторінці НБУ за адресою: <http://www.bank.gov.ua/>
Щоденні значення ломбардної ставки Національного банку України у 2001, 2002 і 2003 роках подано на стор. 17.

¹ Червоним кольором виділено дані на кінець періоду, тобто на 31 грудня року, зазначеного в колонці 1, або на 1 січня року, зазначеного в колонці 2.

Динаміка ломбардної ставки Національного банку України за період із 7 квітня по 31 грудня 2001р., у 2002 і 2003 рр.¹

2001 р.

Відсотки

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01					25	26	25	24	19	18	17	18
02					25	26	25	23	19	18	17	18
03					25	26	24	24	19	18	17	18
04					23	26	22	24	19	18	17	18
05					23	25	23	24	19	18	17	18
06					23	25	23	22	19	18	16	17
07				30	25	25	23	23	19	18	16	17
08				30	25	26	23	23	19	18	16	17
09				24	25	26	23	21	19	18	16	17
10				22	25	26	22	20	18	18	16	16
11				23	24	24	21	20	18	18	16	14
12				23	24	24	22	20	17	18	16	14
13				27	24	25	22	20	16	18	16	14
14				27	25	24	22	19	16	18	16	14
15				27	26	25	22	19	16	18	16	14
16				27	25	25	24	19	16	18	17	14
17				26	26	25	24	19	16	18	17	14
18				26	26	24	25	19	16	18	17	14
19				26	26	26	23	19	16	17	17	14
20				24	26	25	22	19	16	17	17	14
21				24	24	22	22	19	16	17	17	14
22				24	24	22	22	19	16	17	17	14
23				25	24	22	22	19	16	17	17	14
24				25	25	22	21	19	16	17	17	14
25				25	26	23	24	19	16	17	17	15
26				26	26	25	25	19	18	17	18	15
27				25	26	25	25	19	19	17	18	15
28				25	26	25	25	19	19	17	18	15
29				25	26	25	25	19	19	17	18	
30				25	26	25	25	19	19	16	18	
31					26		24	19		17		

2002 р.

Відсотки

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01		13.5	13.5	13.0	13.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0
02		13.5	13.5	13.0	13.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0
03	15.0	13.5	13.5	12.5	13.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0
04	15.0	14.0	13.5	11.0	13.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0
05	15.0	14.0	13.5	11.0	13.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
06	15.0	14.0	13.5	11.0	13.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
07	15.0	13.5	13.5	11.0	13.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
08	15.0	13.5	13.5	11.5	12.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
09	14.0	13.5	13.5	11.0	12.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
10	14.0	13.5	13.5	11.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
11	13.5	13.5	12.5	11.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
12	13.5	13.5	12.5	11.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
13	13.5	13.5	12.5	11.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
14	13.5	13.5	12.5	11.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
15	14.0	13.5	12.5	11.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
16	14.0	13.5	12.5	11.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
17	14.0	13.5	12.5	11.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
18	14.0	13.5	12.5	11.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
19	14.0	13.5	12.5	11.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
20	14.0	13.5	12.5	11.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
21	14.0	13.5	12.5	11.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
22	13.5	13.5	12.5	12.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
23	13.5	13.5	12.5	12.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
24	13.5	13.5	12.5	12.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
25	13.5	13.5	13.5	13.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
26	13.5	13.5	13.5	13.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
27	13.5	13.5	13.0	13.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
28	14.0	13.5	13.0	13.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
29	14.0		13.0	13.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
30	13.5		13.0	13.0	11.0	11.0	09.0	09.0	09.0	09.0	09.0	08.0
31	13.5		13.0		11.0		09.0	09.0		09.0		08.0

2003 р.

Упродовж 2003 року ставка "овернайт" не змінювалася і щодня становила 8% річних.

¹ Як уже зазначалося, ломбардна ставка НБУ відповідає розміру процентної ставки за кредитами "овернайт" і визначається та доводиться до суб'єктів банківської системи щоденно починаючи з 07.04.2001 р. Цим пояснюється відсутність значень ставок в січні, лютому, березні і частково — у квітні. Значення ломбардної ставки НБУ за весь попередній період подано в таблиці "Динаміка облікової та ломбардної ставок НБУ в 1992—2003 рр.", опублікованій на стор. 48.

Джерело: комп'ютерна правова система "Ліга: закон"-7.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

Офіційний курс гривні який встановлюється Національним банком

№ п/п	Код валюти	Назва валюти					
			01.12.2003 р.	02.12.2003 р.	03.12.2003 р.	04.12.2003 р.	05.12.2003 р.
1	036 AUD	100 австралійських доларів	385.6480	387.5737	388.2918	392.0760	392.0502
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	917.4008	920.1049	917.5929	921.9583	919.1030
3	031 AZM	10000 азербайджанських манатів	10.8440	10.8440	10.8418	10.8418	10.8440
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0248	0.0248	0.0248	0.0248	0.0248
5	208 DKK	100 датських крон	85.9616	86.1327	85.8035	86.7112	86.5129
6	840 USD	100 доларів США	533.2000	533.2000	533.2000	533.2000	533.2000
7	233 EEK	100 естонських крон	40.8728	40.9580	40.8080	41.2408	41.1454
8	352 ISK	100 ісландських крон	7.1623	7.1532	7.1421	7.2219	7.1955
9	124 CAD	100 канадських доларів	411.2140	410.1985	408.3570	411.0317	407.8465
10	398 KZT	100 казахстанських тенге	3.6364	3.6356	3.6456	3.6493	3.6633
11	428 LVL	100 латвійських латів	964.1953	967.6951	965.9420	969.4545	969.4545
12	440 LTL	100 литовських літів	184.1860	185.4738	184.7988	186.5053	186.6685
13	498 MDL	100 молдовських лейв	40.1174	40.1455	40.2006	40.2096	40.2203
14	578 NOK	100 норвезьких крон	78.3486	78.3918	78.2149	79.2482	79.5730
15	985 PLN	100 польських злотих	135.9322	137.8594	136.6609	138.7129	138.4962
16	810 RUR	10 російських рублів	1.7929	1.7951	1.7953	1.7956	1.7956
17	702 SGD	100 сингапурських доларів	309.5151	309.5161	309.6542	310.7081	310.5875
18	703 SKK	100 словацьких крон	15.5601	15.6191	15.4977	15.7079	15.6967
19	792 TRL	10000 турецьких лір	0.0366	0.0367	0.0366	0.0366	0.0366
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	10.2538	10.2538	10.2538	10.2538	10.2538
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	24.1565	24.3624	23.3100	23.6626	23.8175
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.5457	0.5454	0.5454	0.5454	0.5454
23	203 CZK	100 чеських крон	19.9258	19.9842	19.6730	19.8884	19.9358
24	752 SEK	100 шведських крон	70.6847	71.0583	70.8531	71.8013	71.8270
25	756 CHF	100 швейцарських франків	413.0199	413.3469	410.5626	414.4638	413.2394
26	392 JPY	1000 японських єн	48.7291	48.7675	48.7931	49.1641	49.2681
27	978 EUR	100 євро	639.5201	640.8531	638.5070	645.2786	643.7857
28	960 XDR	100 СПЗ	767.5852	773.5945	771.5326	777.0624	775.6099

			16.12.2003 р.	17.12.2003 р.	18.12.2003 р.	19.12.2003 р.	20.12.2003 р.	21.12.2003 р.
1	036 AUD	100 австралійських доларів	394.6016	397.0373	394.9470	392.6978	392.6978	392.6978
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	929.8148	931.5928	935.6816	942.6315	942.6315	942.6315
3	031 AZM	10000 азербайджанських манатів	10.8370	10.8370	10.8370	10.8348	10.8348	10.8348
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247
5	208 DKK	100 датських крон	87.6474	88.3965	88.3857	88.8514	88.8514	88.8514
6	840 USD	100 доларів США	533.1800	533.1800	533.1800	533.1800	533.1800	533.1800
7	233 EEK	100 естонських крон	41.6755	42.0469	42.0401	42.2650	42.2650	42.2650
8	352 ISK	100 ісландських крон	7.2752	7.2945	7.3217	7.3470	7.3470	7.3470
9	124 CAD	100 канадських доларів	404.0644	404.1595	400.6482	400.8870	400.8870	400.8870
10	398 KZT	100 казахстанських тенге	3.6632	3.6632	3.6632	3.6743	3.6743	3.6743
11	428 LVL	100 латвійських латів	974.7349	980.1103	980.1103	983.7269	983.7269	983.7269
12	440 LTL	100 литовських літів	188.7096	190.2991	190.0549	191.6122	191.6122	191.6122
13	498 MDL	100 молдовських лейв	40.3536	40.4077	40.4025	40.3943	40.3943	40.3943
14	578 NOK	100 норвезьких крон	79.4928	80.0159	79.4905	79.3405	79.3405	79.3405
15	985 PLN	100 польських злотих	139.9732	141.5032	141.3283	142.0416	142.0416	142.0416
16	810 RUR	10 російських рублів	1.8144	1.8195	1.8227	1.8231	1.8231	1.8231
17	702 SGD	100 сингапурських доларів	311.9250	312.4778	311.8052	312.1416	312.1416	312.1416
18	703 SKK	100 словацьких крон	15.8329	15.9830	15.9812	16.0745	16.0745	16.0745
19	792 TRL	10000 турецьких лір	0.0372	0.0374	0.0373	0.0372	0.0372	0.0372
20	795 TMM	10000 туркменських манатів	10.2535	10.2535	10.2535	10.2535	10.2535	10.2535
21	348 HUF	1000 угорських форинтів	24.7046	24.8871	24.9397	25.0760	25.0760	25.0760
22	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.5447	0.5447	0.5447	0.5447	0.5447	0.5447
23	203 CZK	100 чеських крон	20.2950	20.3915	20.3296	20.4485	20.4485	20.4485
24	752 SEK	100 шведських крон	72.5177	72.7755	72.8201	72.8107	72.8107	72.8107
25	756 CHF	100 швейцарських франків	420.2624	423.6530	423.3118	424.9201	424.9201	424.9201
26	392 JPY	1000 японських єн	49.3663	49.5624	49.5469	49.5804	49.5804	49.5804
27	978 EUR	100 євро	652.0791	657.8908	657.7842	661.3032	661.3032	661.3032
28	960 XDR	100 СПЗ	779.8415	783.5167	783.3567	786.4476	786.4476	786.4476

щодо іноземних валют, України щоденно (за грудень 2003 року)

Офіційний курс										
06.12.2003 р.	07.12.2003 р.	08.12.2003 р.	09.12.2003 р.	10.12.2003 р.	11.12.2003 р.	12.12.2003 р.	13.12.2003 р.	14.12.2003 р.	15.12.2003 р.	
392.0502	392.0502	391.6614	394.9462	395.5438	394.8277	393.6265	393.6265	393.6265	396.1505	
919.1030	919.1030	917.9303	924.9805	929.2622	929.0593	930.9436	930.9436	930.9436	931.7234	
10.8440	10.8440	10.8418	10.8418	10.8396	10.8372	10.8372	10.8372	10.8372	10.8350	
0.0248	0.0248	0.0248	0.0248	0.0248	0.0248	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	
86.5129	86.5129	86.6060	87.5435	87.8101	87.6864	87.3585	87.3585	87.3585	87.8258	
533.2000	533.2000	533.2000	533.2000	533.2000	533.1900	533.1900	533.1900	533.1900	533.1900	
41.1454	41.1454	41.1897	41.6361	41.7724	41.7069	41.5297	41.5297	41.5297	41.7580	
7.1955	7.1955	7.2154	7.2465	7.2767	7.2629	7.2409	7.2409	7.2409	7.2815	
407.8465	407.8465	408.6221	409.7256	410.6022	406.7638	403.7521	403.7521	403.7521	406.8566	
3.6633	3.6633	3.6631	3.6626	3.6691	3.6749	3.6739	3.6739	3.6739	3.6696	
969.4545	969.4545	969.4545	972.9927	976.5568	976.5385	974.7532	974.7532	974.7532	976.5385	
186.6685	186.6685	186.6489	187.7266	188.8771	188.0475	188.0608	188.0608	188.0608	189.1147	
40.2203	40.2203	40.2163	40.2689	40.2981	40.3110	40.3586	40.3586	40.3586	40.3559	
79.5730	79.5730	79.7622	80.6317	80.5914	80.2671	79.5007	79.5007	79.5007	79.8254	
138.4962	138.4962	138.9982	140.1178	139.9804	140.5465	139.4986	139.4986	139.4986	140.1933	
1.7956	1.7956	1.7994	1.8044	1.8042	1.8051	1.8111	1.8111	1.8111	1.8111	
310.5875	310.5875	310.6970	311.6157	311.3402	311.1483	311.2212	311.2212	311.2212	311.6633	
15.6967	15.6967	15.7113	15.8719	15.9065	15.8468	15.7680	15.7680	15.7680	15.8759	
0.0366	0.0366	0.0367	0.0371	0.0372	0.0372	0.0369	0.0369	0.0369	0.0371	
10.2538	10.2538	10.2538	10.2538	10.2538	10.2537	10.2537	10.2537	10.2537	10.2537	
23.8175	23.8175	24.1876	24.3229	24.4609	24.7477	24.7637	24.7637	24.7637	24.8194	
0.5454	0.5454	0.5454	0.5451	0.5451	0.5451	0.5451	0.5451	0.5451	0.5451	
19.9358	19.9358	19.9208	20.2236	20.3252	20.3331	20.2682	20.2682	20.2682	20.3638	
71.8270	71.8270	71.9903	72.9302	73.1109	73.0190	72.3470	72.3470	72.3470	72.8761	
413.2394	413.2394	413.7375	420.8694	422.4110	422.0484	418.9817	418.9817	418.9817	421.5841	
49.2681	49.2681	49.2758	49.5787	49.7221	49.3139	49.2757	49.2757	49.2757	49.4454	
643.7857	643.7857	644.4788	651.4638	653.5966	652.5712	649.7987	649.7987	649.7987	653.3710	
775.6099	775.6099	775.5411	779.9575	782.3011	780.4326	778.5864	778.5864	778.5864	781.3636	
22.12.2003 р.	23.12.2003 р.	24.12.2003 р.	25.12.2003 р.	26.12.2003 р.	27.12.2003 р.	28.12.2003 р.	29.12.2003 р.	30.12.2003 р.	31.12.2003 р.	
393.2822	391.8033	391.4515	395.4560	395.4560	395.4560	395.4560	395.4560	396.6336	397.9359	
941.9413	939.7946	940.4867	942.6138	942.6138	942.6138	942.6138	942.6138	946.5684	946.8792	
10.8346	10.8344	10.8344	10.8320	10.8320	10.8320	10.8320	10.8298	10.8298	10.8298	
0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0247	0.0246	
88.9608	89.0953	88.7764	88.8727	88.8727	88.8727	88.8727	88.8727	89.5232	89.4909	
533.1700	533.1600	533.1600	533.1500	533.1500	533.1500	533.1500	533.1500	533.1500	533.1500	
42.3153	42.3690	42.2259	42.2762	42.2762	42.2762	42.2762	42.2762	42.5897	42.5795	
7.3566	7.4004	7.3705	7.3776	7.3776	7.3776	7.3776	7.3776	7.4456	7.4330	
399.2104	399.7414	401.7585	404.5992	404.5992	404.5992	404.5992	404.5992	408.4488	406.7303	
3.6857	3.6948	3.6999	3.6963	3.7042	3.7042	3.7042	3.7112	3.7073	3.6968	
983.7085	981.8785	983.6900	983.6716	983.6716	983.6716	983.6716	983.6716	985.4898	987.3148	
191.7947	191.2956	191.7911	191.6634	191.6634	191.6634	191.6634	191.6634	192.2023	193.0234	
40.3898	40.3878	40.3848	40.3788	40.3773	40.3773	40.3773	40.3770	40.3568	40.3254	
79.4636	79.6122	78.9216	78.5623	78.5623	78.5623	78.5623	78.5623	79.0116	79.1146	
142.2382	142.4923	142.1791	141.6626	141.6626	141.6626	141.6626	141.6626	142.4020	142.1066	
1.8231	1.8214	1.8231	1.8230	1.8230	1.8230	1.8230	1.8225	1.8101	1.8101	
312.2627	312.1733	312.0740	312.2394	312.2394	312.2394	312.2394	312.2394	313.0181	313.1047	
16.0963	16.1003	16.0518	16.0709	16.0709	16.0709	16.0709	16.0709	16.1901	16.1921	
0.0373	0.0372	0.0373	0.0374	0.0374	0.0374	0.0374	0.0374	0.0377	0.0380	
10.2533	10.2531	10.2531	10.2529	10.2529	10.2529	10.2529	10.2529	10.2529	10.2529	
25.2235	25.2305	25.1568	25.4063	25.4063	25.4063	25.4063	25.4063	25.5682	25.4585	
0.5447	0.5444	0.5444	0.5444	0.5444	0.5444	0.5444	0.5444	0.5444	0.5440	
20.3683	20.4230	20.3152	20.2659	20.2659	20.2659	20.2659	20.2659	20.4991	20.4614	
72.6893	72.9081	72.5748	72.7660	72.7660	72.7660	72.7660	72.7660	73.3169	73.3970	
425.7269	425.9114	423.2220	424.2971	424.2971	424.2971	424.2971	424.2971	427.5256	427.2311	
49.5465	49.6466	49.6052	49.6904	49.6904	49.6904	49.6904	49.6904	49.8492	49.8223	
662.0905	662.9311	660.6919	661.4792	661.4792	661.4792	661.4792	661.4792	666.3842	666.2242	
786.0734	786.8475	786.1722	786.4660	786.4660	786.4660	786.4660	786.4660	789.2193	792.2450	

На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено співробітниками департаменту валютного регулювання Національного банку України.

Удосє банкіра/

Офіційний курс гривні щодо євро, долара США та російського рубля
у 2003 р., встановлений Національним банком України

ЄВРО

За 100 EUR

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	553.2898	576.8065	575.1658	581.1938	584.3602	626.9475	608.6325	603.4531	582.5730	621.2497	625.7518	639.5201
02	553.2898	576.8065	575.1658	580.9804	584.3602	630.4673	615.5651	603.4531	584.5990	622.2394	625.7518	640.8531
03	557.0225	576.8065	575.1658	577.7264	584.3602	622.4678	615.1385	603.4531	578.4144	623.3824	619.6618	638.5070
04	554.1430	572.1668	576.1260	570.8982	584.3602	625.1876	610.9560	595.5087	574.8956	623.3824	617.9139	645.2786
05	554.1430	577.1481	582.4741	570.8982	593.6830	623.4810	610.9560	602.8666	576.7617	623.3824	611.4508	643.7857
06	554.1430	581.8412	584.9813	570.8982	598.3120	627.9608	610.9560	604.2529	576.7617	623.0625	611.7404	643.7857
07	554.1430	576.6897	584.8212	571.8584	605.0322	627.9608	611.4245	607.3987	576.7617	617.3344	610.4607	643.7857
08	554.1430	575.4313	588.8755	564.4756	609.4476	627.9608	605.7606	605.3193	582.3597	627.4109	610.4607	644.4788
09	553.3431	575.4313	588.8755	568.6151	609.4476	629.9873	603.9363	605.3193	590.2504	628.1040	610.4607	651.4638
10	560.2963	575.4313	588.8755	572.9783	609.4476	625.3476	605.4713	605.3193	593.6625	628.4772	609.1277	653.5966
11	560.0830	576.4663	588.8755	576.3387	609.4476	623.9077	604.7781	603.8797	595.6352	628.4772	612.2736	652.5712
12	560.0830	571.0259	591.0626	576.3387	609.8629	626.5208	604.7781	602.2268	598.0344	628.4772	613.0200	649.7987
13	560.0830	572.3915	588.2887	576.3387	618.4912	625.7742	604.7781	603.1332	598.0344	628.4772	618.5120	649.7987
14	562.5360	573.8532	579.5401	572.6049	614.2665	625.7742	603.3384	601.2558	598.0344	623.1223	622.7776	649.7987
15	564.0608	575.7202	574.7924	572.7116	613.2532	625.7742	602.4627	600.8826	595.6352	620.2667	622.7776	653.3710
16	561.3411	575.7202	574.7924	575.2186	611.0666	625.7742	603.5291	600.8826	601.4465	622.1561	622.7776	652.0791
17	563.3676	575.7202	574.7924	577.9922	611.0666	626.6808	593.8559	600.8826	598.9940	619.2653	627.3098	657.8908
18	568.0605	571.6129	576.1793	582.4619	611.0666	629.1340	598.8257	599.6563	597.7678	619.2653	629.2826	657.7842
19	568.0605	571.5383	564.7102	582.4619	612.8799	623.9077	598.8257	596.5106	601.9489	619.2653	628.0030	661.3032
20	568.0605	571.6984	563.8566	582.4619	621.4128	621.5612	598.8257	589.9526	601.9489	617.3575	635.0412	661.3032
21	568.1138	574.1953	565.0302	582.4619	620.9862	621.5612	597.4282	592.2986	601.9489	620.0350	634.9760	661.3032
22	568.1138	578.1314	563.9633	582.4619	623.3861	621.5612	601.6403	586.9669	603.1219	619.7384	634.9760	662.0905
23	571.5802	578.1314	563.9633	585.1822	625.0276	621.5612	604.7861	586.9669	611.4394	623.5241	634.9760	662.9311
24	573.6601	578.1314	563.9633	583.7311	625.0276	615.3749	607.8785	586.9669	611.2261	628.4295	634.4428	660.6919
25	575.0999	571.8903	567.2707	587.1447	625.0276	616.7615	611.3975	586.9669	611.3327	628.4295	630.3905	661.4792
26	575.0999	574.7390	570.3114	587.1447	628.7607	616.0148	611.3975	580.8136	612.7723	628.4295	627.3631	661.4792
27	575.0999	573.6188	569.0311	587.1447	629.9873	609.6457	611.3975	576.6550	612.7723	628.1511	630.6690	661.4792
28	579.6862	577.2996	572.0184	587.1447	634.6803	609.6457	611.9307	581.5067	612.7723	626.3916	634.6146	661.4792
29	576.3798		572.3919	585.2779	625.9875	609.6457	612.5705	577.2948	612.4524	622.3927	634.6146	661.4792
30	579.5796		572.3919	584.3602	626.9475	609.6457	611.1309	577.2948	608.4841	622.9792	634.6146	666.3842
31	573.1801		572.3919		626.9475		608.8916	577.2948		625.7518		666.2242

ДОЛАР США

За 100 USD

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	533.2400	533.2900	533.4500	533.4500	533.3700	533.3000	533.2800	533.1800	533.1500	533.1700	533.1900	533.2000
02	533.2400	533.2900	533.4500	533.4500	533.3700	533.3000	533.2800	533.1800	533.1500	533.1500	533.1900	533.2000
03	533.2400	533.2900	533.4500	533.4500	533.3700	533.3000	533.2800	533.1800	533.1500	533.1700	533.1800	533.2000
04	533.2400	533.2900	533.4500	533.4500	533.3700	533.3000	533.2600	533.1800	533.1500	533.1700	533.1900	533.2000
05	533.2400	533.3100	533.4500	533.4500	533.3600	533.3000	533.2600	533.1800	533.1500	533.1700	533.1800	533.2000
06	533.2400	533.3100	533.4500	533.4500	533.3500	533.3000	533.2600	533.1800	533.1500	533.1700	533.2000	533.2000
07	533.2400	533.3300	533.4500	533.4500	533.3500	533.3000	533.2500	533.1800	533.1500	533.1500	533.2000	533.2000
08	533.2400	533.3500	533.4500	533.4300	533.3400	533.3000	533.2400	533.1800	533.1500	533.1500	533.2000	533.2000
09	533.2400	533.3500	533.4500	533.4100	533.3400	533.3000	533.2300	533.1800	533.1500	533.1500	533.2000	533.2000
10	533.2600	533.3500	533.4500	533.4000	533.3400	533.3000	533.2200	533.1800	533.1500	533.1500	533.2000	533.2000
11	533.2600	533.3700	533.4500	533.4000	533.3400	533.3000	533.2200	533.1800	533.1500	533.1500	533.2000	533.1900
12	533.2600	533.3700	533.4500	533.4000	533.3300	533.3000	533.2200	533.1800	533.1500	533.1500	533.2000	533.1900
13	533.2600	533.4000	533.4500	533.4000	533.3200	533.3000	533.2200	533.1800	533.1500	533.1500	533.2000	533.1900
14	533.2600	533.4200	533.4500	533.4000	533.3100	533.3000	533.2200	533.1700	533.1500	533.1300	533.2000	533.1900
15	533.2900	533.4200	533.4500	533.4000	533.3100	533.3000	533.2000	533.1700	533.1500	533.1500	533.2000	533.1900
16	533.2900	533.4200	533.4500	533.4000	533.3100	533.3000	533.2000	533.1700	533.1500	533.1700	533.2000	533.1800
17	533.2900	533.4200	533.4500	533.4000	533.3100	533.3000	533.1800	533.1700	533.1500	533.1600	533.2000	533.1800
18	533.2900	533.4200	533.4500	533.3900	533.3100	533.3000	533.1900	533.1700	533.1500	533.1600	533.2000	533.1800
19	533.2900	533.4500	533.4500	533.3900	533.3100	533.3000	533.1900	533.1700	533.1700	533.1600	533.2000	533.1800
20	533.2900	533.4500	533.4500	533.3900	533.3100	533.3000	533.1900	533.1700	533.1700	533.1700	533.2000	533.1800
21	533.2900	533.4900	533.4500	533.3900	533.3100	533.3000	533.1800	533.1700	533.1700	533.1800	533.1900	533.1800
22	533.2900	533.4300	533.4500	533.3900	533.3100	533.3000	533.1800	533.1700	533.1700	533.2000	533.1900	533.1700

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
23	533.2900	533.4300	533.4500	533.3900	533.3000	533.3000	533.1800	533.1700	533.1700	533.2000	533.1900	533.1600
24	533.2900	533.4300	533.4500	533.3800	533.3000	533.3000	533.1800	533.1700	533.1700	533.2000	533.1900	533.1600
25	533.2900	533.4300	533.4500	533.3800	533.3000	533.3000	533.1800	533.1700	533.1700	533.2000	533.1900	533.1500
26	533.2900	533.4500	533.4500	533.3800	533.3000	533.3000	533.1800	533.1500	533.1700	533.2000	533.2000	533.1500
27	533.2900	533.4500	533.4500	533.3800	533.3000	533.2800	533.1800	533.1500	533.1700	533.1900	533.2000	533.1500
28	533.2900	533.4500	533.4500	533.3800	533.3000	533.2800	533.1800	533.1500	533.1700	533.1900	533.2000	533.1500
29	533.2900		533.4500	533.3800	533.3000	533.2800	533.1800	533.1500	533.1700	533.1900	533.2000	533.1500
30	533.2900		533.4500	533.3700	533.3000	533.2800	533.1800	533.1500	533.1500	533.1900	533.2000	533.1500
31	533.2900		533.4500		533.3000		533.1800	533.1500		533.1900		533.1500

РОСІЙСЬКИЙ РУБЛЬ

За 10 RUR

Число	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
01	1.6777	1.6752	1.6896	1.7000	1.7150	1.7389	1.7572	1.7609	1.7478	1.7416	1.7857	1.7929
02	1.6777	1.6752	1.6896	1.7034	1.7150	1.7366	1.7585	1.7609	1.7454	1.7441	1.7857	1.7951
03	1.6777	1.6752	1.6896	1.7051	1.7150	1.7405	1.7612	1.7609	1.7449	1.7500	1.7805	1.7953
04	1.6777	1.6743	1.6884	1.7048	1.7150	1.7347	1.7611	1.7595	1.7421	1.7500	1.7806	1.7956
05	1.6777	1.6752	1.6892	1.7048	1.7149	1.7338	1.7611	1.7578	1.7401	1.7500	1.7856	1.7956
06	1.6777	1.6752	1.6886	1.7048	1.7144	1.7401	1.7611	1.7608	1.7401	1.7516	1.7885	1.7956
07	1.6777	1.6753	1.6887	1.7053	1.7139	1.7401	1.7604	1.7598	1.7401	1.7503	1.7886	1.7956
08	1.6777	1.6753	1.6902	1.7053	1.7149	1.7401	1.7598	1.7576	1.7375	1.7548	1.7886	1.7994
09	1.6724	1.6753	1.6902	1.7052	1.7149	1.7448	1.7565	1.7576	1.7366	1.7551	1.7886	1.8044
10	1.6726	1.6753	1.6902	1.7051	1.7149	1.7507	1.7530	1.7576	1.7400	1.7634	1.7886	1.8042
11	1.6752	1.6761	1.6902	1.7051	1.7149	1.7452	1.7561	1.7540	1.7406	1.7634	1.7886	1.8051
12	1.6752	1.6781	1.6931	1.7051	1.7149	1.7478	1.7561	1.7552	1.7391	1.7634	1.7890	1.8111
13	1.6752	1.6821	1.6967	1.7051	1.7200	1.7478	1.7561	1.7566	1.7391	1.7634	1.7886	1.8111
14	1.6756	1.6851	1.6999	1.7050	1.7215	1.7478	1.7551	1.7548	1.7391	1.7738	1.7857	1.8111
15	1.6752	1.6859	1.6999	1.7077	1.7214	1.7478	1.7485	1.7580	1.7390	1.7634	1.7857	1.8111
16	1.6763	1.6859	1.6999	1.7102	1.7215	1.7478	1.7462	1.7580	1.7366	1.7699	1.7857	1.8144
17	1.6766	1.6859	1.6999	1.7101	1.7215	1.7478	1.7471	1.7580	1.7366	1.7698	1.7881	1.8195
18	1.6758	1.6859	1.6996	1.7105	1.7215	1.7554	1.7488	1.7566	1.7378	1.7698	1.7894	1.8227
19	1.6758	1.6908	1.6985	1.7105	1.7265	1.7554	1.7488	1.7582	1.7431	1.7698	1.7892	1.8231
20	1.6758	1.6891	1.6990	1.7105	1.7265	1.7554	1.7488	1.7581	1.7431	1.7729	1.7895	1.8231
21	1.6758	1.6909	1.6998	1.7101	1.7265	1.7554	1.7521	1.7590	1.7431	1.7762	1.7887	1.8231
22	1.6770	1.6907	1.6999	1.7150	1.7265	1.7554	1.7559	1.7582	1.7447	1.7814	1.7887	1.8231
23	1.6765	1.6907	1.6999	1.7149	1.7297	1.7554	1.7598	1.7582	1.7486	1.7820	1.7887	1.8214
24	1.6764	1.6907	1.6999	1.7150	1.7297	1.7569	1.7570	1.7582	1.7481	1.7824	1.7894	1.8231
25	1.6769	1.6907	1.7000	1.7150	1.7297	1.7571	1.7564	1.7582	1.7509	1.7824	1.7931	1.8230
26	1.6769	1.6888	1.7000	1.7150	1.7297	1.7590	1.7564	1.7590	1.7497	1.7824	1.7931	1.8230
27	1.6769	1.6878	1.6998	1.7150	1.7360	1.7577	1.7564	1.7560	1.7497	1.7823	1.7931	1.8230
28	1.6770	1.6894	1.7000	1.7150	1.7360	1.7577	1.7584	1.7543	1.7497	1.7723	1.7931	1.8230
29	1.6770		1.6999	1.7150	1.7418	1.7577	1.7628	1.7478	1.7481	1.7812	1.7931	1.8225
30	1.6770		1.6999	1.7150	1.7389	1.7577	1.7629	1.7478	1.7416	1.7881	1.7931	1.8101
31	1.6758		1.6999		1.7389		1.7620	1.7478		1.7857		1.8101

**ОФІЦІЙНИЙ КУРС ГРИВНІ ЩОДО ІНОЗЕМНИХ ВАЛЮТ,
ЯКИЙ ВСТАНОВЛЮЄТЬСЯ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ ОДИН РАЗ НА МІСЯЦЬ
(за грудень 2003 року)***

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс	№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
1	100 BGL	100 левів (Болгарія)	326.4157	18	484 MXN	100 мексиканських нових песо	47.5838
2	986 BRL	100 бразильських реалів	182.0727	19	496 MNT	10000 монгольських тугриків	47.3535
3	051 AMD	10000 вірменських драмів	94.1767	20	554 NZD	100 новозеландських доларів	340.4950
4	410 KRW	1000 вон Республіки Корея	4.4321	21	586 PKR	100 пакистанських рупій	9.3229
5	704 VND	10000 в'єтнамських донгів	3.4084	22	604 PEN	100 перуанських нових сол	153.3021
6	981 GEL	100 грузинських ларі	246.2818	23	408 KPW	100 північнокорейських вон	242.3636
7	344 HKD	100 доларів Гонконгу	68.6656	24	642 ROL	10000 румунських леїв	1.5739
8	818 EGP	100 єгипетських фунтів	86.7697	25	682 SAR	100 саудівських ріялів	142.1677
9	376 ILS	100 ізраїльських нових шекелів	118.7792	26	760 SYP	100 сирійських фунтів	10.3383
10	356 INR	1000 індійських рупій	116.5464	27	705 SIT	100 словенських толарів	2.6839
11	364 IRR	1000 іранських ріалів	0.6389	28	901 TWD	100 нових тайванських доларів	15.6639
12	368 IQD	100 іракських динарів	1714.4695	29	972 TJS	100 таджицьких сомоні	178.3278
13	417 KGS	100 киргизьких сомів	12.5412	30	952 XOF	1000 франків КФА ВСЕАО	9.6986
14	414 KWD	100 кувейтських динарів	1809.9117	31	152 CLP	1000 чилійських песо	8.4695
15	422 LBP	1000 ліванських фунтів	3.5172	32	191 HRK	100 хорватських кун	83.1929
16	434 LYD	100 лівійських динарів	390.9091	33	156 CNY	100 юанів Женьміньбі (Китай)	64.4195
17	470 MTL	100 мальтійських лір	1481.3600	34	255	100 доларів США за розр. із Індією	426.5600

* Курс встановлено з 01.12.2003 року. На замовлення "Вісника НБУ" матеріал підготовлено співробітниками департаменту валютного регулювання Національного банку України.

Спеціально для "Вісника НБУ"

Офіційний список банків реєстру банків, та перелік операцій, на ліцензію та письмовий дозвіл Національного

До уваги нових передплатників "Вісника НБУ": двічі на рік – за станом на 1 січня та на 1 липня – наш журнал публікує повний перелік банків України та основні відомості про них. Зауважуємо, що назви банків подано за орфографією їхніх статутів, примітки у колонці "Перелік операцій, на здійснення яких банки отримали письмовий дозвіл НБУ на здійснення

№ п/п	Назва банку	Вид товариства	Зареєстрований статутний капітал, грн.	Банки, що перебувають у стадії ліквідації (реорганізації)	Дата реєстрації банку
м. Київ і Київська область					
1	Акціонерний комерційний агропромисловий банк "Україна"	ВАТ	70 338 850	Банк перебуває у стадії ліквідації	27.09.1991 р.
2	Акціонерно-комерційний банк соціального розвитку "Укрсоцбанк"	ВАТ	70 000 000		27.09.1991 р.
3	Відкрите акціонерне товариство "Державний ощадний банк України"	ВАТ	200 000 000		31.12.1991 р.
4	Відкрите акціонерне товариство "Державний експортно-імпортний банк України"	ВАТ	262 000 000		23.01.1992 р.
5	Акціонерне товариство "Український інноваційний банк"	ВАТ	40 000 000		02.10.1991 р.
6	Акціонерний банк "АЖІО"	ВАТ	12 577 300		02.10.1991 р.
7	Акціонерний комерційний банк "Персональний комп'ютер" (Перкомбанк)	ВАТ	15 000 000		07.10.1991 р.
8	Акціонерний комерційний банк "Легбанк"	ВАТ	34 000 000		08.10.1991 р.
9	Акціонерний банк "БРОКБІЗНЕСБАНК"	ВАТ	100 000 000		07.10.1991 р.
10	Акціонерний банк "Інко"	ВАТ	1 000 000	Банк перебуває у стадії ліквідації	08.10.1991 р.
11	Акціонерний комерційний Український банк "Відродження"	ВАТ	682 537	Банк перебуває у стадії ліквідації	09.10.1991 р.
12	Акціонерний комерційний банк "Трансбанк"	ВАТ	40 042 000		09.10.1991 р.
13	Акціонерне товариство "Градобанк"	ВАТ	96 000 000	Банк перебуває у стадії ліквідації	09.10.1991 р.
14	Акціонерний банк "Банк регіонального розвитку"	ВАТ	41 000 000		14.10.1991 р.
15	Банк "Фінанси та Кредит", товариство з обмеженою відповідальністю	ТОВ	136 244 700		30.10.1991 р.
16	Акціонерний банк "Енергобанк"	ВАТ	26 450 840		31.10.1991 р.
17	Акціонерний комерційний банк "ТАС-Комерцбанк"	ВАТ	52 500 000		31.10.1991 р.
18	"Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "Експобанк"	ТОВ	41 200 000		26.12.1991 р.
19	Акціонерний банк "Старокиївський банк"	ЗАТ	12 000 000		31.12.1991 р.
20	Відкрите акціонерне товариство Банк "Олімпійська Україна"	ВАТ	17 550 000		09.01.1992 р.
21	Відкрите акціонерне товариство "ТММ-Банк"	ВАТ	26 000 000		20.01.1992 р.
22	Відкрите акціонерне товариство "Український Професійний Банк"	ВАТ	50 000 000		30.01.1992 р.

¹ Перелік та нумерацію операцій, які підлягають ліцензуванню НБУ, опубліковано на сторінці 66.

² Цифра зі знаком "+" означає номер операції, на здійснення якої банк одержав право; зі знаком "-" втратив право, цифра із символом "*" означає номер операції, здійснення якої для даного банку певною мірою обмежене.

України, включених до Державного здійснення яких банки отримали банківську банку України¹ на здійснення операцій

За станом на 1 січня 2004 р.

операцій. Заходи впливу, які вжито до банків” викладено за орфографією відповідних рішень комісій із питань нагляду та регулювання діяльності банків.

Номер реєстрації	Юридична адреса	Банківська ліцензія		Письмовий дозвіл на здійснення операцій		Перелік операцій, на здійснення яких банки отримали письмовий дозвіл НБУ на здійснення операцій ² . Заходи впливу, які вжито до банків
		Номер	Дата надання	Номер	Дата надання	
2	м. Київ, пров. Рильський, 10	—	—	—	—	—
3	м. Київ, вул. Ковпака, 29	5	29.12.2001 р.	5-2	29.07.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19, 20,21,22,23
4	м. Київ, вул. Госпітальна, 12-г	148	16.01.2002 р.	148-2	29.04.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,16,17,18,19,20,21,22; див. примітку 1
5	м. Київ, вул. Горького, 127	2	25.12.2001 р.	2-2	21.03.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
9	м. Київ, вул. Інститутська, 12-а, керівництво — вул. Смирнова-Ласточкина, 10-а	23	10.01.2002 р.	23-1	10.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23; операцію 11 зупинено до досягнення банком розміру регулятивного капіталу в сумі не менше ніж еквівалент 10 млн. євро
11	м. Київ, вул. Червоноармійська, 10	4	02.10.2001 р.	4-1	02.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
16	м. Київ, вул. П.Сагайдачного, 17	27	03.12.2001 р.	27-2	14.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
17	м. Київ, вул. Жиянська, 27	45	04.12.2001 р.	45-2	24.09.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,18,19,20,21,22; операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
18	м. Київ, просп. Перемоги, 41	138	03.12.2001 р.	138-3	01.09.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
20	м. Київ, вул. Мечникова, 10/2	—	—	—	—	—
21	м. Київ, вул. Коцюбинського, 7-а	—	—	—	—	—
22	м. Київ, вул. Фізкультури, 9	33	04.12.2001 р.	33-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11*,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22; операцію 11 зупинено до досягнення банком розміру регулятивного капіталу в сумі не менше ніж еквівалент 10 млн. євро
23	м. Київ, вул. Андрі Барбюса, 9-а	—	—	—	—	—
29	м. Київ, вул. Дегтярівська, 8-а	107	24.12.2001 р.	107-1	24.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
63	м. Київ, вул. Артема, 60	28	20.01.2003 р.	28-1	20.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
68	м. Київ, вул. Лютеранська, 9/9	46	17.12.2001 р.	46-1	17.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,18,19,20,21,22; операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
69	м. Київ, вул. Комінтерну, 30	38	11.10.2001 р.	38-1	11.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,23
75	м. Київ, вул. Золотоустівська, 2/4	15	03.03.2003 р.	15-1	03.03.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21
79	м. Київ, вул. Микільсько-Ботанічна, 6/8	130	14.01.2002 р.	130-1	14.01.2002 р.	1,2,3,4*,5,6,7,13,14,15,18,19,20,21; операцію 4 зупинено до 01.02.2004 р.
81	м. Київ, вул. Стельмаха, 10-а	207	27.11.2003 р.	207-1	27.11.2003 р.	1,2,3,5,7,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23
82	м. Київ, вул. Панельна, 5	187	24.12.2001 р.	187-1	24.12.2001 р.	1,2,5,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
83	м. Київ, вул. Марини Раскової, 15	132	04.10.2001 р.	132-1	04.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21

Примітка 1. Управління грошовими коштами та цінними паперами за дорученням клієнтів — фізичних осіб; видача поручительств, гарантій та інших зобов'язань за третіх осіб, що передбачають їх виконання у грошовій формі (для фізичних осіб); окремі операції здійснюються згідно з вимогами постанови Правління Національного банку України.

23	Акціонерний комерційний банк "Альянс"	ВАТ	21 600 000		10.03.1992 р.
24	Акціонерний комерційний банк "Інтербанк"	ВАТ	30 000 000		23.03.1992 р.
25	Акціонерний поштово-пенсійний банк "Аваль"	ВАТ	800 000 000		27.03.1992 р.
26	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Славутич"	ВАТ	17 160 467		16.05.1992 р.
27	Відкрите акціонерне товариство Всеукраїнський Акціонерний Банк	ВАТ	50 000 000		02.07.1992 р.
28	Акціонерний комерційний банк "Інтерконтинентбанк"	ВАТ	26 698 000		16.07.1992 р.
29	Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк (закрите акціонерне товариство)	ЗАТ	200 175 000		26.08.1992 р.
30	Закрите акціонерне товариство "Український кредитний банк"	ЗАТ	26 815 775		30.10.1992 р.
31	Акціонерний комерційний банк "Мрія"	ВАТ	29 358 142		11.11.1992 р.
32	Відкрите акціонерне товариство "Український кредитно-торговий банк"	ВАТ	24 095 700		10.12.1992 р.
33	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Український капітал"	ВАТ	30 000 000		25.12.1992 р.
34	Акціонерний комерційний банк "ПРАВЕКС-БАНК"	ВАТ	71 160 000		29.12.1992 р.
35	Товариство з обмеженою відповідальністю "Європейський банк розвитку та заощаджень"	ТОВ	26 240 000		13.01.1993 р.
36	Акціонерний банк "Аллонж"	ВАТ	50 000 000		29.01.1993 р.
37	Акціонерне товариство "ІНДУСТРІАЛЬНО-ЕКСПОРТНИЙ БАНК"	ВАТ	48 000 000		10.02.1993 р.
38	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "ГАРАНТ"	ВАТ	41 421 000		24.03.1993 р.
39	Закрите акціонерне товариство "Альфа-Банк"	ЗАТ	73 000 000		24.03.1993 р.
40	Товариство з обмеженою відповідальністю "Український промисловий банк"	ТОВ	110 000 000		21.04.1993 р.
41	Акціонерний комерційний банк харчової промисловості України "Укрхарчпромбанк" АК	ВАТ	2 960 155	Банк перебуває у стадії ліквідації	28.04.1993 р.
42	Акціонерний банк "ДАМІАНА-БАНК"	ЗАТ	200 000	Банк перебуває у стадії ліквідації	05.05.1993 р.
43	Комерційний акціонерний банк "ДЕНДІ"	ВАТ	6 874 871	Банк перебуває у стадії ліквідації	14.05.1993 р.
44	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний комерційний банк розвитку малого та середнього бізнесу "Антарес"	ВАТ	27 700 000		18.05.1993 р.
45	"Акціонерне товариство "Банк Креді Ліоне Україна"	ЗАТ	31 239 000		19.05.1993 р.
46	Акціонерний комерційний банк "Київ"	ВАТ	46 000 000		19.05.1993 р.
47	Відкрите акціонерне товариство Комерційний банк "Хрещатик"	ВАТ	100 000 000		19.05.1993 р.
48	Державно-акціонерний спеціалізований імпортно-експортний банк України "УКРСПЕЦІМПЕКСБАНК"	ВАТ	25 000 000	Банк перебуває у стадії ліквідації	11.06.1993 р.
49	Акціонерний комерційний банк "Аркада"	ВАТ	42 244 042		23.06.1993 р.
50	Відкрите акціонерне товариство акціонерний банк "Укргазбанк"	ВАТ	90 000 000		21.07.1993 р.
51	Акціонерний комерційний банк "Східно-Європейський банк"	ВАТ	27 500 000		27.08.1993 р.
52	ВАТ "Фермерський земельний акціонерний банк"	ВАТ	19 355 590		21.09.1993 р.
53	Відкрите акціонерне товариство Банк "БІГ Енергія"	ВАТ	100 000 000		29.09.1993 р.
54	Акціонерний Банк "СТОЛИЧНИЙ"	ВАТ	5 635 000		22.10.1993 р.
55	Акціонерний банк "Укоопспілка"	ВАТ	22 398 400		25.10.1993 р.
56	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк "Надра"	ВАТ	54 940 000		26.10.1993 р.
57	Акціонерний банк "Національні інвестиції"	ЗАТ	15 000 000		09.11.1993 р.
58	Акціонерний банк "Діамант"	ЗАТ	100 000 000		17.11.1993 р.
59	Акціонерний комерційний банк "Юнекс"	ВАТ	50 000 000		03.12.1993 р.

Примітка 2. Зупинено до 01.07.2004 р.: операції 12,13,14,15; приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб у частині приймання вкладів (депозитів) від фізичних осіб як у грошовій одиниці України, так і в іноземній валюті; відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них, у частині відкриття та ведення поточних рахунків фізичних осіб як у грошовій одиниці України, так і в іноземній валюті.

Примітка 3. Операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.; зупинено до 01.07.2004 р: приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб у частині

89	м. Київ, просп. Відрадний, 73 (пошта — просп. Оболонський, 26)	97	17.12.2001 р.	97-2	30.05.2002 р.	1,2,5,7,12*,13*,14*,15*,18,19,20,21; див. примітку 2
93	м. Київ, вул. Корольова, 5-а	102	03.12.2001 р.	102-2	21.03.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11*,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22; операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
94	м. Київ, вул. Лескова, 9	10	03.12.2001 р.	10-2	01.12.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21
110	м. Київ, вул. Фрунзе, 47	60	23.01.2003 р.	60-2	22.04.2003 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
120	м. Київ, вул. Зоологічна, 5	35	03.12.2001 р.	35-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
124	м. Київ, вул. Воровського, 22	100	02.07.2003 р.	100-1	02.07.2003 р.	1,2,3,4,5,6,13,14,15,18,19,20,21
125	м. Київ, пров. Шевченка, 12	1	31.10.2001 р.	1-2	29.07.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23
127	м. Київ, просп. Перемоги, 37	16	26.10.2001 р.	16-1	26.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,18,19,20,21,22
128	м. Київ, вул. Гоголівська, 22-24	79	03.12.2001 р.	79-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
133	м. Київ, вул. Щербаківа, 35	25	14.03.2003 р.	25-2	07.11.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
138	м. Київ, просп. Перемоги, 67	26	21.03.2002 р.	26-1	21.03.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
139	м. Київ, вул. Кловський узвіз, 9/2	7	03.12.2001 р.	7-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
142	м. Київ, вул. В.Чорновола, 12-а (пошта – вул. Желянська, 29)	72	05.08.2003 р.	72-1	05.08.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12*,13,14,15*,18,19,20,21*; операції 12,15,21 зупинено до 01.07.2004 р.
148	м. Київ, вул. Шота Руставелі, 5	181	08.01.2002 р.	181-1	08.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,18,19,20,21; див. примітку 3
149	м. Київ, вул. Гончара, 41	99	16.01.2003 р.	99-3	16.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
157	м. Київ, Русанівська Набережна, 18	154	21.03.2003 р.	154-1	21.03.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
158	м. Київ, вул. Десятинна, 4/6	61	03.12.2001 р.	61-3	31.05.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
164	м. Київ, бул. Лесі Українки, 26	67	13.12.2001 р.	67-2	21.03.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,18,19,20,21,22
165	м. Київ, вул. Бориса Грінченка, 1	—	—	—	—	—
166	м. Київ, вул. Воровського, 6	—	—	—	—	—
167	м. Київ, вул. Щорса, 15, корпус 1	—	—	—	—	—
168	м. Київ, вул. Лагерна, 38	161	14.01.2002 р.	161-1	14.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,12,13,14,18,19,20,21,22
169	м. Київ, вул. Володимирська, 23-а	111	13.12.2001 р.	111-2	14.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
171	м. Київ, вул. Б.Хмельницького, 16/22	14	06.12.2001 р.	14-1	06.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
172	м. Київ, вул. Хрещатик, 8-а	158	29.12.2001 р.	158-3	04.03.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
175	м. Київ, вул. Ярославів Вал, 36-а	—	—	—	—	—
177	м. Київ, вул. Суворова, 4/6	80	11.01.2002 р.	80-2	09.08.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,12,13,14,15,18,19,20,21,22; касове обслуговування клієнтів під контролем до 01.09.2004 р.
183	м. Київ, вул. Єрванська, 1 (пошта — вул. Пушкінська, 42/4)	123	19.11.2001 р.	123-1	19.11.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21
195	м. Київ, бул. Дружби народів, 17/5	51	03.12.2001 р.	51-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
198	м. Київ, вул. Предславинська, 28	109	08.05.2003 р.	109-1	08.05.2003 р.	13,14,18,19,20,21
199	м. Київ, вул. Комінтерну, 15	41	04.10.2001 р.	41-1	04.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23
202	м. Київ, просп. Возз'єднання, 15	114	11.01.2002 р.	114-1	11.01.2002 р.	13,14,18,19,20,21
204	м. Київ, вул. Хрещатик, 7/11	17	05.01.2002 р.	17-1	05.01.2002 р.	1,2,5,7,12,13,14,15,18,19,20,21,22; касове обслуговування клієнтів під контролем до 01.01.2005 р.
205	м. Київ, вул. Артема, 15	21	23.08.2002 р.	21-1	23.08.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
210	м. Київ, вул. Володимирська, 54	78	14.12.2001 р.	78-1	14.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
212	м. Київ, Контрактова площа, 10-а	125	03.12.2001 р.	125-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21
216	м. Київ, вул. Почайнинська, 38/44	56	25.02.2002 р.	56-1	25.02.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,13,14,18,19,20,21; зупинено до 01.02.2004 р.: операцію 11; приймання вкладів (депозитів) від фізичних осіб як у національній, так і в іноземній валюті

приймання вкладів (депозитів) фізичних осіб у національній та іноземній валюті; відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них, у частині відкриття та ведення рахунків фізичних осіб у національній та іноземній валюті; розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик у національній та іноземній валюті, крім міжбанківських кредитів та депозитів; до 01.07.2004 р. окремі операції здійснюються банком відповідно до рішення Комісії територіального управління НБУ.

60	Акціонерний банк "МЕТА-БАНК"	ЗАТ	2 000 000	Банк перебуває у стадії ліквідації	03.12.1993 р.
61	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний Індустріальний Банк"	ТОВ	25 082 166		03.12.1993 р.
62	Акціонерний Банк "Синтез"	ВАТ	63 800 000		24.12.1993 р.
63	Відкрите акціонерне товариство "Аграрний комерційний банк"	ВАТ	26 000 000		24.12.1993 р.
64	Акціонерний комерційний банк "ОЛБанк"	ЗАТ	7 783 600	Банк перебуває у стадії ліквідації	26.01.1994 р.
65	Відкрите акціонерне товариство "Універсальний Банк Розвитку та Партнерства"	ВАТ	41 000 000		26.01.1994 р.
66	Акціонерний комерційний банк "Форум"	ВАТ	110 000 000		31.01.1994 р.
67	Відкрите акціонерне товариство "Міжнародний комерційний банк"	ВАТ	35 041 000		31.01.1994 р.
68	Акціонерне товариство "Банк Велес"	ВАТ	28 000 000		18.03.1994 р.
69	Акціонерний комерційний банк "Росток Банк"	ЗАТ	18 042 270		25.03.1994 р.
70	Акціонерний банк "Експрес-Банк"	ВАТ	49 613 300		12.04.1994 р.
71	Акціонерний комерційний банк "ТК КРЕДИТ"	ВАТ	21 828 750		28.04.1994 р.
72	Акціонерний комерційний банк "Інтеграл"	ВАТ	39 500 000		30.09.1994 р.
73	Акціонерний комерційний банк "Національний кредит"	ЗАТ	20 085 250		31.01.1996 р.
74	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк "Укргазпромбанк"	ВАТ	18 200 000		27.03.1996 р.
75	Акціонерний банк "Київська Русь"	ЗАТ	24 330 000		30.05.1996 р.
76	Закрите акціонерне товариство "ТАС-ІНВЕСТБАНК"	ЗАТ	37 787 455		07.06.1996 р.
77	Закрите Акціонерне Товариство "Банк Петрокоммерц-Україна"	ЗАТ	22 965 000		26.09.1996 р.
78	Акціонерний банк "КЛІРИНГОВИЙ ДІМ"	ВАТ	29 680 000		30.12.1996 р.
79	Відкрите акціонерне товариство "Кредитпромбанк"	ВАТ	109 000 000		20.05.1997 р.
80	Відкрите акціонерне товариство "Перший Інвестиційний Банк"	ВАТ	28 613 150		20.06.1997 р.
81	"Акціонерний Банк Креді Свісс Фьорст Бостон (Україна)"	ЗАТ	28 275 000		05.08.1997 р.
82	Акціонерний комерційний банк "ХФБ Банк Україна"	ЗАТ	79 184 200		02.09.1997 р.
83	Акціонерний банк "ІНГ Банк Україна"	ЗАТ	47 749 875		15.12.1997 р.
84	Акціонерний комерційний "Промислово-фінансовий банк"	ВАТ	35 000 000		29.12.1997 р.
85	Акціонерний комерційний банк "Райффайзенбанк Україна"	ЗАТ	145 036 095		02.03.1998 р.
86	Акціонерний комерційний банк "Сітібанк (Україна)"	ЗАТ	50 000 000		11.05.1998 р.
87	Закрите акціонерне товариство "ПроКредит Банк"	ЗАТ	47 679 000		28.12.2000 р.
88	Закрите акціонерне товариство "Комерційний банк НРБ-Україна"	ЗАТ	75 573 200		15.06.2001 р.
89	Закрите акціонерне товариство "ПРАЙМ-БАНК"	ЗАТ	18 200 000		30.07.2001 р.
90	Товариство з обмеженою відповідальністю "АРТЕМ-БАНК"	ТОВ	36 000 000		06.08.2002 р.
91	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Актив-банк"	ТОВ	28 000 000		06.08.2002 р.
92	Товариство з обмеженою відповідальністю "Фортуна-банк"	ТОВ	43 594 608		17.10.2002 р.
93	Товариство з обмеженою відповідальністю "Універсальний комерційний банк "Лідер"	ТОВ	23 000 000		29.01.2003 р.
94	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "АРМА"	ТОВ	20 000 000		14.10.2003 р.
95	Товариство з обмеженою відповідальністю "Комерційний банк "Даніель"	ТОВ	19 000 000		27.11.2003 р.
Вінницька область					
—	—	—	—	—	—
Волинська область					
96(1)	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Західкомбанк"	ТОВ	24 500 000		11.03.1993 р.

Примітка 4. Операцію 4 зупинено до 01.02.2004 р.; зупинено до 01.07.2004 р.: операції 8,12,13,14; приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб у частині приймання вкладів (депозитів) від фізичних осіб; операцію 7 у частині розміщення іноземної валюти на валютному ринку України;

217	м. Київ (вул. Мечникова, 18)	—	—	—	—	—
219	м. Київ, вул. Воровського, 6	186	14.12.2001 р.	186-1	14.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11*,12,13,14,15,18,19,20,21; операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
221	м. Київ, вул. Івана Кудрі, 5 (пошта — Хрещатик, 32-а)	30	03.12.2001 р.	30-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23; операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
222	м. Київ, вул. Димитрова, 9-а	53	19.06.2002 р.	53-1	19.06.2002 р.	1,2,3,4*,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21; операцію 4 зупинено до 01.04.2004 р.
228	м. Київ, вул. Марини Раскової, 19	—	—	—	—	—
229	м. Київ, вул. Дегтярівська, 48	140	04.10.2001 р.	140-3	29.07.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
231	м. Київ, бул. Верховної Ради, 7	62	03.12.2001 р.	62-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
234	м. Київ, Конрактова площа, 4	91	29.12.2001 р.	91-1	29.12.2001 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
239	м. Київ, вул. Андрі Барбюса, 9-а	117	09.01.2002 р.	117-1	09.01.2002 р.	1,2,5,7,13,14,15,18,19,20,21
240	м. Київ, бул. І.Лепсе, 4	115	04.12.2001 р.	115-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4*,5,6,7*,8*,12*,13*,14*,15*,18,19,20,21*,23; див. примітку 4
243	м. Київ, Повітрофлотський просп., 25	89	03.12.2001 р.	89-2	03.04.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
245	м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	82	11.01.2002 р.	82-1	11.01.2002 р.	1,2,3,4*,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21; операцію 4 зупинено до 01.04.2004 р.
250	м. Київ, просп. Перемоги, 52/2	81	10.12.2001 р.	81-1	10.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23; операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
255	м. Київ, вул. Тургенівська, 52/58	103	03.12.2001 р.	103-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
256	м. Київ, Дніпровська Набережна, 13	24	04.12.2001 р.	24-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,18,19,20,21
258	м. Київ, вул. Хорива, 11-а	19	14.01.2002 р.	19-1	14.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
260	м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4	40	26.10.2001 р.	40-1	26.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,13,14,18,19,20,21; операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
262	м. Київ, вул. Велика Васильківська, 94	108	09.04.2002 р.	108-1	09.04.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
264	м. Київ, просп. Червонозоряний, 132	171	29.12.2001 р.	171-1	29.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22; операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
266	м. Київ, бул. Дружби Народів, 38	174	24.09.2001 р.	174-2	11.09.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
267	м. Київ, Московський проспект, 6	178	03.09.2003 р.	178-1	03.09.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21
268	м. Київ, вул. Велика Васильківська, 34	179	05.01.2002 р.	179-1	05.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,13,14,15,18,19,20,21; операцію 11 зупинено до 01.02.2004 р.
269	м. Київ, вул. Ярославів Вал, 14-а	185	21.03.2002 р.	185-1	21.03.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,10,11,12,13,14,15,18,19,20,21,22
271	м. Київ, вул. Комінтерну, 28	190	04.12.2001 р.	190-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,13,14,15,18,19,20,21,22,23
272	м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	189	04.12.2001 р.	189-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
273	м. Київ, вул. Воровського, 40	191	03.12.2001 р.	191-1	03.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,18,19,20,21,22
274	м. Київ, вул. Димитрова, 16-г	193	04.12.2001 р.	193-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,18,19,20,21
276	м. Київ, вул. Боженка, 86	195	13.10.2003 р.	195-1	13.10.2003 р.	1,2,5,6,7,8,12,15,18,19,20
277	м. Київ, вул. Володимирська, 46	198	05.09.2001 р.	198-1	05.09.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20,22,23
278	м. Київ, вул. Нижньоюрківська, 81	197	19.09.2001 р.	197-1	19.09.2001 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20
280	м. Київ, вул. Артема, 103	203	17.02.2003 р.	203-3	26.09.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20
281	м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 93	200	01.10.2002 р.	200-1	01.10.2002 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20
282	м. Київ, вул. Печерська, 2/16	201	27.11.2002 р.	201-3	25.11.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,16,17,18,19,20
285	м. Київ, просп. Перемоги, 65	—	—	—	—	—
287	м. Київ, вул. Жиланська, 41-а	206	14.11.2003 р.	206-1	14.11.2003 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20
289	м. Київ, вул. Саксаганського, 3, літ. А	210	26.12.2003 р.	210-1	26.12.2003 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20,23
—	—	—	—	—	—	—
153	м. Луцьк, просп. Перемоги, 15	71	19.10.2001 р.	71-1	19.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21

операції 15, 21 зупинено до 01.08.2004 р.; до 05.01.2004 р. дозволено здійснення розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик у частині здійснення операцій на міжбанківському ринку України в національній та іноземній валюті.

97(2)	Банк Пекао (Україна) Товариство з обмеженою відповідальністю	ТОВ	33 002 097		28.02.1997 р.
Дніпропетровська область					
98(1)	Товариство з обмеженою відповідальністю "Діалогбанк"	ТОВ	45 950 000		04.01.1992 р.
99(2)	Закрите акціонерне товариство комерційний банк "ПриватБанк"	ЗАТ	700 000 000		19.03.1992 р.
100(3)	Акціонерний комерційний банк "Новий"	ЗАТ	30 000 000		06.04.1992 р.
101(4)	Відкрите акціонерне товариство "Комерційний банк "Причорномор'я"	ВАТ	28 000 000		21.04.1993 р.
102(5)	Закрите акціонерне товариство комерційний банк "Кредит-Дніпро"	ЗАТ	73 705 792		07.07.1993 р.
103(6)	Закрите акціонерне товариство акціонерний банк "Радабанк"	ЗАТ	20 834 717		03.12.1993 р.
104(7)	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Земельний Капітал"	ТОВ	16 747 708		31.01.1994 р.
105(8)	Акціонерний комерційний банк "Прем'єрбанк"	ЗАТ	45 000 300		22.06.1994 р.
106(9)	Акціонерний комерційний банк "Технобанк"	ЗАТ	20 026 310		23.06.1994 р.
107(10)	Товариство з обмеженою відповідальністю "КласикБанк"	ТОВ	24 000 000		06.10.1995 р.
108(11)	Закрите акціонерне товариство Український Банк Міжнародного Співробітництва "Інвест-Кривбас Банк"	ЗАТ	20 141 000		18.10.1996 р.
109(12)	Закрите акціонерне товариство "Агробанк"	ЗАТ	30 000 000		17.10.2002 р.
Донецька область					
110(1)	Акціонерний банк "ІКАР-БАНК"	ВАТ	23 000 000		01.10.1991 р.
111(2)	Відкрите акціонерне товариство Комерційний банк "Південкомбанк"	ВАТ	33 280 000		03.10.1991 р.
112(3)	Донецький акціонерний банк "Донвуглекомбанк"	ВАТ	2 300 000	Банк перебуває у стадії ліквідації	01.10.1991 р.
113(4)	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерно-комерційний банк "Капітал"	ВАТ	23 000 000		31.10.1991 р.
114(5)	Закрите акціонерне товариство з іноземними інвестиціями та участю українського капіталу "Перший Український Міжнародний Банк"	ЗАТ	23 000 000		23.12.1991 р.
115(6)	Товариство з обмеженою відповідальністю Донецький комерційний біржовий банк "Донбіржбанк"	ТОВ	28 370 800		27.12.1991 р.
116(7)	Закрите акціонерне товариство "Донгорбанк"	ЗАТ	112 500 000		06.04.1992 р.
117(8)	Акціонерний банк "Донеччина"	ВАТ	27 160 000		19.05.1993 р.
118(9)	Відкрите акціонерне товариство комерційний банк з іноземним капіталом "Промекономбанк"	ВАТ	27 530 019		25.08.1993 р.
119(10)	Закрите акціонерне товариство комерційний банк "Донкредитінвест"	ЗАТ	86 964 377		24.11.1993 р.
120(11)	Товариство з обмеженою відповідальністю "Банк Перспектива"	ТОВ	32 000 000		28.10.2002 р.
121(12)	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "Український фінансовий світ"	ТОВ	33 262 796		12.11.2003 р.
Житомирська область					
—	—	—	—	—	—
Закарпатська область					
122(1)	Закарпатський акціонерний комерційний банк "Лісбанк"	ВАТ	762 823	Банк перебуває у стадії ліквідації	04.10.1991 р.
123(2)	Товариство з Обмеженою Відповідальністю Комерційний банк "Коопінвестбанк"	ТОВ	30 680 000		16.12.1992 р.
Запорізька область					
124(1)	Акціонерний комерційний банк "Індустріалбанк"	ВАТ	68 397 426		16.10.1991 р.
125(2)	Акціонерний банк "АвтоЗАЗбанк"	ВАТ	31 000 000		21.10.1991 р.

Примітка 5. Зупинено до 01.07.2004 р.: приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб у частині приймання вкладів (депозитів) фізичних осіб у національній та іноземній валюті; відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них у частині відкриття та ведення поточних рахунків фізичних осіб як

265	м. Луцьк, вул. Данила Галицького, 14	176	31.10.2001 р.	176-2	16.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
80	м. Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 26, позиція 5	196	24.09.2001 р.	196-1	24.09.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
92	м. Дніпропетровськ, Набережна Перемоги, 50	22	04.12.2001 р.	22-2	29.07.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23
101	м. Дніпропетровськ, просп. К.Маркса, 93	112	14.12.2001 р.	112-3	16.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
163	м. Дніпропетровськ, просп. Гагаріна, 33	88	31.05.2002 р.	88-2	16.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23
180	м. Дніпропетровськ, вул. Леніна, 17	70	24.12.2002 р.	70-1	24.12.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
220	м. Дніпропетровськ, просп. Кірова, 46/1	166	24.12.2001 р.	166-2	16.01.2003 р.	1,2,3,5,6,7,12,13,14,15,18,19,20,21
236	м. Дніпропетровськ, просп. Пушкіна, 15	113	29.12.2001 р.	113-3	16.01.2003 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
247	м. Дніпропетровськ, вул. Мечникова, 18	160	05.01.2002 р.	160-1	05.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
248	м. Дніпропетровськ, Набережна ім. В.І.Леніна, 29	208	05.12.2003 р.	208-1	05.12.2003 р.	1,2,3,5,6,7,12,13,14,15,17,18,19,20,21; див. примітку 5
254	м. Дніпропетровськ, просп. К.Маркса, 39-а	110	31.10.2001 р.	110-2	11.12.2002 р.	1,2,5,14,18,19,20
263	Дніпропетровська обл., м. Кривий Ріг, вул. Нарвська, 11-а	177	21.03.2002 р.	177-1	21.03.2002 р.	1,2,5,13,14,18,19,20,21,22,23
283	м. Дніпропетровськ, вул. Курсантська, 24	204	24.12.2002 р.	204-1	24.12.2002 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20
6	м. Донецьк, просп. Ілліча, 100-а	55	03.01.2002 р.	55-2	23.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
12	м. Донецьк, просп. Ватутіна, 33-а	44	17.02.2003 р.	44-2	17.02.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
7	м. Донецьк, вул. Артема, 63	—	—	—	—	—
65	м. Донецьк, вул. Артема, 63	122	29.12.2001 р.	122-2	14.06.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
73	м. Донецьк, вул. Університетська, 2-а	8	04.12.2001 р.	8-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
78	м. Донецьк, просп. Миру, 59	145	04.10.2001 р.	145-3	23.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
99	м. Донецьк, вул. Артема, 38	85	15.03.2002 р.	85-1	15.03.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,18,19,20,21,22
170	м. Донецьк, вул. Артема, 125	104	06.12.2001 р.	104-1	06.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
194	м. Донецьк, просп. Ленінський, 4	182	11.02.2003 р.	182-1	11.02.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,18,19,20,21
214	м. Донецьк, просп. Титова, 8-б	155	13.12.2001 р.	155-2	06.12.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,16,18,19,20,21
284	м. Донецьк, вул. Челюскінців, 202-а	202	06.12.2002 р.	202-1	06.12.2002 р.	1,2,3,5,7,12,13,14,16,18,19,20
288	м. Донецьк, вул. Куйбишева, 172-а	209	23.12.2003 р.	209-1	23.12.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,12,13,14,18,19,20
—	—	—	—	—	—	—
14	м. Ужгород, вул. Волошина, 52	—	—	—	—	—
135	м. Ужгород, вул. Гойди, 10	105	04.10.2001 р.	105-1	04.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,12,13,15,18,19,20,21; див. примітку 6
36	м. Запоріжжя, вул. 40 років Радянської України, 39-д	126	04.12.2001 р.	126-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
43	м. Запоріжжя, просп. Леніна, 8	106	29.12.2001 р.	106-1	29.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22

у національній, так і в іноземній валюті.

Примітка 6. До 01.03.2004 р. обмежено операції з кредитування в частині видачі банківських кредитів (крім міжбанківських кредитів), дохідність яких є нижчою, ніж вартість процентних зобов'язань; зупинено до 01.03.2004 р. видачу нових кредитів, що не мають за собою надійної застави.

126(3)	КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "СЛОВ'ЯНСЬКИЙ"	ВАТ	24 012 787	Банк перебуває у стадії ліквідації	21.10.1991 р.
127(4)	Акціонерний банк "Муниципальный"	ВАТ	16 700 000		21.10.1991 р.
128(5)	Акціонерний банк "Металург"	ЗАТ	13 250 580		12.07.1993 р.
129(6)	Акціонерне товариство "Наш банк"	ВАТ	22 542 000	Банк перебуває у стадії ліквідації	17.11.1993 р.
Івано-Франківська область					
130(1)	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Прикарпаття"	ВАТ	16 000 000		22.10.1991 р.
131(2)	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Західбудгазбанк"	ВАТ	9 504 720		22.10.1991 р.
Кіровоградська область					
—	—	—	—	—	—
АР Крим і м.Севастополь					
132(1)	Відкрите акціонерне товариство "Кримський універсальний банк"	ВАТ	18 578 290		08.10.1991 р.
133(2)	Акціонерний банк "Таврика"	ВАТ	41 351 500		24.10.1991 р.
134(3)	Комерційний акціонерний банк "Крим-банк"	ЗАТ	1 067 601	Банк перебуває у стадії ліквідації	25.10.1991 р.
135(4)	Акціонерний комерційний банк "Інтерконтбанк"	ЗАТ	2 500 000	Банк перебуває у стадії ліквідації	13.12.1991 р.
136(5)	Відкрите акціонерне товариство "Об'єднаний комерційний банк"	ВАТ	30 065 640		23.12.1991 р.
137(6)	АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ЧОРНОМОРСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ"	ВАТ	22 432 000		22.06.1992 р.
138(7)	Акціонерний Банк "Морський"	ВАТ	16 461 275		17.05.1994 р.
Луганська область					
139(1)	Акціонерний банк "Український комунальний банк"	ВАТ	20 700 000		10.08.1993 р.
140(2)	Товариство з обмеженою відповідальністю "Східно-промисловий комерційний банк"	ТОВ	18 600 000		13.09.1995 р.
Львівська область					
141(1)	Відкрите акціонерне товариство "Електрон Банк"	ВАТ	27 630 000		10.10.1991 р.
142(2)	Відкрите акціонерне товариство "Селянський комерційний банк "Дністер"	ВАТ	27 500 000		14.10.1991 р.
143(3)	Закрите акціонерне товариство Акціонерно-комерційний банк "Львів"	ЗАТ	12 305 338		14.10.1991 р.
144(4)	Комерційний банк "ГАЛС"	ТОВ	604 422	Банк перебуває у стадії ліквідації	14.10.1991 р.
145(5)	Акціонерне товариство "Кредит Банк (Україна)"	ВАТ	143 549 469		31.03.1992 р.
146(6)	Відкрите акціонерне товариство "Банк Універсальний"	ВАТ	55 000 000		20.01.1994 р.
Миколаївська область					
147(1)	Миколаївський Комерційний акціонерний банк розвитку промисловості і соціальної сфери України (Миккомбанк)	ВАТ	398 003	Банк перебуває у стадії ліквідації	29.04.1992 р.
Одеська область					
148(1)	Закрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Одеса-Банк"	ЗАТ	19 000 000		17.10.1991 р.
149(2)	Акціонерний комерційний банк "ПОРТО-ФРАНКО"	ВАТ	18 213 560		17.10.1991 р.
150(3)	Акціонерний комерційний банк "Інвестбанк"	ЗАТ	18 180 000		31.03.1992 р.
151(4)	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "ФЕБ"	ТОВ	7 500 000		29.01.1993 р.
152(5)	Комерційний банк товариство з обмеженою відповідальністю "Місто Банк"	ТОВ	37 366 000		23.07.1993 р.
153(6)	Відкрите акціонерне товариство "МОРСЬКИЙ ТРАНСПОРТНИЙ БАНК"	ВАТ	50 000 000		05.11.1993 р.

Примітка 7. Обмежено здійснення операції з розміщення залучених коштів без збільшення обсягу кредитного портфеля банку за станом на 27.05.2003 р. на термін до повного формування банком необхідного розміру резерву під активні операції.

Примітка 8. Припинено приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб у частині приймання вкладів (депозитів) від фізичних осіб; зупинено

44	м. Запоріжжя, вул. Кремлівська, 8	—	—	—	—	—
45	м. Запоріжжя, вул. 40 років Радянської України, 60-б	84	14.12.2001 р.	84-1	14.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
182	м. Запоріжжя, просп. Металургів, 30	69	14.12.2001 р.	69-1	14.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21
211	м. Запоріжжя, вул. Добролюбова, 22	—	—	—	—	—
46	м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 7	96	25.12.2001 р.	96-1	25.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
47	м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 93-а	101	17.02.2003 р.	101-1	17.02.2003 р.	1,2,3,4*,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21; операцію 4 зупинено до 01.01.2007 р.
—	—	—	—	—	—	—
19	м. Сімферополь, вул. Сергєєва-Ценського, 21	180	05.05.2003 р.	180-2	11.11.2003 р.	1,2,5,7,12,13,14,15,18,19,20,21
53	м. Севастополь, вул. Рєпіна, 1	167	04.12.2001 р.	167-2	26.09.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,18,19,20,21,22,23
54	м. Сімферополь, вул. Крилова, 37	—	—	—	—	—
71	м. Сімферополь, вул. Гоголя, 9/16	—	—	—	—	—
74	м. Сімферополь, вул. КЛібкнехта, 5	120	26.10.2001 р.	120-1	26.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
118	м. Сімферополь, вул. Більшовицька, 24	164	11.01.2002 р.	164-1	11.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
246	м. Севастополь, вул. Брестська, 18-а	168	14.12.2001 р.	168-2	23.01.2003 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21; див. примітку 7
187	м. Луганськ, вул. В.В.Шевченка, 18-а	149	03.01.2002 р.	149-3	13.02.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23
253	м. Луганськ, вул. Радянська, 83	77	29.12.2001 р.	77-2	10.06.2003 р.	1,2,5,7,12,14,18,19,20
25	м. Львів, вул. Грабовського, 11	31	13.12.2001 р.	31-2	06.12.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
27	м. Львів, вул. Переяславська, 6-а	94	04.12.2001 р.	94-2	11.12.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
28	м. Львів, вул. Сербська, 1	54	02.04.2002 р.	54-1	02.04.2002 р.	1,2,5,7,12,13,14,15,18,19,20,21
30	м. Львів, вул. Зелена, 149-а	—	—	—	—	—
96	м. Львів, вул. Сахарова, 78	43	17.04.2002 р.	43-1	17.04.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21
226	м. Львів, просп. Шевченка, 27	92	04.12.2001 р.	92-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
105	м. Миколаїв, вул. Р.Люксембург, 52	—	—	—	—	—
38	м. Одеса, вул. Княжеська, 32	159	29.12.2001 р.	159-2	16.01.2003 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
39	м. Одеса, вул. Пушкінська, 10	129	03.01.2002 р.	129-1	03.01.2002 р.	1,2,3,4*,5,6,7,8,13,14,15,17,18,19,20,21; операцію 4 зупинено до 01.01.2007 р.
95	м. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 2-б	98	14.12.2001 р.	98-2	16.01.2003 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
147	м. Одеса, просп. Академіка Глушка, 13	143	24.09.2002 р.	143-2	23.01.2003 р.	1,2,3*,5*,6*,7,8*,13*,14*,18*,19*,20,21*; див. примітку 8
184	м. Одеса, вул. Фонтанська Дорога, 11	194	17.04.2002 р.	194-2	30.08.2002 р.	1,2,3,5,6,7,12,13,14,15,16,18,19,20,21,22,23
207	Одеська обл., м. Іллічівськ, вул. Леніна, 28	66	08.05.2003 р.	66-2	15.09.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23

до 01.03.2004 р.: операції 1Н,2Н,3Н,4Н,5Н,6Н, 3,5,6,8,13,14,18,19,21; 2Л у частині відкриття поточних рахунків клієнтів (фізичних осіб) і банків-кореспондентів.

154(7)	Акціонерний банк "Південний"	ЗАТ	100 002 200		03.12.1993 р.
155(8)	Акціонерний комерційний банк "Фінбанк"	BAT	16 000 000		24.12.1993 р.
156(9)	Акціонерний комерційний банк "ІМЕКСБАНК"	BAT	48 000 000		29.03.1994 р.
157(10)	Товариство з обмеженою відповідальністю комерційний банк "СоцКом Банк"	ТОВ	17 380 000		05.03.2003 р.
Полтавська область					
158(1)	Полтавський акціонерний банк "Полтава-банк"	BAT	13 300 000		16.10.1991 р.
159(2)	Акціонерний комерційний банк "МТ-Банк"	BAT	54 354 020		27.12.1991 р.
160(3)	Відкрите акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "АВТОКРАЗБАНК"	BAT	31 570 000		07.07.1993 р.
Рівненська область					
161(1)	Комерційний банк "Княжий"	ТОВ	6 300 000	Банк перебуває у стадії ліквідації	08.04.1994 р.
Сумська область					
162(1)	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "Володимирський"	ТОВ	30 500 000		13.12.2001 р.
Тернопільська область					
—	—	—	—	—	—
Харківська область					
163(1)	Акціонерний комерційний інноваційний банк "УкрСиббанк"	BAT	140 000 000		28.10.1991 р.
164(2)	Відкрите акціонерне товариство "Мегабанк"	BAT	34 852 433		28.10.1991 р.
165(3)	Акціонерний комерційний регіональний банк "Регіон-банк"	ЗАТ	16 500 000		28.10.1991 р.
166(4)	Відкрите акціонерне товариство РЕАЛ БАНК	BAT	27 000 000		29.10.1991 р.
167(5)	Харківський акціонерний комерційний Земельний банк	BAT	27 000 000		29.10.1991 р.
168(6)	Акціонерний Східно-Український Банк "Грант"	ЗАТ	30 000 000		29.10.1991 р.
169(7)	Акціонерний комерційний банк "Базис"	BAT	19 500 000		15.04.1992 р.
170(8)	Акціонерний комерційний банк "Меркурій"	BAT	24 000 000		18.11.1992 р.
171(9)	Акціонерний банк "Факторіал-Банк"	BAT	27 111 519		01.12.1992 р.
172(10)	Акціонерний комерційний банк "Європейський"	BAT	13 420 940		03.03.1993 р.
173(11)	Відкрите акціонерне товариство "Інноваційно-промисловий банк"	BAT	49 648 000		23.03.1993 р.
174(12)	Акціонерно-комерційний банк "Золоті ворота"	BAT	35 000 000		18.08.1993 р.
Херсонська область					
—	—	—	—	—	—
Хмельницька область					
—	—	—	—	—	—
Черкаська область					
—	—	—	—	—	—
Чернігівська область					
175(1)	Відкрите акціонерне товариство Акціонерний банк "Приватінвест"	BAT	28 000 000		30.10.1991 р.
176(2)	Відкрите акціонерне товариство "Банк "Демарк"	BAT	12 000 000		10.07.1992 р.
177(3)	Акціонерний комерційний "Євробанк"	BAT	6 000 000	Банк перебуває у стадії ліквідації	21.01.1993 р.
178(4)	Закрите акціонерне товариство "Полікомбанк"	ЗАТ	17 799 000		18.08.1994 р.
Чернівецька область					
179(1)	Товариство з обмеженою відповідальністю Комерційний банк "Буковина"	ТОВ	22 500 000		21.05.1992 р.

Примітка 9. Зупинено до 01.07.2004 р.: приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб у частині приймання вкладів (депозитів) від фізичних осіб як у грошовій одиниці України, так і в іноземній валюті; відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них у частині відкриття та ведення поточних рахунків фізичних осіб-резидентів як у грошовій одиниці України, так і в іноземній валюті. Припинено відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів з цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них у частині відкриття та ведення поточних рахунків фізичних осіб-нерезидентів як у грошовій одиниці України, так і в іноземній валюті.

Примітка 10. Обмежено до 01.01.2005 р.: неторговельні операції в частині виплати готівкової іноземної валюти за платіжними картами в межах залишку

218	м. Одеса, провулок Сабанський, 2	65	04.11.2002 р.	65-1	04.11.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
223	м. Одеса, вул. Белінського, 16	121	03.01.2002 р.	121-3	22.10.2003 р.	1,2,3,5,6,7,13,14,15,18,19,20,21
241	м. Одеса, просп. Т.Шевченка, 8-а	157	10.12.2001 р.	157-2	03.10.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22
286	м. Одеса, вул. Заньковецька, 7	205	20.05.2003 р.	205-1	20.05.2003 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,18,19,20
37	м. Полтава, вул. Паризької Комуни, 40-а	73	04.12.2001 р.	73-1	04.12.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
77	Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Леніна, 18/14	142	24.12.2001 р.	142-2	29.12.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21
179	Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Київська, 8	147	04.10.2001 р.	147-1	04.10.2001 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22; див. примітку 9
242	м. Рівне, вул. Кавказька, 9	—	—	—	—	—
279	м. Суми, пл. Незалежності, 10	199	29.01.2002 р.	199-2	23.12.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,16,18,19,20
—	—	—	—	—	—	—
57	м. Харків, просп. Московський, 60	75	24.12.2001 р.	75-2	19.11.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
58	м. Харків, вул. Артема, 30	163	29.12.2001 р.	163-3	04.07.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
59	м. Харків, вул. Дарвіна, 4	32	05.01.2002 р.	32-1	05.01.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,11*,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23; операцію 11 зупинено до 01.01.2005 р.
60	м. Харків, просп. Леніна, 60-а	20	10.07.2002 р.	20-2	06.12.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21; обмежено 1Л у частині вкладів (депозитів) фізичних осіб без права збільшення обсягів залучених коштів до 01.12.2005 р.
61	м. Харків, вул. Чернишевська, 4	49	14.12.2001 р.	49-2	26.09.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21
62	м. Харків, вул. Данилевського, 19	6	04.12.2001 р.	6-3	07.11.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,18,19,20,21
103	м. Харків, вул. Сумська, 88 (пошта — вул. Мар'яненка, 4)	34	14.12.2001 р.	34-3	25.06.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,18,19,20,21,22
129	м. Харків, вул. Полтавський Шлях, 123	165	14.12.2001 р.	165-2	24.12.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,18,19,20,21,22
131	м. Харків, вул. Римарська, 32	37	04.12.2001 р.	37-2	23.08.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
152	м. Харків, Червоношкільна Набережна, 24	90	25.12.2001 р.	90-1	25.12.2001 р.	1,2*,3*,4*,5,6*,7,8*,12,13,14,15,18,19,20,21; див. примітку 10
156	м. Харків, вул. Клочківська, 3	68	04.08.2003 р.	68-1	04.08.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
193	м. Харків, просп. Леніна, 36	83	24.12.2001 р.	83-2	15.03.2002 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23
—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—
64	м. Чернігів, вул. Преображенська, 2	133	05.06.2002 р.	133-3	21.03.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,9,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22,23
122	м. Чернігів, вул. Комсомольська, 28	47	28.12.2002 р.	47-2	11.04.2003 р.	1,2,3,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21,22,23
145	м. Чернігів, вул. Леніна, 32	—	—	—	—	—
249	м. Чернігів, вул. Київська, 3	152	24.05.2002 р.	152-2	23.01.2003 р.	1,2,3,4,5,6,7,8,12,13,14,15,17,18,19,20,21
114	м. Чернівці, вул. Шкільна, 1	175	25.12.2001 р.	175-2	08.05.2003 р.	1,2,5,7,13,14,18,19,20,21

за балансом за станом на 26.12.2003 р.; випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використанням цих карток у межах залишку за балансом за станом на 26.12.2003 р. без права відкриття нових карткових рахунків фізичним особам у національній та іноземній валюті; 2Л — для клієнтів фізичних осіб (без права відкриття нових поточних рахунків фізичним особам; операції проводити у межах залишків на поточних рахунках за станом на 26.12.2003 р.); операцію 8 — в частині залучення коштів; зупинено до 01.01.2005 р.: операції 3,4,6; розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик у частині операцій з фізичними особами в національній та іноземній валюті; 1Л — у частині приймання вкладів (депозитів) фізичних осіб у національній та іноземній валюті; до 01.01.2005 р. операція 2 — без права відкриття нових поточних рахунків у іноземній валюті фізичним особам (операції проводити в межах залишку за станом на 26.12.2003 р.).

Нумерація операцій, на які Національний банк України надає банкам банківську ліцензію та письмовий дозвіл на здійснення операцій

Для зручності користування списком банків та переліком операцій, на здійснення яких банки отримали банківську ліцензію та письмовий дозвіл НБУ на здійснення операцій, пропонуємо таку їх нумерацію:

Банківські операції, які банки мають право здійснювати на підставі банківської ліцензії:

1Л — приймання вкладів (депозитів) від юридичних і фізичних осіб;

2Л — відкриття та ведення поточних рахунків клієнтів і банків-кореспондентів, у тому числі переказ грошових коштів із цих рахунків за допомогою платіжних інструментів та зарахування коштів на них;

3Л — розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

Операції та угоди, які банки мають право здійснювати за наявності банківської ліцензії без отримання письмового дозволу:

1Н — надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;

2Н — придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, беручи на себе ризик виконання таких вимог та приймання платежів (факторинг);

3Н — лізинг;

4Н — послуги з відповідального зберігання та надання в оренду сейфів для зберігання цінностей і документів;

5Н — випуск, купівля, продаж і обслуговування чеків, векселів та інших оборотних платіжних інструментів;

6Н — випуск банківських платіжних карток і здійснення операцій з використанням цих карток;

7Н — надання консультаційних та інформаційних послуг щодо банківських операцій.

Операції, які банки мають право здійснювати за умови отримання письмового дозволу Національного банку України:

Операції з валютними цінностями:

1. Неторговельні операції з валютними цінностями.
2. Ведення рахунків клієнтів (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті та клієнтів-нерезидентів у грошовій одиниці України.

3. Ведення кореспондентських рахунків банків (резидентів і нерезидентів) в іноземній валюті.

4. Ведення кореспондентських рахунків банків (нерезидентів) у грошовій одиниці України.

зидентів) у грошовій одиниці України.

5. Відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України в іноземній валюті та здійснення операцій за ними.

6. Відкриття кореспондентських рахунків у банках (нерезидентах) в іноземній валюті та здійснення операцій за ними.

7. Залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України.

8. Залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках.

9. Операції з банківськими металами на валютному ринку України.

10. Операції з банківськими металами на міжнародних ринках.

11. Інші операції з валютними цінностями на міжнародних ринках.

12. Емісія власних цінних паперів.

13. Організація купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів.

14. Здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андерайтинг).

15. Здійснення інвестицій у статутні фонди та акції інших юридичних осіб.

16. Здійснення випуску, обігу, погашення (розповсюдження) державної та іншої грошової лотереї.

17. Перевезення валютних цінностей та інкасація коштів.

Операції за дорученням клієнтів або від свого імені:

18. З інструментами грошового ринку.

19. З інструментами, що базуються на обмінних курсах та відсотках.

20. З фінансовими ф'ючерсами та опціонами.

21. Довірче управління коштами та цінними паперами за договорами з юридичними та фізичними особами.

Депозитарна діяльність і діяльність із ведення реєстрів власників іменних цінних паперів:

22. Депозитарна діяльність зберігача цінних паперів.

23. Діяльність із ведення реєстрів власників іменних цінних паперів.

□

Банки, вилучені з Державного реєстру банків України (24.06.1992 р. – 01.01.2004 р.)

За станом на 1 січня 2004 р.

№ п/п	Назва банку ¹	№ реєстрації банку	Дата закриття банку	Підстава для закриття банку
1	"ПІВДЕННА УКРАЇНА"	102	24.06.1992 р.	Реєстрацію анульовано
2	"ДИСКОНТ"	116	27.11.1992 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
3	"ЕКОНОМІКА"	119	21.12.1992 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
4	"ЯНТАР"	106	05.03.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
5	"САМАРА-АГРО"	72	14.07.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
6	"ЗАХІДКООПБАНК"	48	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
7	"АГРОПОСТАЧБАНК"	109	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
8	"АГРОПРОГРЕС"	121	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
9	"ПАРТНЕР"	90	29.12.1993 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
10	"СУМИ-БАНК"	143	05.01.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 05.01.1994 р. № 3
11	"ПРИКАРПАТТОРГБАНК"	117	21.01.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСПІЛКА"
12	"ЕКОМЕДБАНК"	130	02.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 02.02.1994 р. № 19
13	"БЛАГОБАНК"	196	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 26
14	"НИВА"	137	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 27
15	"УНІВЕРСАЛБАНК"	136	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 28
16	"ДОНБАС"	66	09.06.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 09.06.1994 р. № 111
17	"КОЛОС"	111	30.06.1994 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
18	"ПЕРСПЕКТИВА"	35	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
19	"РІВНЕСПОЖИВСПІЛКА"	200	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСПІЛКА"
20	"АВУАР"	150	09.08.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
21	"ЕЛБІМБАНК"	230	26.01.1995 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
22	КБ "ХЕРСОНІНВЕСТБАНК"	173	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК"
23	КБ "ВОРСКЛА"	224	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРСОЦБАНК"
24	"ДНІПРОБАНК"	49	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
25	"ЛЬВІВ-ВЕСТ"	76	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЕЛЕКТРОН"
26	"ОЛЕВСЬКИЙ"	112	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
27	"БУКООПБАНК"	185	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСПІЛКА"
28	"ЄДНІСТЬ"	191	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
29	"ЕВІС"	237	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
30	АКБ "ПРУТ і К"	100	12.12.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЗУКБ"
31	АКБ "КОНГРЕС"	176	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. №187
32	КБ "ПРОМІНЬ"	56	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. №188
33	КБ "ХЕРСОН"	98	30.01.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.01.1997 р. №20
34	АБ "ВУГЛЕПРОГРЕСБАНК"	50	27.02.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.02.1997 р. №28
35	КБ "КООПЕРАТОР"	174	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №54
36	КБ "ЕНЕРПІЯ"	107	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №55
37	АБ "ХАРКІВЛЕГБАНК"	55	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №56
38	КБ "ВІННИЦЯ"	42	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №57
39	АКБ "ЛЕГПРОДБАНК"	141	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. №58
40	АКБ "ХАРКІВ"	126	24.04.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.04.1997 р. №95
41	АКБ "ДНІПРОСЕРВІСБАНК"	113	03.07.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.07.1997 р. №135
42	АКБ "ЄВРОЦЕНТР"	178	30.10.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.10.1997 р. №261
43	АКБ "ДНІПРО"	13	06.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 06.03.1998 р. №306
44	АКБ "РОСЬ"	85	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. №325
45	КБ "ПАРИТЕТ"	146	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. №326
46	КБ "ФДС"	244	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. №345
47	КБ "ГЕОБАНК"	140	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. №347
48	АБ "МОНОЛІТБАНК"	233	16.04.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.04.1998 р. №365
49	АБ "ЕКОНОМБАНК"	34	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. №393
50	АБ "ЄВРОМЕТАЛБАНК"	208	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. №394
51	АКБ "ФІАТБАНК"	97	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. №400
52	КБ "ДНІСТЕР-БАНК"	32	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. №401
53	АБ "ТЕРНОПІЛЬ-КРЕДИТ"	41	05.08.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.08.1998 р. №402
54	КБ "КОНТИНЕНТ"	88	25.09.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.09.1998 р. №417
55	АБ "ЮНІВЕРС"	162	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. №437

¹ Назви банків подано за орфографією реєстраційних записів.

56	АБ "ІНТРАСТБАНК"	154	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. №438
57	АКБ "СТРИЖЕНЬ"	209	18.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.12.1998 р. №449
58	АКБ "СЕРВІС"	186	31.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.12.1998 р. №450
59	КБ "САНА"	91	29.01.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.01.1999 р. №455
60	КБ "УКРУНІВЕРСАЛБАНК"	213	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. №474
61	КБ "АЛЕКС"	123	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. №481
62	АБ "ВІКТОРІЯ"	40	17.05.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.05.1999 р. №489
63	АБ "АРМАНД"	206	14.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 14.06.1999 р. №509
64	АБ "РЕЗИДЕНТ"	70	30.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.06.1999 р. №512
65	АКБ "ГАЛИЦЬКИЙ"	31	30.07.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1999 р. №528
66	АБ "ТРАСТ"	159	30.08.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.08.1999 р. №559
67	АБ "ТЕРНАВА"	235	30.09.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.09.1999 р. №576
68	АБ "АНТЕК"	104	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. №579
69	АБ "ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ"	232	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. №580
70	АКБ "БУДМБАНК"	10	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. №39
71	АБ "ПОДІЛЛЯ"	151	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. №40
72	АКБ "АРКАДІЯ"	192	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. №70
73	АКБ "УКРНАФТОГАЗБАНК"	26	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. №71
74	АБ "ЛІКО"	201	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. №130
75	АКБ "НЕЗАЛЕЖНІСТЬ"	181	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. №131
76	КБ "ЧЕРКАСИ"	188	16.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.05.2000 р. №133
77	АКБ "БНП-ДРЕЗДНЕР БАНК (УКРАЇНА)"	275	04.08.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.08.2000 р. №228
78	АБ "ІНВЕСТ-БАНК УКРАЇНА"	190	08.12.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.12.2000 р. №347
79	АБ "ЛІГА"	134	27.03.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.2001 р. №65
80	КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКИЙ АКБ	33	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. №120
81	АКБ "СЛОБОЖАНЩИНА"	84	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. №121
82	АКБ "ТАВРІЯ"	51	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. №122
83	КБ "ПОЛІС"	203	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. №204
84	АК "ГЕНЕРАЛЬНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	87	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. №205
85	АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК ІНВЕСТИВАННЯ ПРОГРАМ РЕКОНСТРУКЦІЇ І РОЗВИТКУ "ЗАВОДБАНК"	251	31.10.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.10.2001 р. №308
86	ІКАБ "ЕРА"	144	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. №339
87	"КІЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК"	257	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. №340
88	АБ "ЛАНБАНК"	197	11.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 11.02.2002 р. №30
89	КБ "ЗОРЯ"	115	13.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.02.2002 р. №41
90	МАКІЇВСЬКИЙ АКБ "ШАХТЕКОНОМБАНК"	8	21.03.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 21.03.2002 р. №68
91	АКБ "АЗОВ-БАНК"	67	22.04.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.04.2002 р. №101
92	АБ "ОБОЛОНЬ"	227	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. №194
93	АК "ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	155	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. №195
94	МІЖНАРОДНИЙ АКБ "ХРИСТІЯНСЬКИЙ БАНК"	160	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. №196
95	КБ "КРИМ ЮРТ"	225	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. №244
96	АКБ "НАРОДНИЙ БАНК"	15	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. №245
97	АБ "ЕТАЛОН"	252	28.11.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.11.2002 р. №283
98	ІПОТЕЧНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК	189	04.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.12.2002 р. №290
99	АБ "КРИМКРЕДИТ"	86	10.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.12.2002 р. №306
100	КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АМАСКО"	161	25.02.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.02.2003 р. №56
101	АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "АБСОЛЮТ"	215	15.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 15.04.2003 р. №84
102	АКЦІОНЕРНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ СЕЛЯНСЬКИЙ БАНК "АГРОІНВЕСТ"	132	18.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.04.2003 р. №90
103	КРИМСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ ЦЕРКОВНИЙ БАНК "ККЦБ"	108	26.05.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.05.2003 р. №105
104	АЗОВО-ЧОРНОМОРСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АЗЧЕРКОМБАНК"	52	12.06.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 12.06.2003 р. №123
105	ЗАКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІННОВАЦІЙНО-ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	270	17.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.07.2003 р. №150
106	АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ЯЛТАБАНК"	261	23.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.07.2003 р. №155
107	КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КОНТАКТ БАНК"	238	31.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.07.2003 р. №191

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготувала головний економіст департаменту реєстрації та ліцензування банків НБУ Олена Сілецька.

Ринок державних цінних паперів України у грудні 2003 року

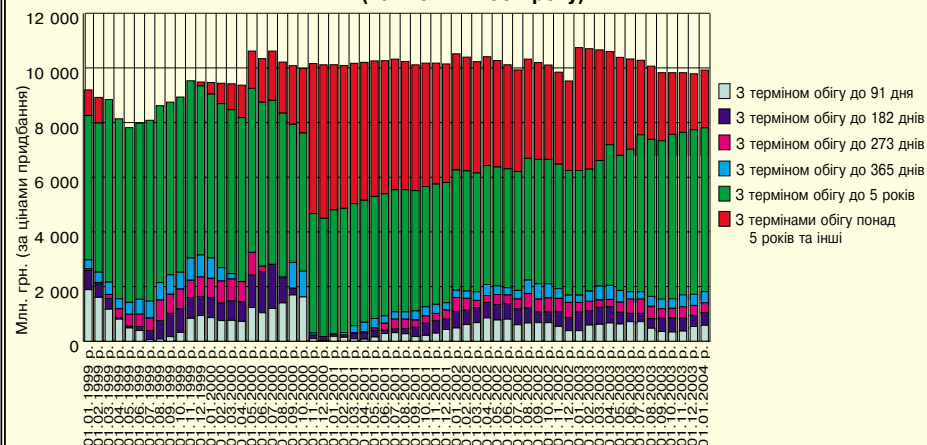
Результати розміщення облігацій внутрішніх державних позик у грудні 2003 року

Номер розміщення	Дата проведення розрахунків за придбані облігації	Пропозиція			Результати				
		Встановлені обмеження на загальний обсяг розміщення облігацій, шт.	Номинал облігацій, грн.	Розмір купона на одну облігацію, грн.	Термін погашення облігацій	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Залучено коштів до державного бюджету від розміщення облігацій, тис. грн.	Встановлений рівень дохідності облігацій, %	Середньозважений рівень дохідності облігацій, %
138	03.12.2003 р.	—	1 000	—	03.03.2004 р.	—	—	—	—
139	03.12.2003 р.	—	1 000	—	02.06.2004 р.	—	—	—	—
140	03.12.2003 р.	—	1 000	—	01.09.2004 р.	—	—	—	—
141	03.12.2003 р.	—	1 000	—	24.11.2004 р.	—	—	—	—
142	03.12.2003 р.	—	1 000	28.00	01.06.2005 р.	50 000	49 914.00	11.20	11.20
143	10.12.2003 р.	—	1 000	—	10.03.2004 р.	12 000	11 850.24	5.00	5.00
144	10.12.2003 р.	—	1 000	—	09.06.2004 р.	—	—	—	—
145	10.12.2003 р.	—	1 000	—	08.09.2004 р.	—	—	—	—
146	10.12.2003 р.	—	1 000	—	01.12.2004 р.	—	—	—	—
147	10.12.2003 р.	—	1 000	—	08.06.2005 р.	—	—	—	—
148	17.12.2003 р.	—	1 000	—	17.03.2004 р.	—	—	—	—
149	17.12.2003 р.	—	1 000	—	16.06.2004 р.	—	—	—	—
150	17.12.2003 р.	—	1 000	—	15.09.2004 р.	—	—	—	—
151	17.12.2003 р.	—	1 000	—	08.12.2004 р.	—	—	—	—
152	17.12.2003 р.	—	1 000	29.50	15.06.2005 р.	75 000	74 865.00	11.80	11.80
153	19.12.2003 р.	—	1 000	—	17.03.2004 р.	—	—	—	—
154	19.12.2003 р.	—	1 000	—	16.06.2004 р.	—	—	—	—
155	19.12.2003 р.	—	1 000	—	15.09.2004 р.	—	—	—	—
156	19.12.2003 р.	—	1 000	—	08.12.2004 р.	—	—	—	—
157	19.12.2003 р.	—	1 000	29.50	15.06.2005 р.	16 000	15 981.44	11.80	11.80
158	24.12.2003 р.	—	1 000	—	24.03.2004 р.	4 000	3 945.16	5.50	5.50
159	24.12.2003 р.	—	1 000	—	23.06.2004 р.	—	—	—	—
160	24.12.2003 р.	—	1 000	—	22.09.2004 р.	—	—	—	—
161	24.12.2003 р.	—	1 000	—	15.12.2004 р.	—	—	—	—
162	24.12.2003 р.	—	1 000	—	22.06.2005 р.	—	—	—	—
163	26.12.2003 р.	—	1 000	—	24.03.2004 р.	—	—	—	—
164	26.12.2003 р.	—	1 000	—	23.06.2004 р.	—	—	—	—
165	26.12.2003 р.	—	1 000	—	22.09.2004 р.	—	—	—	—
166	26.12.2003 р.	—	1 000	—	15.12.2004 р.	—	—	—	—
167	26.12.2003 р.	—	1 000	—	22.06.2005 р.	—	—	—	—
168	30.12.2003 р.	—	1 000	—	31.03.2004 р.	—	—	—	—
169	30.12.2003 р.	—	1 000	—	30.06.2004 р.	—	—	—	—
170	30.12.2003 р.	—	1 000	—	29.09.2004 р.	—	—	—	—
171	30.12.2003 р.	—	1 000	—	29.12.2004 р.	—	—	—	—
172	30.12.2003 р.	—	1 000	—	29.06.2005 р.	—	—	—	—
Разом		X	X	X		157 000	156 555.84	X	X

Обсяг розміщення облігацій внутрішніх державних позик за січень – грудень 2003 року*

Період	Обсяг розміщених облігацій, шт.	Залучено коштів до держбюджету, тис. грн.
Січень	95 000	92 814.00
Лютий	129 000	125 853.35
Березень	25 000	24 016.64
I квартал	249 000	242 683.99
Квітень	129 300	125 912.54
Травень	169 503	165 035.08
Червень	96 599	92 915.18
II квартал	395 402	383 862.81
I півріччя	644 402	626 546.80
Липень	68 969	64 699.34
Серпень	46 741	46 119.92
Вересень	60 671	60 072.43
III квартал	176 381	170 891.69
Жовтень	121 450	117 544.42
Листопад	90 000	89 737.60
Грудень	157 000	156 555.84
IV квартал	368 450	363 837.86
Усього з початку року	1 189 233	1 161 276.35

Обсяг облігацій внутрішніх державних позик, що перебувають в обігу (на 1 січня 2004 року)

*За станом на 01.01.2004 р.

На замовлення "Вісника НБУ" матеріали підготовлено працівниками департаменту монетарної політики Національного банку України.

ЕКСКЛЮЗИВ/

Основні показники діяльності банків України на 1 січня 2004 року*

№ п/п	Назва показника	01.01.2001 р.	01.01.2002 р.	01.01.2003 р.	01.01.2004 р.
1	Кількість зареєстрованих банків	195	189	182	179
2	Вилучено з Державного реєстру банків (із початку року)	9	9	12	8
3	Кількість банків, що перебувають у стадії ліквідації	38	35	24	20
4	Кількість діючих банків	153	152	157	158
4.1	<i>Із них: з іноземним капіталом</i>	22	21	20	19
4.1.1	<i>У тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом</i>	7	6	7	7
5	<i>Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %</i>	13.3	12.5	13.7	11.4
Активи, млн. грн.					
1	Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	39 866	50 785	67 774	105 559
1.1	Чисті активи (скориговані на резерви за активними операціями)	37 129	47 591	63 896	100 356
2	Високоліквідні активи	8 270	7 744	9 043	16 043
3	Кредитний портфель	23 637	32 097	46 736	73 445
3.1	<i>У тому числі:</i>				
	<i>кредити, надані суб'єктам господарювання;</i>	18 216	26 564	38 189	57 973
3.2	<i>кредити, надані фізичним особам</i>	941	1 373	3 255	8 879
4	Довгострокові кредити	3 309	5 683	10 690	28 116
4.1	<i>У тому числі довгострокові кредити, надані суб'єктам господарювання</i>	2 761	5 125	9 698	23 220
5	Проблемні кредити (прострочені та сумнівні)	2 679	1 863	2 113	2 499
6	Вкладення в цінні папери	2 175	4 390	4 402	6 534
7	Резерви за активними операціями банків	2 737	3 194	3 905	5 203
	Відсоток виконання формування резервів	61.5	85.4	93.3	Див. примітку
7.1	<i>У тому числі резерв на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями</i>	2 336	2 963	3 575	
Пасиви, млн. грн.					
1	Пасиви, всього	37 129	47 591	63 896	100 356
2	Балансовий капітал	6 507	7 915	9 983	13 051
2.1	<i>У тому числі статутний капітал</i>	3 671	4 573	5 998	8 116
3	Зобов'язання банків	30 622	39 676	53 913	87 305
3.1	<i>У тому числі кошти суб'єктів господарювання;</i>	13 071	15 653	19 703	31 275
3.1.1	<i>із них строкові кошти суб'єктів господарювання</i>	2 867	4 698	6 161	12 178
3.2	<i>Вклади фізичних осіб;</i>	6 649	11 165	19 092	32 113
3.2.1	<i>із них строкові вклади фізичних осіб</i>	4 569	8 060	14 128	24 861
Довідково					
1	Регулятивний капітал, млн. грн.	5 148	8 025	10 099	13 403
2	Адекватність регулятивного капіталу (H2)	15.53	20.69	18.01	15.11
3	Доходи, млн. грн.	7 446	8 583	10 470	13 915
4	Витрати, млн. грн.	7 476	8 051	9 785	12 947
5	Результат діяльності, млн. грн.	-30	532	685	968
6	Рентабельність активів, %	-0.09	1.19	1.27	1.22
7	Рентабельність капіталу, %	-0.45	7.50	7.97	8.89
8	Чиста процентна маржа, %	6.31	6.46	6.00	5.75

* За даними щоденного балансу.

Примітка. На час підготовки номера до друку показники перебували в стадії формування. Стежте за наступними публікаціями у "Віснику НБУ".

Матеріал надано управлінням аналізу звітності та оперативного моніторингу департаменту методології та планування банківського нагляду НБУ.

АННОТАЦИИ

Ирина Крючкова. *Структурные сдвиги во внешней торговле Украины: тенденции и перспективы.*

Анализ факторов, обусловивших изменения в структуре внешней торговли Украины.

Индексы потребительских цен и цен производителей промышленной продукции в Украине в 1991—2003 гг.

Анна Карчева. *Становление и перспективы развития единой информационной системы “Реестр заемщиков”.*

Анализ основных принципов функционирования типового кредитного бюро и критериев деятельности его украинского аналога — единой информационной системы учета заемщиков (должников), имеющих просроченную задолженность по банковским кредитам (ЕИС “Реестр заемщиков”).

Елена Заруцкая. *Некоторые вопросы сбалансированного развития операций банковской системы Днепропетровской области.*

На статистических данных региона проанализирована проблема соответствия сроков банковских активов и обязательств, а также связь данной проблемы с перспективами развития банковских операций.

Руслан Гриценко. *Тенденции банковского бизнеса: слияние банков, страховых компаний и пенсионных фондов.*

Слияние банков, страховых компаний и пенсионных фондов рассматривается как актуальная тенденция банковского бизнеса. На основании анализа автор приходит к выводу, что объединение с другими финансовыми учреждениями является для банков единственным средством сохранения собственных конкурентных позиций на рынке банковских и финансовых услуг.

Дмитрий Лукин, Татьяна Мазылю. *Этические аспекты бизнеса украинских банков.*

Рассматриваются основные факторы риска репутации в деятельности отечественных банков, предлагаются пути повышения морально-этических стандартов ведения банковского бизнеса на современном этапе.

Олег Бакун. *Украинские банки — на уровень европейских стандартов.*

Информация о заседании круглого стола “Приближение деятельности банковского сектора Украины к требованиям Европейского Союза”, проведенном Национальным банком Украины совместно с Украинско-европейским консультативным центром по вопросам законодательства.

Динамика финансового состояния банков Украины на 1 января 2004 года.

Аналитические материалы в форме графиков, характеризующие финансовое состояние банковской системы Украины по основным показателям активов и пассивов банков.

Официальный список банков Украины, включенных в Государственный реестр банков, и перечень операций, на осуществление которых банки получили банковскую лицензию и письменное разрешение Национального банка Украины на осуществление операций.

Список содержит основные данные о банках — официальное название, вид собственности, уставной капитал, юридический адрес, даты регистрации и получения лицензии НБУ, перечень операций, на осуществление которых банки получили письменное разрешение НБУ, указаны также предпринятые по состоянию на 01.01.2004 г. меры воздействия по отношению к отдельным банкам.

Нумерация операций, на которые Национальный банк Украины предоставляет банкам банковскую лицензию и письменное разрешение на осуществление операций.

Банки, исключенные из Государственного реестра банков Украины (24.06.1992 г. — 01.01.2004 г.).

Основные показатели деятельности банков Украины на 1 января 2004 года.

Встреча руководителей центральных банков Украины и Китая. Сообщение о китайско-украинских переговорах в НБУ.

Елена Береславская. *Курсовая стабильность и макроэкономические достижения в Украине.*

Анализ динамики обменных курсов, макроэкономических показателей и некоторых тенденций на внутреннем и внешних рынках.

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины ежедневно (за декабрь 2003 года).

Официальный курс гривни к евро, доллару США и российскому рублю в 2003 г., установленный Национальным банком Украины.

Официальный курс гривни к иностранным валютам, устанавливаемый Национальным банком Украины один раз в месяц (за декабрь 2003 года).

Оксана Галиц. *Особенности осуществления трансграничных переводов в Европейском Союзе.*

Обзор нормативных актов, регулирующих осуществление денежных переводов в ЕС.

Леонид Хорин. *Качество страховых услуг для ипотеки.*

Рассматриваются пути повышения качества страховых услуг для ипотечного рынка.

Основные монетарные параметры денежно-кредитного рынка Украины в декабре 2003 года.

Механизмы и объемы рефинансирования Национальным банком Украины банков, средние процентные ставки НБУ и банков, динамика роста денежной массы по состоянию на 01.01.2004 г.

Динамика учетной и ломбардной ставок НБУ в 1992—2003 гг.

Таблица, отражающая динамику учетной ставки НБУ в период с конца 1992 г. по 2003 г. включительно и ломбардной ставки НБУ в период с 1995 г. по 06.04.2001 г.

Динамика ломбардной ставки Национального банка Украины в период с 7 апреля по 31 декабря 2001 г., в 2002 и 2003 гг.

Святослав Билобловский. *Трансформированная консолидация.*

Рассмотрены проблемы составления консолидированной финансовой отчетности банков, раскрыты основы выбора метода консолидации в контексте соответствия требованиям национальных и международных стандартов бухгалтерского учета.

Обзор новейших законодательных и нормативно-правовых актов по вопросам банковской деятельности.

Анатолий Мороз. *Электронные финансовые услуги: история становления и перспективы развития.*

Рецензия на учебное пособие В. Мищенко, А. Шаповалова, Г. Юрчук “Электронный бизнес на рынке финансовых услуг”.

Леонид Безчасный. *Новый взгляд на инвестиционно-инновационную модель экономического роста.*

Рецензия на монографию В. Осецкого “Інвестиції та інновації: проблеми теорії і практики”, в которой определена экономическая сущность инвестиций и инноваций, проанализированы инвестиционные процессы, которые происходят под влиянием объективных экономических законов и факторов институционального развития.

Калейдоскоп событий.

Краткий обзор финансово-экономических новостей.

Рынок государственных ценных бумаг Украины в декабре 2003 года.

Аналитические материалы в форме таблиц и графика о результатах размещения облигаций внутреннего государственного займа в декабре 2003 года.

О выпуске в обращение юбилейной монеты “350-річчя Переяславської козацької ради 1654 року”.

Официальное сообщение о выпуске в обращение и нумизматическое описание юбилейной монеты номиналом 10 гривень из серии “Герої козацької доби” (герои казацкой эпохи), посвященной 350-летней годовщине Переяславской казацкой рады 1654 года. Фотоизображение аверса и реверса монеты.

ANNOTATIONS

Iryna Kriuchkova. *Structural changes in the foreign trade of Ukraine: trends and prospects.*

Discussed are the factors causing changes in the composition of foreign trade of Ukraine.

Indices of consumer market prices and industrial producer prices in Ukraine in 1991 - 2003.

Hanna Karcheva. *Formation and prospects for development of the Integrated Information System "Register of Borrowers".*

Discussed are the underlying principles of activities of a typical loan office and the criteria of performance of its Ukrainian counterpart, the Integrated Information System for Accounting of Borrowers with Outstanding Debts on Banking Credits (the Integrated Information System "Register of Borrowers").

Olena Zarutskya. *Some issues of the balanced development of banking operations in Dnipropetrovsk region.*

By the example of the statistical data from the region analyzed was the problem of conformity of terms between bank assets and liabilities as well as the relationship of the problem with the prospects for development of banking operations.

Ruslan Hrytsenko. *Banking trends: merger of banks, insurance companies and pension funds.*

The article considers the merger of banks, insurance companies and pension funds as a current trend in banking. On the basis of the analysis the author comes to the conclusion that the merger with other financial institutions is the only opportunity for banks to retain their competitive ability in the market of banking and financial services.

Dmytro Lukin, Tetiana Mazylo. *Ethical aspects of activities of Ukrainian banks.*

Considered are the main risk factors for reputation of domestic banks. Suggested are ways of enhancing moral and ethical norms for modern banking activities.

Oleh Bakun. *Ukrainian banks should approach European standards.*

Information about the round table meeting "Approaching the Activities of Ukrainian Banks to the EU Requirements" held by the NBU together with the Ukrainian-European Consulting Center on Legislation.

Dynamics of financial performance of Ukrainian banks as of 1 January 2004.

Analytical materials in tables and graphs characterizing the financial performance of the banking system of Ukraine by major indicators of bank assets and liabilities.

Official list of Ukrainian banks included in the State Register of Banks and the list of transactions for whose performance banks were granted a banking license and NBU permission in writing to perform transactions.

The list contains the basic data about banks i.e. official name, pattern of ownership, authorized capital, legal address, dates of registration and licensing, list of transactions for whose performance banks were granted NBU permission in writing. Given are the enforcement measures taken with respect to some banks as of 1 January 2004.

List of transactions for whose performance banks were granted a banking license and NBU permission in writing to perform transactions.

Banks excluded from the State Register of Banks of Ukraine (from 24 June 1992 to 1 January 2004).

Major indicators of the activities of Ukrainian banks as of 1 January 2003.

Business meeting of the Governors of Ukrainian and Chinese central banks.

Report on the negotiations between China and Ukraine held in the NBU.

Olena Bereslavskya. *Exchange rate stability and macroeconomic achievements in Ukraine.*

Discussed is the dynamics of exchange rates, macroeconomic indi-

cators, and some trends in domestic and foreign markets.

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established daily by the National Bank of Ukraine (in December 2003).

Official exchange rate of hryvnia against Euro, US dollar and Russian ruble established by the National Bank of Ukraine in 2003.

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies established monthly by the National Bank of Ukraine (in December 2003).

Oksana Halyts. *Peculiarities of trans-border transfers within the European Union.*

Review of the standard acts regulating money transfers within the European Union.

Leonid Khorin. *Quality of insurance services for the mortgage market.*

Considered are ways of enhancing the quality of insurance services for the mortgage market.

Major monetary parameters of the monetary market of Ukraine in December 2003.

NBU refinancing mechanisms and volumes for banks, average interest rates of the NBU and other banks, dynamics of money supply growth as of 1 January 2004.

Dynamics of the discount and lombard rate of the NBU in 1992 - 2003.

Given is the table showing the dynamics of the NBU discount rate from the end of 1992 to 2003 inclusive and that of the NBU lombard rate from 1995 to 6 April 2001.

The lombard rate of the National Bank of Ukraine from 7 April 2001 to 31 December 2001, in 2002 and 2003.

Sviatoslav Biloblovsykyi. *Transformed consolidation.*

Considered are the questions of making up of banks' consolidated financial reports. Substantiated is the choice of the consolidation method in the context of its correspondence to the national and international accounting standards.

Review of new legislative acts and enactments of banking.

Anatolii Moroz. *Electronic financial services: formation and prospects for development.*

Review of the textbook "Electronic business in the financial services market" by Volodymyr Mischenko, Anatolii Shapovalov, Halyna Yurchuk.

Leonid Bezchasnyi. *New approach to the investment and innovation model of economic growth.*

Review of the monograph "Investment and innovation: problems of theory and practice" by Valerii Osetskyi, which defines the economic essence of investment and innovations, discusses investment processes occurring under the influence of objective economic laws and institutional development factors.

A patchwork of events.

Brief review of financial and economic news.

Government securities market of Ukraine in December 2003.

Analytical materials in tables and graphs on results of T-bills allocation in December 2003.

Putting into circulation the commemorative coin "350 Years of the Pereiaslav Cossack Council of 1654".

Official report on putting into circulation the commemorative coin from "Heroes of Cossack Age" series dedicated to 350 years of the Pereiaslav Cossack Council of 1654. Obverse and reverse, and numismatic description of the coin are enclosed.